

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCOVENECE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Čekovni račun Ljubljana številka 10,650 in 10,349 za inzerate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Razveseljev odmev

Po nekaj dneh, odkar je belgrajska konferenca zaključila svoja posvetovanja in objavila svoje sklepe v uradnem sporočilu, je mogoče oceniti delo, ki so ga opravili balkanski državniki v treh, zelo natrpanih dneh, tudi že na osnovi raznih odmevov, ki jih je belgrajski sestanek imel po vsej Evropi.

Odmev je bil nad vse razveseljev. Vsi so z uspehi konference zadovoljni. Do sedaj še ni bilo od nobene strani slišati kakšne nepovoljne kritike ali kakšnih zlohotnih sumničev, ki se kaj rade kopicijo okrog konferenc državnikov, kadar ne morejo ustreči vsem željam. Zadovoljne so balkanske države same. Kaj bi ne bile. Balkanska zveza je ostala, ne samo ostala je, tudi podaljšana je bila za nadaljnjih sedem let in dosedanje obveznosti, ki so jih balkanske zaveznice sprejele pred šestimi leti, so ostale nespremenjene, izjemši razveseljevega dejstva, da se tudi Bolgarija v balkanskem ozračju počuti dobro razpoloženo, kar pred šestimi leti ni bilo mogoče trditi. Končno pa so vse balkanske države od konference v Belgradu odšle v zavesti, da se vojna na južnovzhodni prostor ne bo razširila, da bo mir ostal ohranjen v okviru aktivne stroge nevtalnosti napram vojskujočim se taborom. Zelo povoljni so odmevi iz Italije, ki si za balkanski mir lasti velike zasluge in ki meni, da se je belgrajska konferenca v glavnem držale načel, ki odgovarjajo koristim njene politike na Balkanu. Zadovoljivi odmevi prihajajo iz obeh vojskujočih se taborov, ki oboja naglašata, da hoče evropski jugovzhod ostati izven vojne vihrine in da se potemtakem ne bo vdajal nobenemu pritisku, ki bi ravnotežje njegove stroge nevtalnosti motili v prilog enega ali drugega tabora. Zadovoljna je celo Sovjetija, ki pravi, da ji je všeč, da je Balkan tako složen in miroljuben. Male nevtalne države na evropskem zahodu in na Skandinavskem pa so po svojem časopisu si pale goreče slavošpeve na naslov balkanskih držav, katerih zadržanje je dalo poguma tudi njim, da se bodo mogle izogniti vojnemu meču, ako bodo vztrajale. V zgodovini mednarodnih konferenc so primeri, da bi vsi brez izjeme hvalili sprejete sklepe, izredno redki. Belgrajska konferenca je ta rekord dosegla in mora svoj uspeh pripisati dejstvu, da so se znali balkanski državniki z virtuozno spretnostjo izogniti vsakemu vprašanju, ki bi moglo povzročiti kjerkoli zamero, ki je v tem križajočem se labirintu raznolikih težej in koristi na nje prežala pri vsakem ovinku.

Na belgrajski konferenci so se menda pojavili trije predlogi, o katerih je časopisje pisalo že pred sestankom samim in ki se pri pazljivem čitanju dajo v megleni obliki zaslediti tudi v besedah uradnega poročila. Rumunski zunanji minister Gafencu je prišel v Belgrad z željo, da bi države Balkanske zveze svoje zavezništvo poglabile na ta način, da bi druga drugi obljubile pomoč proti vsakemu napadalcu, od katerekoli strani naj pride. Turški zunanji minister je prinesel s seboj mnogo širši načrt o medsebojni zvezi vseh južnovzhodnih držav, vključno s Bolgarijo in Madžarsko, toda pod pogojem takojšnje podelitve avtonomije Bolgarom v Dobružo in Madžarom v Erdelju. Tretji predlog, ki se je baje pojavil posredno, je naglašal potrebo priprave za obrambo proti sovjetski nevarnosti. Niti eden teh predlogov ni po temeljitem preresetavanju vseh razlogov, ki so govorili in za proti, ostal pri življenju in so se državniki v složenem spoznanju pomanjkljivosti, ki jih nosi s seboj eden in drugi teh načrtov, odločili za politično črto, ki nikomur, nobeni sosedni državi, nobenemu vojskujočemu se taboru in nobeni izven vojne stoječi velesili ne more dati priložnosti za sumničenje, a vendar pri vseh vzbujta vtis, da želi Balkan ohraniti svoj mir ne kot darilo, ki mu ga ponujajo eni ali drugi, marveč kot plod svoje lastne moči, ki jo hočejo modro in preudarno uporabiti za to, da se vojna ne bi razširila čez njihove meje. Tako je bilo sprejeto neke vrste vodilno geslo, da balkanske države ne bodo po lastni krivdi nikomur dajale povoda za pritožbe ali za grožnje ali za intrige, iz katerih bi se mogle razviti kakšne napetosti na zunaj, toda tudi zanamerjale ne bodo ničesar, kar more njihovo notranjo slogo okrepiti in njihovo obrambno moč na zunaj napraviti bolj učinkovito. Ko je bila ta osnovna smernica sprejeta, pa je bila vsaki posamezni zaveznici dana svoboda, da na svojem področju uveljavlja svojo mirovno politiko, kakor ji vlevajo lastne državne koristi.

Takšnim političnim sklepom so morali odgovorjati tudi gospodarski. Balkan je bogat na živinskih pridelkih in na naravnih bogastvih. Oboje predstavlja posebno v vojnem času zelo dragoceno imetje, s katerim lastniki ne smejo nemarno gospodariti. Oboje je lahko za nje vir blagostanja ali pa tudi vir pogube. Vojna je ustvarila v gospodarskem življenju silno nevarne motnje, na katere se obešajo vojne nevarnosti. Zato je bilo več kot modro, če so balkanski državniki sklenili, da bodo najprej sestavili inventar svojih bogastev, ki mu bodo postavili nasproti inventar svojih lastnih potreb. Šele z onim delom, ki preostaja po zadovoljitvi lastnih potreb, bi razpolagali po merilu stroge nevtalnosti in po nevtalnem načelu, ki so ga uveljavile tudi Združene države Severne Amerike, ki dajejo vsakomur pravico, da pride na njihov trg in kupuje, pod pogojem, da plača in odpelje.

Odmevi belgrajske konference so pokazali, da so bili tako politični, kakor gospodarski sklepi pravilni, ker niso nikjer povzročili odklonilne ocene, tudi tamkaj ne, kjer so morda pred konferenco pričakovali, da bo le odobrila kakšno njihovo posebno težnjo. Pokazali pa so tudi — in to je treba z velikim zadovoljenjem podčrtati — da je uprav Jugoslavija igrala veliko vlogo vodnice, ki kliče k slogi in se previdno drži srednje poti skozi evropsko pogorišče.

Nemški načrti spomladi

Švicarski list napoveduje veliko nemško ofenzivo v zraku in na morju proti Angliji

Bern, 7. febr. t. Havas. Tukajšnji »Bund« objavljaja daljši dopis svojega posebnega dopisnika v Berlinu, ki pravi, da je treba Hitlerjeve besede v njegovem govoru z dne 30. februarja, ko je dejal, da je prvo razdobje vojne končano in da sedaj prihaja drugo razdobje, razumeti tako,

da bo Nemčija spomladi začela z velikim napadom predvsem na Anglijo. Napad bo istočasno iz zraka in na morju. Napad bombnikov bo podpiralo vojno brodovje. V nemških krogih da so namreč prepričani, tako piše »Bund«, da bi bilo popolnoma zadosti, če bi se uničila glavna angleška pristanišča in večji del brodovja. Vse druge države bi po angleškem porazu ohromele.

Nemčija je dosedanje tišino izkoristila za temeljite priprave in je predvsem vežbala veliko število mornarjev za službo v podmornicah. Ker je imela mir tudi na suhi fronti, je vse razpoložljive moči Nemčija vporabila za izdelovanje vseh mogočih napadalnih sredstev, ki jih bo potrebovala pri izvedbi svojega napada na Anglijo.

Francoski častnik opisuje položaj po petih mesecih vojne

London, 7. februarja. AA. Havas. Član francoske vojne misije je dal včeraj novinarjem izjavo o vojnem položaju. Predvsem je primerjal prvih pet mesecev sedanjega vojne z isto dobo leta 1914.

Naglasil je razloge, zaradi katerih Nemci na zapadnem bojišču ne podvzamejo inicijative. Omejnjeni častnik je izrazil mnenje, da nemško poveljništvo goji očitno upanje, da bo nastala med zavezniki demoralizacija, ker Nemci vodijo v tem smislu obsežno propagando. Drugi razlog je oči-

vidno ta, da nemški generali zastopajo mnenje, da Nemčija ne sme voditi borbe na dveh bojiščih. Nemčija očitno upa na uspeh svoje taktike. Obstaja tudi možnost, da se Nemci želijo boriti proti Angliji na morju in v zraku, da bi na ta način demoralizirali Anglijo.

Nato je isti vojni strokovnjak govoril o obrambnem sistemu Maginotove črte ter dodal, da so stroški za izgradnjo te črte znašali okoli 100 milijard frankov. Maginotova črta je vsestransko zaščitena proti topništvu. Razen tega so že decembra napeljali pred utrdami 18 milijonov m bodeče žice. Dalje je bilo porabljenih za utrdbe pred Maginotovo linijo 26 milijonov kubnih čevljev cementa. Isti strokovnjak je na koncu dejal, da sorazmerni mir na zahodnem bojišču pomeni stvarno prednost za železnice, ker lahko neovirano izvajajo mobilizacijo.

Na morju

London, 7. febr. Reuter. Potniška in tovarna ladja »Munster« (4.300 ton) je bila od nemške podmornice potopljena. Zrtov ni. Vse moštvo in vsi potniki so bili rešeni. Vseh je bilo okrog 200. Dva sta nekoliko ranjena. Ko je zadel torpedo, ki je povzročil eksplozijo, je bila v bližini neka druga ladja, ki je nesrečo videla in je takoj prišla na pomoč ter pobrala tudi prve brodolomce. Ladja se je potopila v poldrugi uri, tako, da je bilo mogoče rešiti vse, potnike in posadko. »Munster« je bila najlepša in najbolj moderna potniška ladja za promet iz Anglije na Irsko, kakor tudi za promet čez Rokav v Francijo.

London, 7. febr. t. Reuter. Estonska tovarna ladja »Anu« (800 ton) je na vzhodni angleški obali zadela na mino in se potopila. Od 26 članov posadke jih je rešenih samo sedem.

Potopljena je bila od nemške podmornice tudi angleška ladja »Armanistanc« (6.805 ton)

in sicer kakih 50 km daleč od Lizbone. Posadka je štela 53 moških in je vsa rešena. Potopljena je bila brez predhodnega svarila. Ako bi ne bila v bližini španska tovarna ladja, bi bila vsa posadka pogubljena.

London, 7. febr. t. Reuter. V preteklem tednu so angleški odhori za blokado Nemčije pregledali v angleških pristaniščih vsega skupaj 126 nevtralnih ladij, od katerih jih je bilo 90 v redu in so bile takoj odpuščene. Pri ostalih je bil zaplenjen tovor, v kolikor spada pod predpise blokade.

London, 7. februarja. AA. Reuter. Danes ob 10.20 je neka nemška mina trčila ob pristaniške naprave nekje na vzhodni obali in eksplodirala. Srednji del pristanišča je razbit. Zaradi močne eksplozije so čutili močan zračni pritisk v vsem kraju in zato je popokalo tudi mnogo šip v bližnjih hišah. Drugo mino so zagledali 5 km daleč, vendar so jo obalne patrolne ladje uničile.

Na suhem

Pariz, 7. febr. t. Havas. Poročilo vrhovnega generalnega štaba pravi: Nič posebnega.

Zasebna poročila pa pravijo, da je na fronti nastopilo južno vreme, ki je oživilo delovanje patrolj. Letalstvo pa je počivalo.

V Nemčiji ukinjeni vsi vojaški dopusti

Bruselj, 7. febr. b. Iz Berlina poročajo, da so v Nemčiji ukinjeni vsi vojaški dopusti. Berlinski dopisnik »Independance Belge« poroča, da se po novicah, ki prihajajo zadnje dni iz Berlina, lahko sklepa, da namerava nemška vlada še letos izsiliti vojno odločitev. Nemci bodo skušali z velikimi vojaškimi operacijami že spomladi prisiliti zaveznike k odločitvi.

Srditi boji v Karelijski ožini

Sovjeti valijo proti Fincem nove divizije, toda Finci se nikamor ne premaknejo

Finska poročila

Stockholm, 7. febr. b. Sovjetska letala so včeraj napadla ladje, ki so bile na poti iz Turkua (Finska) v Stockholm. Sovjeti so potopili torpedovko »Virgo« (700 ton). Očitno so bili z uspehom zadovoljni, ker so takoj nato odleteli. Posadka se je spustila na ledene plošče ter je po dolgih naporih prispela na otok Märvi.

Helsinki, 7. febr. AA. Havas. Današnje sporočilo finskega vrhovnega poveljstva pravi, da je sovražnik nadaljeval s svojimi napadi v Karelijski ožini pri jezeru Hatjalahti in v bližnjem gozdu. Vsi ti napadi so bili odbiti, čeprav so jih podpirala letala, tanki in topništvo. Uničili so 25 sovjetskih tankov. Severno od Ladoškega jezera so bili odbiti napadi sovjetskih smučarskih oddelkov. Padlo je 300 ruskih vojakov. V borbah pri Sumi so Sovjeti izgubili čez tisoč vojakov. Drugih važnejših dogodkov ni bilo.

Sovražnik je nadaljeval napade pri Haljalahtenjervi in Summa, toda bili so vsi odbiti. Tudi napad z oklepniimi sanmi, ki so jih vlekli tanki, je bil brez uspeha. Zbitih je bilo 20 takšnih tankov. Borbe trajajo dalje pri Kuhmo, kjer Finci junaško drže vse svoje postojanke.

Helsinki, 7. febr. AA. V pokrajini Suma so izvršile sovjetske čete v toku včerajšnjega dneva več napadov po 48 urah sorazmernega mira. Ob treh zjutraj se je začel strahovit topniški ogenj, ki je trajal do 9 dopoldne, nakar je prešla sovjetska pehota v napad. Artilerijskega streljanja se je udeležilo okoli 800 poljskih topov. Zadata je bila med drugim ambulanca rdečega križa ter je bila ob tej priliki ubita neka bolničarka. Napad pehote je podpiralo čez 100 sovjetskih tankov. Napad pa se je končal z neuspehom, ker so tanki zadeli na ovire, ki jih niso mogli obvladati. Finsko topništvo je uničilo 22 sovjetskih tankov. Istočasno so sovjetske čete izvršile tudi napad čez zamrznjeno jezero Hatjalahti, toda napad je bil odbit zaradi odlične finske obrambe, ki je uporabljala avtomatično orožje.

Helsinki, 7. febr. t. Reuter: Semkaj so prišla poročila, da so Sovjeti poslali v boj sveže divizije v Karelijski ožini. Tudi Finci so hoteli nadomestiti s svežimi četami, toda finski bojovniki so prosili, da bi smeli še nadalje ostati na fronti.

Sovjetska poročila

Moskva, 7. febr. AA. DNB: Poročilo generalnega štaba leningradškega vojnega okrožja z dne 6. februarja se glasi:

Udeleževanje patrol. Severno od Ladoškega jezera je bilo v toku torka več spopadov med oddelki pehote. Sovjetske letalske sile so izvršile več izvidniških poletov.

Francozi trdijo, da bo Nemčija posredovala med Finci in Sovjeti

Pariz, 7. febr. AA. Havas: Glavna pozornost francoskega tiska je posvečena danes vprašanju posredovanja Nemčije v sporu med Sovjetsko Rusijo in Finsko.

»Excelsior« naglašaja, da morajo brez ozira na to zavezniški nuditi Finski učinkovito pomoč. Finska se ogorčeno in hrabro bori za vsako ped svoje zemlje, da bi ohranila svobodo. Francosko in angleško javno mnenje zaradi tega zahteva, da vladi v Londonu in Parizu resno izkažeta pomoč Finski. List naglašaja želje Finske, da sklene mir, toda pri tem bi bila vezana na naklonjenost Nemčije.

Nemci zanikajo namero posredovanja

Berlin, 7. febr. AA. DNB: V zvezi s prihodom v Berlin nekaterih nemških diplomatskih predstavnikov v tujini pravi »Dienst aus Deutschland«, da se nahajata med došlimi nemškimi diplomati tudi veleposlanik v Moskvi v. Schulenburg in poslanik v Helsinkih v. Blücher. List pripominja, da prihod teh nemških diplomatov nima nobenega posebnega pomena, zlasti pa ne senzacionalnega, ker je prihod zgolj informativnega značaja. Nemčija, pravi dalje list, spremlja z veliko pozornostjo potek finsko-sovjetskega spopada. Čeprav ima s Sovjetsko Rusijo prijateljske odnose, pa vendar Nemčija ni udeležena v rusko-finskem

spopadu in se njeno stališče ni prav v ničemer spremenilo.

Verjetno je, da bo veleposlanik v. Schulenburg podal svoje poročilo o sedanjem stanju nemško-sovjetskih gospodarskih pogajanj.

Kar se tiče prihoda nemškega poslanika v Helsinke pa je treba reči, da ta prihod ni v nobeni zvezi s kakimi političnimi kombinacijami, to je, da v zvezi s tem prihodom niso umestne prav nobene politične kombinacije.

... in prisotnost nemških častnikov v rdeči armadi

Berlin, 7. febr. AA. Angleški tisk in angleški radio sta v zadnjem času večkrat javljala, da se nemški častniki in strokovnjaki nahajajo v službi Sovjetske Rusije, da prevažajo nemške ladje strelivo za Sovjetsko Rusijo, zlasti pa topniško strelivo za sovjetske čete v Petsamu in Murmansk, dalje da so Nemci poslali Sovjetski Rusiji vojne ladje v zameno za sovjetske podmornice itd. V zvezi s tem uradno ugotavljajo, da Sovjetska Rusija ni nikdar zahtevala od Nemčije pomoči, v kakršnikoli obliki za boj proti Finski. Prav tako ugotavljajo, da Nemčija ni nikoli nudila nobene vojaške podpore Sovjetski Rusiji na rusko-finskem spopadu. Končno pravijo, da vse te vesti dokazujejo, da je fantazijska sodelavcev v službi angleške propagande oslabela in da ne more najti nič več nobenih izvirnih idej.

Angleška pomoč

Bruselj, 7. febr. b. Odposlanec angleške delavske stranke je prispel včeraj z letalom iz Finske v Bruselj. Izjavil je, da se je delegacija pričelala, da je pomoč Finski nujno potrebna. Ako pa bo pomoč pravočasno prišla, ima Finska veliko izgledov za uspešno nadaljnjo borbo in zmago.

London, 7. febr. t. Reuter: V spodnjem domu so poslanci vprašali državnega podtajnika v zunanjem ministrstvu, če namerava Anglija poslati na Finsko bombnike in tudi pilote. Buttler je odgovoril, da si je angleška vlada popolnoma v svesti, da je treba Fincem hitro in izdatno pomagati. Letala bodo poslana, toda pilotov Finska ne potrebuje, ker jih ima že doma v zadostnem številu na razpolago.

Nemško mnenje o belgrajski konferenci

Berlin, 7. februarja. AA. DNB: Rezultat Balkanske konference v Belgradu je predmet razprave »Deutsche diplomatisch-politische Korrespondenz«, ki govori o položaju na katerega so naleteli rezultati te konference pri zahodnih velesilah. V Belgradu, pravi list, so dogodki tekli drugače, kakor pa so si to zamišljali in pričakovali v zahodnih prestolnicah. Jugozahodne države se niso dale zmeti, nasprotno, uvideli so, da Italija kakor tudi Nemčija nimata nobenega drugega interesa, kakor da se v jugovzhodni Evropi ohrani mir. Rajh želi narodom v tem delu Evrope, s katerimi se čuti povezan zavoljo večletnega plodovitega gospodarskega sodelovanja, da po vseh preizkušnjah, ki so jih pretrpeli njihovi prejšnji rodovi sedaj nemo-teno posvete vse svoje sile mirnemu notranjemu delu. Uvideli so, da je tudi Sovjetska Rusija zavzela podobno stališče, kar dokazuje tudi zadovoljstvo, ki ga izraža moskovski tisk zavoljo trdnega stališča balkanskih držav glede mirovne politike. Sklepi Balkanskega sporazuma vsekakor dokazujejo, da so balkanske države razumele znak časa.

Belgija zanika mobilizacijo

Nervoznost na Nizozemskem zaradi sprememb v vrhovnem vojaškem poveljstvu

Bruselj, 7. febr. t. Reuter. Belgijska vlada je izdala uradno sporočilo, v katerem odločno zavrača kot neutemeljene vse novice, da bi bila nameravana v najkrajšem času splošna mobilizacija vse belgijske oborožene sile.

Amsterdam, 7. februarja. t. Reuter. V nizozemskem parlamentu so poslanci interpellirali vojaškega ministra zaradi nenadnega odstopa vrhovnega

poveljnika vseh oboroženih sil generala Reydersa. Hoteli so zvedeti za vzroke tega odstopa. Vojni minister je v odgovoru dejal, da ne more objaviti pravih vzrokov tega dogodka, da pa je razumljivo, da so bila nesoglasja med vlado in njim v čisto vojaških vprašanjih, ne pa zaradi nesoglasij v vprašanju nevtalnosti Nizozemske. Razumljivo je tudi, da si bo novi poveljnik zbral okrog sebe tudi nove sodelavce v generalnem štabu.

Politični zapiski

Zagrebski nadškof hrvatskim zdravnikom

Kakor poročajo listi, so hrvatski zdravniki dne 6. t. m. prejeli od zagrebskega nadškofa dr. Stepinca pismo, kjer nadškof roti zdravnike, naj sodelujejo v boju zoper splave. Nadškof dr. Stepinac se že dolgo bori zoper belo kugo na Hrvatskem. V ta namen je obšel že vsa škofija ter je organiziral povsod boj zoper to kugo med hrvatskim narodom. Zlasti je to zelo veliko v Slavoniji in Posavini. V svojem pismu nadškof to dejstvo naglašuje ter veli, da so splavi že »pravi narodni samomor«. Zdravniki pa so najprej poklicani, da ustavijo to umiranje naroda. Nadškof dalje veli, da splava ne morejo opravičiti nobene socialne indikacije ter da splav ostane, kar je: umor nedolžnega človeka. Opozorja zdravnike, naj se nikar ne posmehujejo njegovemu pozivu, ker noben prezir ne more odstraniti resnice, da je splav hudo etično zlo. Dobro misleče zdravnike prosi, naj se pomnože svoja prizadevanja zoper splave. Škofovo pismo zdravnikom je povzročilo veliko pozornost med zdravniki in v javnosti, zlasti zaradi tega, kakor naglašajo listi, ker se znano, da je mnogo zdravnikov, ki so se zoper to hudo pregrešilo ter so bili celo pred sodiščem. Bili pa so, kakor vele listi, lažje obsojeni, kakor bi bili zaslužili. Listi naglašajo: »Sami zdravniki sodijo, da se je splavljanje na vso moč razpaslo.« — Dejstvo je, da je ta bolezen najbolj doma tam, kjer so ljudje najbolj premožni, kakor so na primer v Slavoniji in Posavini.

»Za pravičen sporazum s Hrvati«

Pod tem naslovom prinaša novosadski list »Dan« članek Bogdana Maramice, ki opisuje zborovanje »Srpskega kulturnega kluba« v Subotici ter potem naglašuje, da je Subotica že od nekdaj bila zavedno srbsko mesto. To svojo trditve utemeljuje z zgodovinskimi podatki. Na koncu članka pa veli: »V 400 letih naporovna življenja in neenakega boja, ki so ga Srbi vodili s Turki in Madžari o vprašanju, čigava bo Bačka, se niti enkrat ni slišalo, da v Bački žive tudi Hrvati. Nikdar v vsem tem času niti en Hrvat ni doprinesel niti najmanjši žrtve za svobodo in blagor Bačke ter bačkih Bunjevcev. Srbi iz Subotice in skrajnega severa Bačke so bili vedno za sporazum in skupno bratsko življenje s Hrvati. Tudi danes so s srcem in z dušo za sporazum. Ker pa naj pri sporazumu bo potegnjena že končna meja, zato so Srbi le za pravičen sporazum po načelu: kolikor Srbov na oni strani meje, toliko nedvomnih Hrvatov na tej strani meje. Le tak sporazum mora biti trajen ter roditi dober sad.«

Hrvati in avtonomija Bosne

Na pisanje sarajevske »Jugoslavenske pošte«, ki je trdila, da so Hrvati zoper avtonomijo Bosne in Hercegovine, odgovarja zdaj Matkovo glasilo, ki pravi: »Mi se nismo izrekli zoper avtonomijo Bosne in Hercegovine, marveč smo le ugotovili: Če posamezni deli bišje Bosne in Hercegovine ne marajo biti v Bosni in Hercegovini kot posebni avtonomni enoti, jih k temu ni mogoče siliti. Nismo se torej izrekli zoper avtonomijo Bosne in Hercegovine, marveč smo ugotovili le dejstvo, ki je v skladu s politično stvarnostjo. Boj zoper avtonomijo Bosne in Hercegovine ni prišel od hrvatske strani, marveč so zoper njo nastopili Srbi. Če torej ne bo sporazuma glede tega z ozirom na razmerje med, ne bo mogoče prisiliti Srbov iz tistih okrajev, kjer imajo večino, da bi bili v tej avtonomni enoti, če tega nečajo. Če pa Srbi pristanejo na avtonomijo Bosne in Hercegovine kot zgodovinske dežele ter na organizacijo državne skupnosti na podlagi zgodovinskih enot, smo mi Hrvati pripravljeni o tem se pogovarjati.«

Gospodarska enotnost srbskih dežela

Pod tem naslovom je v belgrajski »Politiki« napisal bivši jugoslovanski poslanik v Tirani, g. Nikola Džonović, članek, kjer med drugim pravi: »Z ustanovitvijo naše današnje države so srbske dežele, ki dotlej niso bile nikakoli gospodarska celota, postale vsaj formalno enotna gospodarska dežela. V resnici pa to še do danes niso popolnoma postale. Srbija je včasih šla proti severu, včasih pa po silni razmer proti jugu, južna Srbija in Sandžak sta hodila proti jugu, Bosna in Hercegovina ter Crna gora pa proti zahodu k Jadranskemu morju... Vsestranski razlogi, bodisi politični, kakor tudi razlogi narodne obrambe in narodnega gospodarstva so velevali, naj bi se čim prej izvedla tudi gospodarska enotnost srbskih dežela. Politična enotnost brez gospodarske enotnosti, je kakor posoda brez dna.« Nadalje pisatelj predlaga, naj bi se srbske dežele združile ter povezale z železnico Beograd—Kotor—Bar, nakar naj bi se združila še cela vrsta drugih železniških prog. Na koncu pa pravi: »Povezati srbske dežele med seboj gospodarsko ter z velikimi mednarodnimi cestami je docela nemogoče, preden ne bodo zgrajene železniške zveze.«

»Dr. Behmen bi rad na površje«

Pod tem naslovom prinaša »Hrvatski Dnevnik« poročilo, da je dr. Behmen prišel v Beograd, kjer je imel več političnih sestankov. »Hrvatski Dnevnik« veli: »Kakor je znano, je dr. Behmen stopil leta 1935. v Stojadinovičovo vladno skupno z rajnim dr. Spahom. Ko so med njima nastala nesoglasja, je bil dr. Behmen kot minister postavljen na razpoložanje, v vladu pa je stopil dr. Džaffer Kulenović, katerega je rajni dr. Spaho postavil za svojega političnega naslednika, zastopniki muslimanskega dela pa so ga sprejeli za svojega voditelja. Dr. Behmen bi zdaj vnovič rad prišel na površje.«

»Srpska Riječ« in »Hrvatski Dnevnik«

Na pisanje »Srpske riječi«, ki smo o njej že poročali, se je oglasil »Hrvatski Dnevnik«, ki naglašuje glavne misli tega lista glede SDS, kakor sklepa: »Namen tega našega članka je le informativen. Zato se ne bomo spuščali v kritiko posameznih člankov tega lista. Omeniti hočemo le, da srbski kmetje na Hrvatskem nikakor niso zapostavljeni pred hrvatskimi kmeti, srbska inteligenca ter političnega pa še danes ima položaje v sozvezju s svojim številom in svojo sposobnostjo. Če je komu tudi to premalo in če zahteva, naj se ta položaj še okrepi na temelju »borbenosti«, bo dobil priliko prepričati se, da bodo Hrvati spoštovali pravice srbskega življa na Hrvatskem, da pa bodo istočasno znali varovati tudi svoje pravice.«

Defraudant, ki je postal morilec

Uradno poročilo finančnega ministrstva o dogodku v Jajcu

Beograd, 7. febr. AA. O priliki umora, ki se je nedavno dogodil v pisarni davčne uprave v Jajcu, je bil objavljen v »Vrbaskih novinah«, službenem listu vrbaske banovine popis tega dogodka, v katerem se prinašajo poleg gotovih neresničnih dejstev tudi tendenciozni prikazi ozadja in motivov tega zločina. Tako je bilo rečeno, da je Radivojša vsekakor revoltiral, da je kot starejši uradnik moral odstopiti upravo mlajšemu in to ga je pripravilo do tako obupnega koraka in da si s tem išče zadoščenje. Dalje pravi kako je Radivojša v močnem razburjenju pred odposlancem finančne direkcije protestiral, da mora on kot starejši uradnik izročiti dolžnost mlajšemu uradniku in je v tem trenutku potegnil samokres in izstrelil tri strele v Derviča, ki se je takoj zgrudil in izdihnil. Zaradi točnega in pravičnega obveščanja javnosti je bilo v zvezi z dosedanjimi rezultati preiskavo izdano sledeče sporočilo:

V vrsti premestitev davčnih uradnikov, kar se vsako leto izvede, je bil premeščen po potrebi službe med drugim tudi Gorgije Radivojša, bivši šef davčne uprave v Jajcu in sicer kot uradnik 6. skupine za davčnega kontrolorja pri davčni upravi Sabac. Za šefa davčne uprave v Jajcu je bil postavljen Fuad Dervič, višji davčni inšpektor in uradnik 5. skupine. Po tem takem je moral Radivojša izročiti upravo starejšemu uradniku. Ministrstvo je prišlo do informacij, da je Radivojša pri opravljanju svoje službene dolžnosti zagrešil številne nepravilnosti in nezakonitosti in je bil zaradi tega iz Jajca premeščen. Ko pa so hoteli nekateri to stvar prikazati kot politično, je finančni minister ukazal, naj Radivojša začasno ne razrešijo dolžnosti, v davčno upravo v Jajcu pa je bil poslan uradnik iz davčnega oddelka, da bi na kraju samem ugotovil nepravilnosti v delu Radivojša.

Poleg drugih nepravilnosti so pri tej priliki ugotovili tudi to, da je Radivojša pošiljal ministrstvu ponarejena poročila. Nato je bilo ukazano,

da mora Radivojša izročiti dolžnosti novemu šefu uprave Derviču. Ker pa je Radivojša stalno odlašal s predajo blagajne, je vrbaska finančna direkcija v Banjaluki na zahtevo Derviča poslala enega svojega uradnika, da bi se v njegovi navzočnosti izvedla predaja blagajne. In tik pred začetkom predaje blagajne je Radivojša ubil Derviča in ne v hudem razburjenju temveč je čisto mirno stopil proti Derviču, ki je bil ta trenutek na nasprotnem koncu velike sobe in dajal nekemu uradniku navodila, kako naj sestavi obrazec poročila o stanju. Radivojša je nanj brez neposrednega povoda ali pa prepri izstrelil prvo kroglo. Ker je bil zadet na hodnik in prispel do stranskega izhoda na koncu hodnika, kjer pa ga je morilec dohitel in še dvakrat ustrelil nanj. En strel je zadel Derviča v glavo, ko se je bil mož že zgrudil po stopnicah ob izhodu.

Zaradi tega je odredila vrbaska finančna direkcija v Banjaluki izreden pregled blagajne in denarnega poslovanja pri davčni upravi v Jajcu, kjer je Radivojša kot šef uprave upravljal dolžnost blagajnika. Iz poročila odposlanca ravnateljstva z dne 12. januarja se vidi, da se je ugotovilo, da je v blagajni davčne uprave manjkalo državnega denarja za 166.785, 93 din. Pri imenovanem pregledu se je ugotovilo, da se je Radivojša začel pečati s protizakonitimi in nedovoljenimi manipulacijami s državnim denarjem še leta 1934. Dobljeni denar odplačanih davkov pri zunanjih vplačilih je vključeval redno z zakasnitvijo 7 dni do 2 mesecev in konca leta 1934 je začel posamezne sprejete zneske utajevati. Z nedovoljenimi manipulacijami je Radivojša prikrival tudi primanjkljaj v blagajni, ki se je vlekel že od več let nazaj. Imenovani pregled denarnega poslovanja še zmerom traja. Šele po končanem pregledu se bo vedelo, koliko je Radivojša poneveril državnega denarja in kakšnih sredstev se je posluževal, da bi prikril primanjkljaj v blagajni. — (Iz kabineta finančnega ministrstva.)

Dva irska terorista usmrčena v napetih okoliščinah

London, 7. febr. AA. Reuter: Danes dopoldne sta bila obesa irska terorista Barnesom in Ricardson v Birminghamu. Ves London je bil ponoči pod močnim nadzorom desetstotice policijskih agentov. Posebno so stražili zgradbo parlamenta, javne urade in javne lokale. Velike množice so se zbrale danes zjutraj pred jetnišnico Winslow Green, kjer bi se morala izvršiti smrtna obsodba. Veliko število policijskih agentov, kakor tudi policajev in konjenikov je vzdrževalo red. Preden je bila izvršena smrtna kazen, je policija pozvala množico, ki se je zbrala pred jetnišnico, naj se razide. Množica se je molče razšla. Nikjer ni prišlo do demonstracij. Po vestih iz Dublina vlada tam velika pobitost, vendar pa še ni prišlo do demonstracij. Vendar pa je čutili veliko napetost v vsem mestu in nekatere športne tekme, ki bi danes morale biti odigrane, so bile odložene na poznejši čas. Oba obsojenca Irca sta zakrivila atentat z bombami v Coventryju 23. avgusta in je pri tej priliki bilo ubitih pet oseb. Med preiskavo je Ricardson zanimal, da bi bil član irske republikanske armade, medtem ko je Barnes članstvo v tej organizaciji priznal.

Francozi ustrelili vohuna

Pariz, 7. febr. c. Danes je bil v Nancyju ustreljen bivši vodja slovaških avtonomistov Karl Ross. Bil je podžupan v Strassbourgu in predsednik oblastne skupščine za okrožje Dolnji Ren. Vojaško sodišče ga je koncem oktobra obsodilo na smrt zaradi volunturna in sodelovanja s sovražnikom države.

Njegov pomočnik Stoibel je bil tudi obsojen na smrt, pa je predsednik republike njegovo kazen spremenil v dosmrtno robijo.

Eksplozija v Švici

Bern, 7. februarja. b. Davi se je zgodila v zgradbi mestne policije v Lausanni huda eksplozija. Ubit je bil inšpektor službe za identifikacijo, več uradnikov pa je bilo hudo ranjenih. Eksplozija se je zgodila v trenutku, ko so odprli neko paketno pošiljko. Policija je namreč v zadnjem času nadzirala pošiljke, ki jih je prejemal nemški emigrant Zschunigg. Emigrant je sam prinesel ta paket na policijo, ker se mu je zdel sumljiv. V njegovi prisotnosti so ga odprli ter je eksplozija.

Italijanski list ob obletnici vlade g. Cvetkoviča

Rim, 6. februarja. AA. Današnji »Lavoro Fascista« prinaša sliko predsednika jugoslovanske vlade Dragiša Cvetkoviča ter članek, posvečen obletnici njegove vlade. Članek pravi, da pade na te dni prva obletnica vlade Dragiša Cvetkoviča, ki je bila imenovana v posebno delikatnem trenutku za Jugoslavijo. Takrat se je čutila nepreločljiva potreba rešiti hrvaško vprašanje. Istotako je tudi zunanja politika zahtevala, da se ji posveti posebna pozornost. Vlada Dragiša Cvetkoviča si je nadela nalogo rešiti notranje probleme. Članek pravi, da bo dan, ko je predsednik vlade sklenil sporazum s Hrvati, ostal gotovo znamenjav z zgodovini Jugoslavije. Rešitev notranjih problemov je imela odmev tudi v inozemstvu, ker je s tem Jugoslavija dosegla večji pomen v mednarodnem življenju. Ta politika je našla razumevanje tako v Jugoslaviji kakor inozemstvu, posebno pa v Italiji, ki je združena z Jugoslavijo z vezmi iskrenih simpatij in prijateljstva.

»Corriere Padano« o sovjetskih načrtih

Rim, 7. febr. t. Glasilo maršala Balba »Corriere Padano« objavlja spet daljši članek o načrtih Sovjetske Rusije. Clankar dokazuje v začetku, da je imela Sovjetska Rusija v začetku vojne namen, podpirati tisti nemški narodni socializem, ki je bil vedno največja ovira za razmah komunizma. Sovjetska Rusija je na Baltiku zares tudi dosegla uspehe, ki gredo daleč čez okvir sporazuma, ki je bil sklenjen med Nemčijo in Sovjetijo. Sovjetija je imela pač načrt, da za hrbtom Nemčije izvede vse svoje načrte na Baltiku potem ko se je Nemčija, ki ni hotela verjeti,

da se bosta Anglija in Francija odločili za vojno, z vso silo pognala v vojno. Sovjetija je bila že pri sklepanju sporazuma z Nemčijo odločena, da jo bo, kakor hitro bo to kazalo, tudi zapustila. Kajti Stalin v ničemur ni pozabil, da je glavni cilj sovjetske politike — povzročiti svetovno revolucijo.

Sovjetska Rusija je namreč imela določene načrte na Balkanu, kjer jih je hotela uresničiti tako, kot jih je uresničila na Baltiku. Sedaj je Sovjetija potisnjena nazaj od Balkana. Posebno, odkar sta Nemčija in Rumunija sklenili znano gospodarsko pogodbo, ki je Sovjetijo kot zaveznicu Nemčije ne sme motiti. Toda sovjetski bal-kanski načrti so padli v vodo samo začasno. Sovjetska vlada jih bo speta privlekla na dan ob prvi priložnosti.

V Angliji — poldrug milijon begunskih otrok

London, 7. febr. t. Reuter: V spodnjem domu je prosvetni minister na vprašanje nekaterih poslancev, kako se godi otrokom, ki so bili odposlani iz ogroženih obalnih mest v notranjost dežele, odgovoril, da je bilo odpravljenih vsega poldrug milijon otrok. Toda priznati mora, da za nje ni tako poskrbljeno, kakor bi bilo potrebno. Od teh jih 400.000 ne dobiva sploh nobenega šolskega pouka in je nevarnost, da se ne bi zanemarili, velika. Vlada bo izdala stroge odredbe, da bo moral vsak otrok hoditi v šolo in bo poskrbelo za to, da bodo vsi ti od doma nekako izgnani otroci imeli možnost popolnega šolskega pouka. Mornarski minister Churchill je v zvezi z nedavnimi napadi nemških bombnikov na angleške ladje — svetilnike na vzhodni obali, ki so bili obstrleljivi tudi s strojnimi, dejal, da bo admiraliteta storila vse potrebne ukrepe, da se kaj takšnega ne bo več ponovilo.

Nemško-sovjetska železniška pogodba

Berlin, 7. febr. t. DNB: Med zastopniki nemške in sovjetske vlade je bil podpisan železniški sporazum, ki predvideva znižane prevozne vozne za žito, petrolej, jeklo, mangan in drugo blago, ki ga bo Nemčija dobivala iz Rumunije ter prevažala skozi Bukovino in južno sovjetsko Galicijo. Sporazum dovoljuje obema strankama, da se smeta posluževati obojestrani postaj v svoje namene. Železniška prog, ki prihaja v poštev za prevoz iz Rumunije v Przemysl, bo ohranila dosedanje širino tirov in ne bo razširjena na sovjetske mere. Ta železniška črta se ne bo dotikala Lwowa, marveč gre iz Cernovic ob vzhodni Karpatov neposredno do Przemysla. Vse ostale proge dobijo sovjetsko širino tirov.

Iz Češko-Moravske

Praga, 7. febr. t. DNB: Predsednik vlade dr. Hacha je namesto v Francijo pobežlih ministrov imenoval za poljedelskega ministra grofa Nikolaja Busna-Lititz, za trgovskega ministra pa dr. Kratochvila, do sedaj podravnatelja zveze premoženj, Pravosodni minister dr. Krejčí pa je bil postavljen za namestnika predsednika vlade.

Novice iz Slovaške

Posebna delegacija slovaške družbe za izvoz in uvoz je odpotovala v Rim, kjer se bo pogajala za zamenjavo slovaške pšenice in sladkorja za italijansko kavo in riž. Iz Rima bo delegacija odpotovala v posamezne balkanske prestolnice, kjer se bo pogajala za podobne trgovske aranžmaje. (DNB.)

Leta 1918 je bilo po statistiki v Bratislavi 4512 stavb, od tega 3541 stanovanjskih. Od leta 1918 do 1. julija 1938 je bilo v Bratislavi zgrajenih 4890 novih stavb, od tega 4625 stanovanjskih. V prvih dveh letih po svetovni vojni so v Bratislavi le malo gradili. Šele leta 1921 se je pričelo z intenzivnejšo graditvijo stavb. Leta 1933 je zaradi krize gradbeno delavnost ponehala in je bilo v Bratislavi zgrajenih vsega samo 351 novih stanovanj. Leta 1934 se je to število povišalo na 509, leta 1935 pa je spet padlo na 464. Leta 1936 je Bratislava dobila 733 novih stanovanj; leta 1937 930, leta 1938 pa 764. Leta 1939 pa je bilo zgrajenih 68 hiš s 831 stanovanji.

V glavnem tajništvu Slovaške ljudske stranke je bila seja komisije, ki ima nalogo izvršiti vse potrebne priprave za proslavo obletnice ustanovitve svobodne slovaške države na dan 14. marca. Slovesnost bodo pod vodstvom stranke.

Kakor vsako leto, tako bo tudi letos velesejem v Bratislavi od 1. do 8. septembra. Za ta vele-

Politični položaj

Beograd, 7. februarja. Povratek podpredsednika vlade dr. Mačka in drugih hrvaških ministrov v Beograd je zopet razgaljal politično življenje. Po povratku v Beograd je dr. Maček imel najprej daljši razgovor s predsednikom vlade Dragišo Cvetkovičem, s katerim je pretresal vsa notranje-politična vprašanja. Po razgovoru s predsednikom vlade je dr. Maček imel konferenco z ministrom Konstantinovičem. Razgovarjal se je z njim glede politične zakonodaje, ki jo pripravlja dr. Konstantinovič ter o uredbi, katero pripravlja za prenos poslov s še preostalih ministrov na banovino Hrvatske.

Dopolodne je dr. Maček imel sejo z ministri SDK koalicijske. Na konferenci so bili navzoči poleg podpredsednika vlade dr. Mačka finančni minister dr. Sulej, trgovski minister dr. Andres, poštni minister dr. Torbar, minister dr. Smoljan, in minister za socialno politiko dr. Budisavljevič. Na konferenci so ministri SDK koalicijske razpravljali o preložitvi političnih vprašanj. Na konferenci za javnost niso izdali nobenega komunikeja. Po konferenci so dobro poučeni krogi, ki stoje blizu ministrov SDK koalicijske, zadržali, da so vse govorice, ki jih razširjajo sedanjí vladi neprijazni krogi o nekaki krizi, zlonamerni in izmišljeni.

Seja naše lesne industrije

Beograd, 7. februarja. m. V prostorih beograjske industrijske zbornice je bila danes pod predsedstvom dr. Golie iz Ljubljane konferenca stalnega odbora lesne industrije. Navzoči so bili zastopniki lesne industrije iz Zagreba, Ljubljane, Sarajeva in Sušaka. Današnji sestanek je bil potreben, da se prouči stanje v tej važni panogi našega narodnega gospodarstva, predvsem v zvezi z bližnjim sestankom jugoslovansko-nemškega gozdarskega odbora, ki bo 10. februarja na Bledu. Na konferenci so zastopniki lesne industrije ugotovili, da je stanje lesne industrije v precejšnjem zastoju, ki je nastal zaradi velikih vremenskih razmer, kar je imelo za posledico nezadostno seč lesa. Da bi se dvignila proizvodnja naše lesne industrije, nameravajo doseči sečno lesa tudi v poletnih mesecih. Prav tako so razpravljali tudi o vseh problemih naše lesne industrije v zvezi z bližnjim zasedanjem jugoslovansko-nemškega gozdarskega odbora. Kakor znano, se bo v kratkem sestala tudi jugoslovansko-italijanska gozdarska delegacija. V prihodnjih dneh bo tudi sestanek jugoslovansko-nemškega gozdarskega odbora. Zato so zastopniki lesne industrije zavzeli svoje stališče v pogledu vseh trgovskih pogajanj, ki bodo v kratkem. V zavodu za pospeševanje zunanje trgovine pa bo sestanek zastopnikov naše lesne industrije in zastopnikov zavoda za pospeševanje zunanje trgovine. Ta sestanek bo jutri dopoldne.

Izraba električne sile

Beograd, 7. febr. m. V kabinetu gradbenega ministra dr. Kreka je bila nocoj konferenca, na kateri so pretresali uredbo o izkoriščanju električne energije. Konferenca so se poleg gradbenega ministra dr. Kreka udeležili še trgovski minister dr. Andres, pomočnik finančnega ministra dr. Filipančič, načelnik električnega strojnega oddelka v gradbenem ministrstvu inž. Gvido Gubič, vseučiliški profesor iz Zagreba inž. Jurij Horvat in načelnik tehničnega oddelka banske uprave iz Ljubljane inž. Franc Bueh.

Volivni red podpisan

Beograd, 7. febr. m. Novi volivni zakon, čigar vsebino smo že objavili, so danes podpisali vsi člani kraljevske vlade.

Seja demokratske stranke

Beograd, 7. febr. m. Nocoj je bila v strankinih prostorih seja izvršilnega odbora demokratske stranke. Na seji so podali poročila o nedeljskih shodih, ki so jih imeli v notranjosti države. Ob času, ko to poročamo, seja še traja.

Zveza kmetijskih zbornic

Beograd, 7. febr. m. V Beogradu je bila danes seja izvršilnega odbora Zveze kmetijskih zbornic. Slovensko kmetijsko zbornico sta zastopala predsednik Martin Steblovin in tajnik dr. France Perger. Na seji so se pretresala tekoča vprašanja. Po seji je bila kratka seja s predstavniki Narodne banke v zadevi organizacije statistike cen in proizvodnje kmetijskih pridelkov.

Dr. Kramer v Beogradu

Belgrajski listi poročajo, da je prišel v Beograd javni tajnik JNS na zasedanje glavnega odbora JNS. Pri tej priliki je dr. Kramer predsedniku JNS, P. Živkoviću, poročal o stanju JNS v Sloveniji. — Kaj močno tolažilnega ni mogel poročati.

Belgrajske novice

Beograd, 7. febr. m. V Beogradu je dopotoval ljubljanski župan Adlešič, ki je v zadevah ljubljanske občine posredoval v več ministrstvih.

Osebnosti

Beograd, 7. februarja m. Za veroučitelja na mariborski realki je postavljen Ferdinand Potokar.

sejem se zlasti zanimajo mnoge nemške tvrdke, ki se že pogajajo z upravo velesejma za pridobit. Zato pričakujejo, da bo udeležba nemške industrije, ki je že lani dominirala, letos še večja. Temeljni program slovaške domače proizvodnje in trgovine bo tudi letos ohranil svoj značaj in podal iz-
črpano sliko domače industrije.

V najkrajšem času bo slovaška vlada izdala naredbo, po kateri bo na Slovaškem prepovedano klanje ovac. Ta naredba bo veljala za leto 1940 in bo izdana v interesu ovčereje. Slovaška ima 400 tisoč ovac, od tega 70.000 vrste »Merino«, 200.000 pa z volno slabše vrste.

Na predlog narodnega poslanca J. Šrobarja in tovarišev je sklenil parlament slovaške republike na zasedanju 30. januarja, da pošlje ameriškimi Slovačkom naslednjo brzojavko: »Parlament slovaške republike se zahvaljuje za pozdrav, ki je bil izročen poslancu Culenu in prisrčno pozdravlja vse ameriške brate. Zahvaljujemo se vam, da ste zvesto ostali pri slovaškem narodu v najtežjih časih. Bodite prepričani, da je edini program predsednika republike, parlamenta in vlade namenjen blagostanju slovaškega naroda. Prosimo vas, da vztrajate z nami v tem delu in da nas še naprej podpirate.«

Zemunska vremenska napoved: Nestalno s padavinami.

„Poljska je v vojni z Nemčijo izgubila tri milijone ljudi“

Angleški list o ugotovitvah vrhovnega vojnega sveta v Parizu

London, 6. februarja AA. Havas: Diplomatični urednik lista »Yorkshire Evening« piše, da so na zadnji seji vrhovnega vojnega sveta, ki je bila v Parizu, razpravljali o položaju na Poljskem. Ugotovili so, da je Poljska v vojni z Nemčijo izgubila tri milijone ljudi, od katerih je en del padel v borbah, drugi del umrl od raznih nalezljivih bolezni in tretji del bil obsojen na smrtno kazen.

Iz Sovjetije je prišlo na Poljsko 118.000 nemških izseljencev

Krakov, 6. februarja. AA. DNB: Po končanem preseljevanju nemškega prebivalstva iz Galicije in Volinije, je sedaj ugotovljeno, da je v 42 dneh, to je od 31. januarja 1940, prestopilo nemško-sovjetsko demarkacijsko črto 118.000 izseljencev z 22.000 konj, 1500 goved in 12.000 voz. Od tega števila so prepeljale sovjeteke železnice približno 80%. Zaradi različne širine železniškega tira v Sovjetski Rusiji in Nemčiji so bili izseljenci primorani prestopiti skupno s svojo prtljago. Izseljenci so nadaljevali potovanje v 140 nemških vlakih, ki so imeli po 10 do 20 potniških vagonov. Ostalih 20% izseljencev je prišlo v največjem mrazu v kolonah. Od nemške meje dalje jih je prepeljalo 130 vlakov, katerih vsaka kompozicija je imela 60 vagonov ter je lahko sprejela 120 ljudi in 200 konj in voz. Povprečno je prestopilo dnevno mejo 2800 izseljencev. Vsaki železniški kompoziciji je bil priložen vagon s parno kurjavo, zaradi velikih snežnih zametov so uporabili posebne lokomotive.

Spomin velikemu apologetu

Januarja meseca tega leta je minilo 50 let, kar je umrl eden največjih sodobnih apologetov krščanstva, Franc Hettinger, čigar »Apologija krščanstva« je izšla prvič l. 1863, zadnjič l. 1923 in je ne najdemo samo v vsaki katoliški knjižnici, ampak tudi med knjigami vernih protestantov in pravoslavni bogoslovcev; bila je namreč razen na francoski, italijanski, španski in angleški jezik prestavljena tudi na več slovanskih jezikov, med njimi tudi na ruski.

Hettinger, ki je učil na bogoslovni fakulteti v Würzburgu, je bil univerzalen učenjak, kakršnih naši časi ne rodijo več: prvi nemški univerzitetni profesor 19. stoletja, ki je zopet bral in razlagal Summo svetega Tomaža; popolnoma doma tako v klasični in moderni literaturi, kakor v cerkvenih očetih; temeljit poznavalec sodobnega prirodoslovja in filozofije pa kulturni zgodovinar prvega reda. Obenem je bil mojster jezika in sloga, tako da beremo njegovih pet zvezkov apologetike z užitkom, kakor najboljšo leposlovno knjigo.

Pomen njegove »Apologetike« je vekoviti; imela je globok vpliv tudi na protikrščanski tabo 19. stoletja, ki je bilo stoletje materializma, opirajočega se na prirodoslovne vede, stoletje Darwin in Büchnerja. Hettinger je učinkovito dokazoval, kako ugotovitve prirodnih ved ver v ničemer ne nasprotujejo, če niso gole iz protivrskega duha rojene domneve. Argumente Hettingerja zoper materialistično prikrojene prirodoslovne trditve je potrdila sodobna znanost v polni meri (glej duhovito delo znane prirodoslovke Hedwig Conrad-Martius: Izvor in zgradba živega kosmosa.) Kakor pa je Hettinger razlagalval zmote sodobne filozofije, tako je znal ceniti in poudarjati njene resnične spoznave in pridobitve, pa se do njih pravilno usmeriti. Pridobitve je vsako pošteno iskanje in mu znal pokazati pravo pot, zato se njegovo delo čita v laičnih krogih z enako vnemo in zanimanjem, kakor v duhovniških; zlasti je priljubljeno med akademsko mladino in njegova »Apologetika« je nešteta srca odprla krščanski resnici. Zato je Hettinger v resnici epohalen.

Hettinger je bil hkrati vzoren duhovnik in njegova »Pisma mlademu bogoslovcu« so prav tako priljubljena, kakor njegovo glavno delo. V Italiji je visoko cenjena njegova »Teologija Divine Comedije«. Papež Leon XIII. je imenoval Hettingerja »svetlinik naše dobe« in mu namenil kardinalsko čast, katere pa ni učeal.

* Ursprung und Aufbau des Kosmos, Salzburg-Leipzig, 1938.

Iz notranjosti Nemčije jih naselijo na Poljskem 100.000

Poznanj, 7. februarja. AA. DNB: V osvojenih nemških vzhodnih pokrajinah, in sicer v pokrajinah Gdansk, zahodna Prusija in poznanska pokrajina, bodo razen Nemcev iz Baltičkih držav in iz Volinije naseljeni v večjem številu tudi kmetje iz jugozahodne Nemčije. Iz goste naseljenosti krajev Württenberške in Badenske bodo preselili okrog 100.000 kmečkih družin na vzhod. Tudi tem bodo podelili toliko orne zemlje, da se bodo lahko posvetili kmetijstvu v večjem obsegu kakor so se pa mogli v prejšnji domovini.

Kodanj, 7. februarja. AA. DNB: Ker je morje zamrznilo, so morali ustaviti promet.

Obnova železniškega prometa

Krakov, 7. februarja. AA. DNB: Navzlic velikemu mrazu delo za obnovo normalnega železniškega prometa na ozemlju bivše poljske republike hitro napreduje. Pred nekoliko dnevi je bil odprt promet čez most pri Sandomirju ter most na Visli pri Deblinu. Istotako so bili odprti prehodi čez Pilso pri Varki in Tomašovu. S tem je upostavljena neposredna zveza brzdovlakov med Krakovom, Radomom in Varšavo. Dalje je bila obnovljena zveza med Premislom in Lodžom čez Koluski, Skvarčisko in Kamjeno. Na ta način je za 20 km

skrajšana proga v primeri s prejšnjo zvezo, ki je vodila čez Krakov in Censtohovo.

Prisilno delo na Poljskem

Berlin, 7. februarja. t. United Press. Izšlo so in so bile objavljene uredbe, s katerimi se za vse področje bivše Poljske, ki je bilo Nemčiji neposredno priključeno, uvaja prisilno delo. Ker uredba ne govori o kakšni razliki med raznimi jezikovnimi in narodnostnimi skupinami, smatrajo, da so tudi poljaki podvrženi predpisom te uredbe. Predpisana doba prisilnega dela traja 6 mesecev. Uredba izrecno poudarja, da je prvenstvena naloga »delovne službe«, da opravlja dela, ki so v korist vojnemu vodstvu. Uredba nadalje navaja, da so prisilnemu delu podvrženi mladeniči in dekleta od dopolnjenega 18. do končanega 25. leta, torej skupno sedem letnikov. Žensko prisilno delo bo omejeno v toliko, v kolikor splošna uredba, veljavna za Nemčijo, ne dovoljuje, da bi bilo hkrati nad 100.000 deklet zaposlenih pri prisilnem delu.

Druge poročila iz Poljske

Poljska tiskovna agencija PAT poroča: Novi župan Tješina je izjavil, da na bivšem Poljskem duhovnikov ne preganjajo, pač pa da so nastopili samo proti onim, ki se politično udeležujejo in da je te treba iztrebiti. Pod političnim delovanjem je treba razumeti tudi poljsko-nacionalno delovanje.

Tajna pogodba med Indokino in Čangkajškom?

Berlin, 7. febr. t. DNB: Nemško časopisje objavlja dolgo poročilo japonske tiskovne agencije Domei, ki pravi, da je iz zanesljivih virov izvedela, da je bila med kitajsko vlado maršala Čangkajška (ki ima svoj sedež v Cunkingju) in francoskimi oblastmi v francoski Indokini sklenjena tajna pogodba, ki je bila podpisana dne 1. januarja 1940. Pogodba je bila sklenjena na ponovno izraženo željo Čangkajškove vlade in vsebuje v glavnem naslednje točke:

1. Francoske oblasti bodo Čangkajškovi vladi pošiljali orožje po poti skozi Indokino a samo tako dolgo, dokler se bo ta vlada upirala Japoncem.
2. Čangkajškova vlada bo začela odplačevati dolgove za poslano orožje v l. 1942.
3. Čangkajškova vlada obljublja Franciji, da sovrznanosti med kitajsko in japonsko vojsko v pokrajini Kvangsi ne bodo imele nobenih slabih posledic za francosko Indokino.
4. Francija preneha s pošiljanjem orožja takoj, če bi Čangkajškova vlada svojih obveznosti ne držala.
5. Francija obljublja, da iz Indokine ne bo pustila izvažati riža, ki bo torej ostal na razpolago za potrebe Čangkajškove Kitajske.

V Franciji odločno zanikajo

Pariz, 7. febr. t. Havas. Agencija Havas je bila od francoske vlade pooblaščen, da odločno

zanika neresničnost poročil o sklenitvi nekega tajnega sporazuma med francosko Indokino in kitajsko vlado maršala Čangkajška.

Francoski protest pri japonski vladi zaradi bombardiranja francoske železnice

Tokio, 7. februarja. AA. Havas: Predstavniki japonskega zunanjega ministrstva je izjavil danes na vprašanja posameznih tujih časnikov, da je francoski veleposlanik v Tokiu japonski vladi izročil noto, v kateri protestira proti bombardiranju železnice proge. Pomočnik japonskega zunanjega ministra Tani je dal francoskemu veleposlaniku ustnen odgovor in poudaril, da je do bombardiranja prišlo iz vojaških razlogov. Pristavil je, da obžaluje, da so bili pri tej priliki ubiti tudi nekateri Francozi. Japonska je pripravljena izdati pravilne ukrepe v zvezi s smrtjo tujih državljanov. Dosedaj še ni bil sprejet sklep ali bo japonska vlada dala pismen odgovor na noto francoske vlade. Predstavniki japonskega zunanjega ministrstva je časniki izjavili, da je bilo vreme ob času incidenta zelo slabo in da so japonska letala letela v veliki višini, vendar pa so Kitajci nanje streljali. Japonski letalci ne bi bombardirali železnice proge, če bi vedeli, da so tisti čas po njej vozili potniški vladi.

Ali res dobimo »vzhodno fronto«

Ugibanja o mogočem spopadu s Sovjetsko Rusijo v Prednji Aziji

Znano je, da razpolagata demokratični velesili Evrope z armado na vzhodni fronti, to je na vzhodni obali Sredozemskega morja. Vemo tudi, da je njen vrhovni poveljnik francoski general Weygand. Kakšna je ta armada in kaj je njen namen, oziroma njena naloga? V kakšnem primeru bi prišla v poštev?

Trikot Beirut—Ankara—Kairo

Armada generala Weyganda ima svoj glavni stan v Beirutu v Siriji in je sestavljena iz francoskih, kolonijalnih in lokalnih čet Sirije in Libanona. Angleski general Wavell, ki ima svoj glavni stan v Kairu, poveljuje angleskim četam iz Afrike ter angleškim letalskim silam Iraka (Mezopotamije) in Adena. Major Macready pa ima nalogo, da organizira etnik med angleškimi silami in egiptovsko armado. Seveda sta tudi generalni štab Francozov v Beirutu in angleško poveljništvo v Kairu med seboj v zvezi. Treba pa je bilo ustanoviti tudi zvezo in sodelovanje s Turčijo, ki je sicer nevtralna, se je pa v ankerskem paktu obvezala, da bo v izvestnem primeru pomagala demokratičnim velesilam na Balkanu in v vzhodnem Sredozemskem sektorju, kakor ji bosta pomagali tudi Francija in Anglija.

Moremo torej govoriti o vojaškem trikotu Beirut—Ankara—Kairo.

Vemo sicer, da si je Turčija izgovorila evobodo, da ostane v morebitni vojni med zapadnimi velesilami in Sovjetsko Rusijo nevtralna, toda če bi Sovjeti poskušali napasti Iran (Perzijo), ali če bi hoteli prodreti na Balkan, bi po mnenju Anglije in Francije Turčija napovedala Sovjetom vojno. Pa tudi če bi Nemčija hotela napredovati proti jugovzhodu Evrope, bi Turčija ukrenila vse,

da bi Nemcem preprečila prodor do Črnega morja. Tako sodijo Francozi in Angleži, ki smatrajo to za gotovo.

Petrolej v Iranu in v Iraku

V Palestini so angleške čete, ki tam vzdržujejo mir in red. Te čete mislijo Angleži v slučaju potrebe priključiti francoski armadi v Siriji, dočim bi stražili Arabce v Sveti deželi vojaki iz Avstralije. Irak, ki je neodvisna država, pa pod vsemogočnim vplivom Anglije, nima prave armade, vendar pa so njegove domače sile zadostne, da deželo v slučaju kakšnega napada branijo. Isto velja za Iran (Perzijo), katerega močno brani njegovo ozemlje samo. Prav tako je za vsakega napadalca zelo težko dostopati Afganistan, ki tvori vrata v angleško Indijo. Iran in Irak sta posebno važna, ker se v obeh deželah nahajajo veliki viri petroleja in ker gre čez njih pol do Perzijskega zaliva oziroma do Indijskega oceana, ki je življenjskega pomena za britski imperij.

Sovjetski sunek čez Kavkaz

Ni verjetno, ali skoro izključno je, da bi Sovjeti nameravali napasti Turčijo na kavkaški fronti, pač pa je najbolj verjetna možnost, da bi rdeča armada napadla drugo državo, s katero meji Rusija na Kavkazu, to je Iran ali Perzijo. To bi imelo dvojni namen, prvič da bi se Sovjeti polastili perzijskega petroleja na vzhodni obali Perzijskega zaliva, in drugič, da bi skozi Perzijo vdrl v Irak in zasedli ozemlji Mossula in Kirkuka, kjer je največ ležišč petroleja. Na ta način bi si Sovjetska Rusija ne odprla samo poti proti Perzijskemu zalivu, ampak bi tudi mogla Francijo in Anglijo odrezati od njihovih glavnih skladišč petroleja, ki so jim nujno potrebne za vojno v Evropi.

Vendar pa danes, ko se vidijo neuspehi rdeče armade na Finskem, ne verujemo, da bi si Sovjeti tega upali ter se zanašajo tudi na geografske okoliščine, to je na visoke obsejne gore, ki ločijo Rusijo in Iran. Razen tega pa bi v slučaju napada na Perzijo mogli Turki izvesti protinapad na kavkaški fronti ter rdečo armado presekati. Zato je eplošno mnenje, da se Sovjeti v tako pustolovščino ne bodo spuščali, čeprav bi jih moglo mikati okolnost, da bi ofenziva proti Kavkazu mogla na tem sektorju vezati skoro vso turško armado, pa tudi njene pomožne francoske in angleške sile, medtem ko bi mogla druga ruska armada planiti na Romunijo.

V eplošnem je vojaški položaj zapadnih demokracij na vzhodu brezprimerno boljši, nego je bil leta 1915, ko je bila Turčija zaveznica Nemčije in Avetrije in nista Anglija in Francija imeli na vzhodu

Msgr. Adamski, škof poljske šlezije, ni zaprt, ampak mu je odrejeno, naj stalno prebiva v svoji hiši in naj ne sprejema obiskov. Pomožni škof msgr. Bjelinek pa je bil zasilan od policije in pridržan. V pisarni ordinariata pa je bila hišna preiskava in so mnogo listin odpeljali.

V Poznanjski pokrajini, v Pomorju in v šleziji, ki so bile priključene Nemčiji, so oblasti zapovedale takojšnje ukinitve vseh zavodov, ki so se pečali z vzgojo in šolanjem otrok ter z raznimi socialnimi nalogami. Poslopja so prevzele nemške oblasti in jih uporabljajo v nove namene.

V Varšavo je prišlo 300 duhovnikov, ki so bili internirani in so jih nemške oblasti po dveh tednih zasiljevanja spet spustile na svobodo.

Nadžski Sceptycki, vrhovni poglavar ukrajinskih unijske, je še vedno v Lwovu v svoji hiši, ki stoji na Trgu sv. Jorisa. Njegov brat, ki je provincial študentskega reda, je pri njem. Njegov brat Lzo, ki je bil veleposlanik v Priibthti, je bil od boljševikov ubit z vso družino ter pokopan v svojem vrtu.

Vse cerkveno premoženje je bilo po vsej Ukrajini zaplenjeno v korist države, duhovnikom unijske cerkve pa naložena kazna 600.000 zlotov (6 milijonov din). Nadškof Sceptycki sam je moral plačati 30.000 zlotov (300.000 din) kazni.

Msgr. Czarnecki, katoliški nadškof v Lwovu, je še vedno tamkaj in živi v samostanu očetov redemtoristov. Obiskov ne sme sprejemati. Njegov pomožni škof msgr. Chomyszyn ter stolni kapitelj so smeli ostati na svojih mestih. Semenišče in škofijska palača pa so zasedeni od boljševikov, la škofu so dovolili, da sme obdržati zase dve sobi.

Przemyslski škof msgr. Josaphat Kozłowski je postal v od Nemcev zasedeni del svoje škofije svojega pomožnega škofa Gregorja Lakota, da ga upravlja. Toda v obeh delih škofije so prilike podobne. Cerkvena last je bila zaplenjena in krščanski pouk poolah je bil prepovedan tukaj in tam.

Vse imetje basilijskega reda je bilo zaplenjeno, samostani pa zasedeni od rdečih čet. Patri in drugo osebje samostanov so bili poginani na cesti.

du nobenega drugega zaveznika razen careke Rusije, ki pa je bila nasproti Sovjetiji preslaba in ji tudi njuni zavezniki Anglija in Francija ništa pustili, da bi vrgla večji del svojih sil na jug proti Turčiji, ker ji ništa privoščili Dardanel. Danes pa imajo Angleži in Francozi močna brodnova oporišča v Alekeandriji, Port Saidu in Suezu, računata lahko popolnoma na Egipt in imata pod svojo kontrolo Palestino, Sirijo in Irak. Vrhtega pa jim Turčija v potrebi dovoli evobodnen prehod skozi Dardanele.

In Italija

S tega stališča gledan, je položaj demokratskih zapadnih velesil na vzhodu danes ugoden. Bolj težaven pa je problem, če ga gledamo s politične strani. Najbolj pride v poštev Italija, ki zelo budno pazi na Turčijo ter zadnji čas sklicuje vojaške posvete enega za drugim, kar je brez dvoma v zvezi z italijanskimi otoki in postojankami v vzhodnem Sredozemskem morju, ki jih smatra Italija za ogrožene, če bi se turška sila s pomočjo zapadnih demokracij preveč razpela. Tudi bi vojna na treh frontah obenem — na zapadu, na severu (Finska) in na vzhodu — ne bila preveč lahka naloga. Zasukrat stoji general Weygand na vzhodu samo na straži.

Angleži sami govorijo o „ogroženi Indiji“

London, 7. februarja. AA. Havas: Ko je imel po vesteh iz Indije Gandhi ravno razgovor z indijskim podkraljem o bodoči indijski ustavi, je v Londonu državni tajnik za Indijo v gornjem domu izjavil, da je potrebno, da oba doma čimprej sprjmeta nedavno izjavo indijskega podkralja. Kakor je znano, je indijski podkralj meseca setembra izjavil, da bo zaradi evropske vojne Indija resno ogrožena. Na osnovi določb angleške ustave mora predstavniški dom podobne izjave sprejeti v določenem roku, da lahko osrednja vlada nato začne posvetovanja z indijsko vlado o izraženi nevarnosti in načinu pomoči. Rok za sprejetje je šest mesecev ter je zato državni tajnik za Indijo zahteval, da se izjava indijskega podkralja čimprej sprejme. Gornji dom je sprejel predlog.

Anglija in Francija bosta v kratkem prelomili s Sovjetijo?

Rim, 7. febr. b. Zadnji sestanek zaveznikega vrhovnega sveta, ki je bil v Parizu, je rodil po poročilih italijanskega tiska važne sklepe, ki jih držijo velesile v največji tajnosti, ki pa bodo odločilni za nadaljni potek vojne. To potrjuje tudi uvodnik diplomatskega urednika »Timesa«, ki pravi, da so člani zaveznikega vrhovnega sveta temeljito proučili vse podrobnosti za uspešno vojno vodstvo na zahodu, prav tako pa so tudi položili temelje za bodočo politiko napram Moskvi.

Italijanski listi poročajo iz Londona, da se zaradi tega lahko pričakuje, da bosta Francija in Velika Britanija v najkrajšem času zavzeli svoje stališče do Sovjetske Rusije in ni izključeno, da bo sovjetsko-finski spor postavljen v okvir sedanjega evropskega spora, ki bi se s tem razširil na evropski severovzhod. Francoski odgovorni ozi opozarjajo, da je bila že od vsega začetka nameravan odločen nastop zaveznikih velesil proti Sovjetski Rusiji, vendar pa je bila angleška vlada drugačnega mnenja kakor francoska, zlasti pa je bil ministrski predsednik Chamberlain proti takšnemu poskusu, ki bi Angliji in Franciji prinesel novega sovražnika. Churchill pa se je s svojimi prijatelji posrečilo pridobiti vlado za to, in bosta Francija in Velika Britanija v najkrajšem času zavzeli jasno in odločno stališče do Sovjetije. Francija in Anglija bosta brzkone poslali tudi močno vojaško odpravo na Finsko, ki bo predstavljala prvo veliko pomoč Velike Britanije in Francije Finski.

Drobne novice

Moskva, 7. februarja. b. Sovjetski list »Rdeča zvezda« poroča, da so po neuspehih pogajanjih pričeli tako Japonci kakor Sovjeti graditi močne utrdbe vzdolž mandžursko-sovjetske meje.

Sanghaj, 7. februarja. AA. DNB: V borbah, ki so se vodile severovzhodno od Nankinga in katere so se končale z japonsko zmago, je padlo okrog 50.000 kitajskih vojakov. V japonskih poročilih so japonske izgube mnogo manjše.

London, 7. febr. AA. Havas: Sir W. Moncton je imenovan za generalnega ravnatelja urada za tisk in cenzuro.

Riga, 7. febr. AA. Stefani: Po vesteh iz Moskve so se začeli v Sibiriji zimski manevri, da bi se precejšeni del sovjetskih čet naučil smučati ter bil nato lahko poslan na fínsko bojišče.

Uspeh Saradžogla v Sofiji

»Prisrčni odnošaji med Bolgarijo in Turčijo«

Sofija, 7. februarja. AA. Stefani: Dobro poučeni krogi poudarjajo, da sta pri večeršnjem sestanku Saradžoglu in Kioseivanov razpravljala o rezultatih belgrajske konference, kakor tudi o vlogi, ki jo je Turčija imela na tej konferenci. Oba zunanja ministra sta podértala svojo odločenost, da bosta nadaljevala s politiko prijateljskih odnošajev med obema državama v ožraku medsebojnega razumevanja in zaupanja.

Budimpešta, 7. febr. b. O pogajanjih turškega zunanjega ministra Saradžogla v Sofiji poročajo madžarski listi, da je Romunija pripravljena, da

vprašanje Dobrudže reši po končani svetovni vojni. Madžarska se samo z obljubo noče zadovolji, temveč zahteva jamstvo od držav Balkanskega sporazuma.

V najkrajšem času bo odpotovala romunska delegacija v Sofijo, kjer se bodo pričela trgovinska pogajanja.

Anglija je zadovoljna s takim razvojem dogodkov, čeprav nemški listi trdijo, da Angleži nimajo povoda, da slavijo zadnji razvoj političnega položaja.

Gospodarstvo

Spomenica gospodarskih zbornic o davkih

Te dni bodo izročili v imenu gospodarskih zbornic in organizacij iz vse države predstavniki belgrijskih zbornic predsedniku vlade in resornim ministrom spomenico, ki so jo izdelale gospodarske zbornice iz vse države glede zadnje davčne reforme. Spomenica obsega uvoda in 10 podrobno izdelanih referatov o potrebnih izpopravljenih davčnih zakonodajah in sicer 1. o pridobitni, 2. o družbenem dividendnem in uslužbenem davku, 3. o rentni, 4. o posebnem prispevku v sklad za državno obrambo, 5. davkom na poslovni promet, 6. kazenskem postopku po davčnem zakonu, 7. o skladu za nagrade davčnim organom za odmero in izterjevanje davkov, 8. odpisu davkov, 9. taksnem zakonu in 10. o uvedbi novih drž. trošarin na vino in žganje in spremeni predpisov o njih plačevanju in kontroli.

Uvodno pravi spomenica tole:

S pooblastilom in v smislu mandata petnajstih gospodarskih zbornic ter sedemnajstih zveznih organizacij iz vse države, zbranih po svojih pooblaščenih delegatih na konferenci zbornic dne 17. in 18. januarja t. l. v Ljubljani, nam je čast predložiti Vam spomenico o davčni reformi, ki je bila nenadoma in brez predhodnega zaslusanja gospodarskih zbornic objavljena ter istočasno tudi uveljavljena z začetkom tega leta.

Gospodarske zbornice obžalujejo, da so bile s postopkom finančnega ministristva postavljena pred izvršeno dejstvo in postavljeni v nemogočost, da pred zakonitimi reformami predložijo svoje mnenje ministrstvu o nameranih reformah s stališča občno-gospodarskih interesov ko tudi z ozirom na gospodarski razvoj države. Zato so morale zbornice po svoji zakoniti dolžnosti naknadno pretrpeti že objavljene uredbe, da njih vpliv s strokovnimi, efektivnimi in pojasnjenimi ter da kot posvetovalna telesa kraljevske vlade zavzamejo svoje stališče in konkretizirajo svoje pripombe in predloge k njim.

Konferenca zbornic v Ljubljani je konstatirala, da je odmev, ki ga je povzročila objavljena davčna reforma, uničujoče deloval na industrijske in trgovske kroge v vsej državi, ki so danes glavni nosilci davčnih bremen, hkrati pa tudi tako rekoč edini nosilci gospodarske iniciative v naši kraljevini. Ne spuščajoč se v oceno koristnosti in potrebnosti davčne politike, ki je bila inavgurirana s to davčno reformo v načelnem pogledu, da se v času izrednih finančnih težkoč države oproščajo najširši krogi dosežanih davčnih zavezancev od vsakega direktnega plačevanja davka, drugim pa poklanjajo daleč segajoče ugodnosti, se je konferenca omejila na to, da opozori kraljevsko vladu in pristojne resorne ministere na popolnoma nezaželene, žal pa neizogibne posledice, ki jih mora imeti pred kratkim komaj izvršena davčna reforma. Zastopnik fin. ministra na konferenci v Ljubljani je odkrito priznal, da je bila reforma izdelana v največji naglici, iz česar seveda sledi, da se niso mogle upoštevati različnosti gospodarskega stanja, razmer, pa tudi davčne obremenitve v vsej državi ter ozi, ki jih te različnosti zahtevajo.

Gospodarski krogi vse države priznavajo, da nam sedanja težka mednarodna situacija nalaga izdatke, ki se niso mogli predvideti v rednem proračunu, ki pa se morajo pokriti, da se ohranijo državne finance v ravnanju in da se prepreči še težje posledice sedanjega izrednega stanja. Gospodarski krogi so zato pripravljali na materialne žrtve in tudi voljni, da se odzovejo apelu kraljevske vlade za ustvaritev zadostnih dohodkov za zagotovitev varnosti meje in vzdrževanje reda v državi.

Gospodarske zbornice pa so bile nenavadno presenečene, ker se namesto izrednih posojil, ki se v takšnih in podobnih razmerah izdajajo v drugih državah, pri nas pa izvajajo v tej prehodni dobi integralna davčna reforma, ki ima popolnoma obeležje in značaj trajnosti in ki predvideva ne samo čezmerno povečanje davčnih in javnih bremen, temveč tudi popolnoma nesprejemljiv postopek z davčnimi zavezanci. Ker je imela konferenca zbornic v Ljubljani priliko, da na podlagi mnogih podrobno obdelanih ter dokumentiranih primerov konstatira in potrjuje, da se pri izvedbi te davčne reforme sploh ni računalo z izredno visino veljavni b. samoupravnih davkov in doklad, ki se avtomatično pobirajo v odločnem razmerju do državnih davkov in s katerimi globalna davčna obremenitev ne samo konsumira celoten zaslužek, temveč v mnogih primerih zahteva od davčnega zavezanca celo več davkov kakor pa je znašal vs njegov dosežen dohodek ter torej konsumira samo subzancno premoženja ter pomeni v tej višini že kontribucijo premoženja davčnega zavezanca.

Pa tudi brez ozira na visino davčne obremenitve postavlja postopek, ki je uzakonjen s sedanjimi davčnimi novelami, proti davčnim zavezancem, že vnaprej tako rekoč vsak obrat davčnega zavezanca pod eum nepravilnosti ter daje naši impro-

vizirani in neustaljeni davčni upravi, o katere delu moramo žal slišati le prepočeto številne pritožbe, neomejena pooblastila, ki se morejo v sedanjih dobi lahko zlorabiti ter povzročati nezaželene posledice.

Ne sme se napraviti davčni zavezanec brezpraven in ne smejo se mu jemati njegove osnovne pravice, ki so mu z ustavo zajamčene. Zlasti pa se ne sme na takšen način, kakor je predviden z uredbo, izstavljanje neomejeni nevarnosti osebnega maščevanja, preganjanja in izsiljevanja od davčnih organov. Zlasti pa je čisto nemogoče, da bi se postavilo tako ponižujoče izjemno stališče samo za davčne zavezance, ki pripadajo trgovskemu in industrijskemu stanu, če se istočasno dovoljujejo in uzakonjujejo davčne olajšave za kmetijski in obrtniški stan.

Davčna reforma s tako pomembnimi in globoko v gospodarstvo življenje segajočimi določbami je bila uvedena v življenje čez noč brez vsakega pred-

Domače surovine za našo industrijo

V »Trgovskem Tovarišu« št. 9-10 iz l. 1939 je izšel članek »Kultura industrijskih rastlin v naši državi«. Uvodno besedo za članek je napisalo uredništvo. Tu navajam dobesedno nekaj stavkov iz tega uvoda, ker nas privedejo takoj do bistva tistega, kar bom v naslednjem izvajal.

Uvodne besede se glase: »Vprašanje preskrbe naše industrije s surovinami je postalo te dni izredno aktualno. Ustavitev plovbe na morju, blokada Nemčije, nove težave v plačilnem prometu, vse to je povzročilo, da je vprašanje preskrbe naše industrije s surovinami stopilo v ospredje zanimanja. Naša trgovinska politika se obremenjuje s interesirano industrijo sama trudi najti nove vire za nabavo surovin, toda vse kaže, da bo še najbolj varna pot v sedanjih časih, če dvignemo lastno proizvodnjo industrijskih surovin na višino, ki bo lahko ustrezala vsaj najnujnejšim potrebam. Nato izvaja uredništvo, da so v Južni Srbiji kraji, kjer bi bombažna rastlina dobro uspevala, itd.

Prvo dejstvo je, da primanjkujejo tekstilni industriji v Sloveniji surovine. Tega pomanjkanja pa ne opazimo samo sedaj, ko je v vseh državah gospodarstvo bolj ali manj zmedeno; poznamo ga že iz mirnih časov in so mu bili viri »težkoče v plačilnem prometu«.

Tendenca nekaterih naših industrijskih panog je, da se preselijo iz pozneje navedenih razlogov na jug, odnosno da se v bodoče nova podjetja izogibajo Sloveniji. Razlogi temu naj bi bili ti, da so tam bolj varni, da imajo cenejšo pogonsko silo in cenejšo delovno moč, da so tam bližje glavnemu odjemalcu in bodočim surovinam (če se posreči, da bo Srbija sama producirala bombaž doma) ter da plačujejo manj davkov. Če pomislimo, da prehrani samo v Sloveniji tekstilna industrija nad 17.000 delavcev, ne pristižni uradnike, in če računamo, da preživlja vsak vsaj tri družinske člane, pridemo do lepega števila 60.000 ljudi. Ako bi se zgodilo, da bi bili ti ljudje izključeni iz gospodarstvenega kroga, potem bi to močno obtežilo tudi vse ostalo prebivalstvo. Mi tega pojma ne smemo pričakovati prekriznih rok. Posebno sedaj, ko imamo upanje, da dobimo svojo samoupravo, bomo z malo dobre volje z lahkoto prebrskali te težave in dosegli v gospodarstvu uspehe, ki jih Slovenija še ni poznala. Toda na kak način?

Prva naša naloga je, da ohranimo vso tekstilno industrijo, kakor danes obstoja, v Sloveniji, in da preprečimo, da bi se izselila na jug. Druga naloga pa je, da izkoristimo slovensko gospodarstvo to dejstvo, da se tekstilna industrija nahaja v Sloveniji. Tekstilna industrija potrebuje namreč ogromno surovin, ki jih moramo kupovati v inozemstvu. Če bi se surovine izdelovale doma, bi imelo slovensko gospodarstvo zopet dobiček. Ako hočemo tekstilno industrijo ohraniti v Sloveniji, ji moramo nuditi sledeče:

1. Imeti mora vedno na razpolago vse v postojih prihajajoče surovine. Če bi imela kaka javna ustanova v rokah glavne surovine, bi lahko določila takšne cene, ki bi vezale tekstilno industrijo na naše kraje ali pa celo novo industrijo privabila.

2. Imeti mora na razpolago ceneno gonilno silo. Iz tega takoj vidimo, da se obe nalogi, ki smo jih malo poprej omenili, prepletajo v eno samo nalogo. V Sloveniji moramo sami producirati glavne surovine in poceniti gonilno silo. To, kar bom sedaj izvajal, je povsem nemogoče, da bi izvršil kak zasebnik, oziroma zasebno podjetje. Nalogo izvrši lahko samo kakšna politična oblast s soglasnim sodelovanjem celokupnega naroda.

hodnega roka ter tudi brez vsake potrebne prehodne naredbi, ki je pri tako bistvenih spremembah in poostritvah predpisov vedno ne le običajna, temveč tudi v interesu stvari potrebna. Konferenca je ugotovila, da se mora prehod iz prejšnjega davčnega režima na novo stanje omogočiti in olajšati z določilnimi prehodnimi določili, ki so z ozirom na dejanske razmere v našem gospodarstvu utemeljena in tudi neobhodno potrebna.

Gospodarske zbornice so storile vse mogoče, da se odpor, ki ga je povzročil navedeni način izvajanja davčne reforme v trgovskih in industrijskih krogih, kanalizira v tej smeri, da so preprečevale svoje člane, da se bodo s strokovnimi zaslusani zbornic storjene napake vsaj naknadno spoznale, priznale in tudi odpravile. Zbornice so zato z vsi močjo delale na to, da ne pride do nezaželenih drugih manifestacij in ukrepov, ki so se od mnogih strani propagirale in zahtevale. Vsa ta prizadevanja pa so izvršile zbornice v predpostavki in upanju, da bodo sprejete dokumentirane navedbe ljubljanske konference in konkretno formulirani predlogi našli pri kraljevski vladi polno razumevanje in da se bodo najresneje presodili ter sprejeli minimum zahtev, ki jih je konferenca formulirala in s katerimi se skuša na eni strani zadovoljiti imperativnim zahtevam potreb državnih financ, na drugi strani pa, da se z davčno reformo ne ovira gospodarska iniciativa ter omogoči nadaljnji razvoj gospodarskega dela, ki je v interesu celote zaželen, pa tudi neobhodno potreben.

namreč nepregledno vrsto surovin, ki jih moramo danes tudi kupovati v inozemstvu. Izhodna snov za veliko vrsto teh snovi je premog. Pri nas se premog izkorišča od danes še na najprimitivnejši način (častna izjema so mestne plinarne).

Ako namreč sežigamo premog kot tak, in to se pri nas skoraj redno dogaja, izkoriščamo samo malečkasto njegovo vrednost. Premog potrebuje namreč pri gorjenju kisik, ki ga dobi iz zraka. V zraku pa je samo 20% kisika, ostalih 80% je večinoma dušik. Teh 80% dušika je pri izrabi toplote samo balast, ki se izgubi v dimniku. Poleg tega se teh 20% kisika ne more stopiti v tesni stik s premogom, kot je to mogoče pri kurjenju s plinom. Zato bi se moralo splošno kuriti samo s plinom ali vsaj s koksom. Ves premog bi moral vsaj narediti pot skozi plinaro, kjer bi pustil dragocen ter, izhodno snov za barve, dišave in zdravila. Z velikopotezno rešitvijo tega vprašanja bi se usidrala v Sloveniji zopet nova matična industrija, ki bi zbudila k življenju celo vrsto kemičnih tovarn. Tisoči in tisoči bi dobili zaposlitve pri predelavi premoga v žlahtnejše snovi. Les in premog, obe domači surovini, morata biti doma v Sloveniji predelana. Vsako predelavo pa moramo čim bolj raztegniti, da sodeluje lahko čim več slovenskih rok. Les in premog sta naši vprašanji. Les in premog sta naši rešitvi.

— Po pogosti nosečnosti morejo žene z dnevno redno uporabo pol kozarca naravnih »Franz-Josefov« grenke vode, zavzete na tešče, z lahkoto doseči izpraznenje črev in urejeno delovanje želodca. »Franz-Josefova« voda je davno preizkušena, najtopleje priporočana in se dobiva povsod.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

Živalske kužne bolezni v Sloveniji

Po najnovejšem 14 dnevnem izkazu živalskih kužnih bolezni posnemamo, da obstajajo v Sloveniji poleg svinavke in parkljevke, o katerih smo že poročali, le še naslednje kužne bolezni:

a) sčelklna:

okraj Smarje pri Jelšah: Rogaška Slatina;

b) garje konj:

okraj Kamnik: Ihan, občina ista;

c) svinjska kuga:

okraj Črnomelj: Krasinec, obč. Gradac, okraj Krško: Trška gora, obč. Krško, Zadovinec, obč. Leskovec, okraj Litija: Zagorje, obč. Zagorje ob Savi, okraj Maribor-levi breg: Setarovo, obč. Sveti Lenart v Slov. gor., okraj Ptui: Grabe in Obrež, obč. Središče ob Savi, Gorišnica in Zamuzani, obč. Sv. Marjeta nize Ptuj, Vel. Nedelja, obč. ista;

č) svinjska rdečica:

okraj Črnomelj: Krasinec, obč. Gradac, okraj Slov. Konjice: Koroška vas in Skomarje, obč. Zreče, okraj Krško: Krško, Mali Predlog, obč. Leskovec.

Borze

Dne 7. februarja.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet na zagrebški borzi je znašal 5.290.630 din. Na belgrijski borzi je bilo prometa v efektih 700.000 din.

Ljubljana — uradni tečaj

London, 1 funt	176.12—179.32
Pariz, 100 frankov	99.55—101.85
Newyork, 100 dol.	4425.00—4485.00
Zeneva, 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam, 100 funt.	2253.50—2391.50
Bruselj, 100 belg.	746.50—758.50

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin, 1 marka	14.70—14.90
-----------------	-------------

Ljubljana — Svoobodno tržišče:

London, 1 funt	217.56—220.76
Pariz, 100 frankov	123.03—125.33
Newyork, 100 dol.	5480.00—5520.00
Zeneva, 100 frankov	1228.18—1238.18
Amsterdam, 100 gold.	2906.71—2944.71
Bruselj, 100 belg.	921.96—933.96

Zagreb — zasebni kliring

Solun, 100 drahem	30.40—31.10
Sofija, 100 din	95 blago

Belgrad — zasebni kliring

Solun, 100 drahem	30.93—31.63
Sofija, 100 din	95 blago

Curih, Belgrad 10, Pariz 10.07, London 17.77, Newyork 446, Bruselj 75.25, Milan 22.51, Amsterdam 287.25, Berlin 178.70, Stockholm 106.175, Oslo 101.85, Kopenhagen 86.10, Budimpešta 86.50, Atele 3.30 (ponudba), Carigrad 3.55 (ponudba), Bukarešta 3.30 (ponudba), Helsingfors 7.75 (ponudba) Buenos Aires 102 (ponudba).

Vrednostni papirji

Volna škoda:

v Ljubljani 421 —423

v Zagrebu 422.50—424

v Belgradu 426.25—427

Ljubljana. Drž. papirji: 7% investicijsko posojilo 98—100, agrarji 52—53, vojna škoda promptna 421—423, begl. obveznice 75—77.50, dalm. agrarji 68—71, 8% Bler pos. 96 denar, 7% Bler. pos. 87.50 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 101 den., 7% stab. posojilo 95—97.50 — Delnice: Narodna banka 7.400—7.500, Trboveljska 245—250.

Zagreb. Državni papirji: 7% inv. pos. 98 denar, agrarji 51—52.50, vojna škoda promptna 422.50—424 (422.50), begl. obv. 75 denar, dalm. agrarji 68 denar, 4% sev. agrarji 50—52, 6% šumske obv. 68 denar, 8% Bler. pos. 96 denar, 7% Bler. pos. 88 denar, 7% stab. pos. 95 denar. — Delnice: PAB 190 denar, Trboveljska 245—247.50 (245), Gutmann 60 blago, Sladk. tov. Osijek 140 denar, Osj. liv. 160 blago.

Belgrad. Državni papirji: 7% inv. pos. 98.50 denar, agrarji 53 denar, vojna škoda promptna 426.25—427 (426.50, 425), begl. obv. 77.25—77.50 (77.25), dalm. agrarji 71.50—72 (72), 4% sev. agrarji 50.50 denar, 6% šum. obv. 67.50—68.50, 8% Bler. pos. 95.50 denar, 7% Bler. pos. 88 denar (88), 7% pos. DHB 101 denar, 7% stab. pos. 97.50 denar. — Delnice: Narodna banka 7.400 denar, PAB 192.50 denar (drobni komadi).

Žitni trg

Novi Sad. Vse neizpremenjeno. Tendence neizpremenjena. Promet srednji.

Rudarska in topilniška proizvodnja v letu 1939

Objavljeni so začasni podatki o naši rudarski in topilniški proizvodnji za december, katere v naslednjem navajamo (v oklepajih so navedeni podatki za november 1939):

Rudarska proizvodnja: črni premog 35.865 (35.532) ton, rjavi premog 381.576 (408.214) ton, lignit 123.947 (121.650) ton, zemeljski plin 0.25 (0.235) milij m³, železna ruda 39.143 (54.228) ton, manganova ruda 333 (1.063), kromova ruda 3.871 (3.973), kromov koncentrat 1.121 (925) ton, boksit 10.692 (17.230), pirat 9.100 (11.273), bakrena ruda 74.658 (78.124) ton, svinčeno-cinkova ruda 76.304 (74.960), svinčni koncentrat 8.335 (8.227), cinkov koncentrat 4.639 (4.696), bakreni koncentrat 7.192 (7.844), slana voda 0.434 (0.416) milij. hl, nafta 87 (90) ton.

Topilniška proizvodnja: železo 4.152 (3.836) ton, baker 3.591 (2.930), elektrolitični baker 1.160 (1.112) ton, svince 1.229 (1.270), cink 417 (385) ton, zlato 138 (100) kg in srebro 255 (75) kg.

Iz teh podatkov je razvidno, da je naša rudarska proizvodnja bila v decembru zaradi neugodnih vremenskih razmer znatno manjša kot novembra meseca v nekaterih važnih panogah. Pri premogu se pozna tudi rudarski štrajk v premo-govinskih Trboveljske decembra meseca.

V naslednjem podajamo še glavne podatke naše rudarske in topilniške proizvodnje za zadnja leta (v tisočih ton):

leta	črni in rjavi premog	lignit
1935	3.492	936
1936	3.50	968
1937	3.964	1.039
1938	4.472	1.269
1939	4.744	1.303

leta	železna ruda	bakrena	svinč.	cinkova	boksit
1935	235	648	743	216	
1936	451	609	731	292	
1937	629	651	817	354	
1938	607	761	878	404	
1939	667	987	775	414	

Najbolj je lani narasla produkcija bakrene rude. Nadalje je narasla tudi proizvodnja železne rude ter boksita, vendar v manjši meri. V decembru lanskega leta je produkcija boksita padla na minimum, ker je pomorski izvoz v Nemčijo nemogoč. Zmanjšanje v primeri z letom 1938 izkazuje le proizvodnja svinčeno-cinkove rude zaradi štrajka, ki je bil v poletnih mesecih lanskega leta v Trepič in je bil likvidiran šele 3. septembra 1939.

Topilniška proizvodnja kaže naslednje uspehe v zadnjih letih:

leta	železo	baker	svinec	cink
1935	21.798	39.000	7.554	2.985
1936	41.458	39.400	5.804	3.599
1937	41.006	39.410	4.038	4.912
1938	59.262	41.993	8.619	4.639
1939	61.004	41.658	10.251	4.882

Naša topilniška proizvodnja je lani lepo napredovala. Statistika proizvodnje surovega železa je nepopolna, ker že od leta 1937 dalje ne upošteva proizvodnje plavčev KID na Jesenicah. Producerska bakra pa se je celo malo zmanjšala zaradi zastoja v zadnjih mesecih, kar je bilo v zvezi z izvozom bakra. V manjši meri se je povečala proizvodnja celjske Cinkarne, znatno pa je narasla proizvodnja mežiške topilnice, ki je dosegla višino iz konjunkturnih let.

Važna zdravstveno-higijenska ustanova v Ljubljani:

Mestni laboratorij za preizkušanje živil

Ljubljana, 7. februarja.

Malokomu je znano, da posluje v okviru tržnega urada mestnega poglavarstva v Mahrovi hiši že drugo leto poseben kemični laboratorij, ki mu je poverjena naloga, da na ozemlju mestne občine ljubljanske preizkuša kakovost vseh vrst živil, ki se prodajajo bodisi na trgu, po mesnicah, trgovskih lokalih ali leže nakopičena v skladiščih. Laboratorij je bil ustanovljen leta 1938 in se je iz skromnih početkov razvil tako, da predstavlja danes že kar moderno urejeno preizkuševalnico živil.

Potreba takšnega laboratorija leži dandanes na dani. Razvoj živilske kemije je na eni strani povzročil velik napredek pridelovanja raznih živil, na drugi strani pa je odprla vrata tudi raznim zlorabam, ker je brezvestnim predelovalcem in tudi prodajalcem živil omogočil, da z raznimi kemičnimi sredstvi dvigujejo navidezno kakovost živil, tako v pogledu barve, svežosti, stopnje maščobe, kislosti, sladkorja itd. Takim zlorabam ne more priti na sled še tako izkušeno oko ali okus živilskega strokovnjaka, v takšnih primerih je pač potrebna kemična analiza, ki natančno ugotovi kakovost, svežost itd. posameznega vzorca živil. Ta pa je možna le v dobro urejenem laboratoriju.

Zakon o nadzorstvu nad živi iz leta 1930 in Pravilnik o natančnejših določbah za izvrševanje njegovih predpisov določata, da morajo vse mestne zdravstvene občine, ki štejejo nad 10.000 prebivalcev, postaviti za nadzorovanje živil posebne, strokovno usposobljene organe, in to za nadzorstvo nad živi živalskega izvora veterinarja (živilo-zdravnik), za nadzorstvo nad živi, ki niso živalskega izvora, pa inženirja ali profesorja kemije, ki ima poleg svoje fakultetne izobrazbe še predpisano specialno usposobljenost za to stroko ter mu mora ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje po opravljenem posebnem strokovnem izpitu podeliti naslov »strokovnjak za pregledovanje živil«. V Ljubljani opravlja vse te posle mestno tržno nadzorstvo, ki mu načeluje mestni veterinarški svetnik g. Alojzij Rigler, ki sam nadzoruje živila živalskega izvora, dočim pregleduje in preizkuša živila, ki niso živalskega izvora, g. inž. Albin Nečima, ki je med prvimi Slovenci z naslovom »strokovnjak za pregledovanje živil« ter je tudi vodja mestnega laboratorija za preizkušanje živil.

Mestno tržno nadzorstvo je sprva opravljal analize sumljivih vzorcev blaga na Državnem higijenskem zavodu. Potreba po lastnem laboratoriju pa je bila čedalje bolj prečeta in zato je sedanja občinska uprava vstavila v preračun za leto 1938 prvi znesek za ureditev lastnega laboratorija. Iz tega zneska se je nabavila potrebna oprema, instalacije in instrumentarij za laboratorij, ki je našel mesto v treh sobah mestnega tržnega urada v Mahrovi hiši. Od tedaj se laboratorij od leta do leta izpopolnjuje z novimi modernimi aparati.

Sprehod po laboratoriju

Med pripravami, ki so v laboratoriju, je treba predvsem omeniti linio tehtnično najmodernejšo

konstrukcije, ki je v vsakem kemičnem laboratoriju neobhodno potrebna. Tehtnica je znanke »Sartorius« iz Göttingena in je na njej mogoče tehtati do desetstotinske grama natančno. — Naslednji aparat je moderen električni sušilnik, ki služi za sušenje raznih substanc, bodisi ako je treba substanco zaradi poskusov točno izsušiti ali pa ugotoviti natančno količino vlage v njej. Ker je iziskavanje vlage iz snovi možno le med temperaturama 100 in 105 stopinj Celzija, je aparat s pomočjo dveh toplomerov konstruiran tako, da se avtomatično odklopi dovajanje toplotne energije, ki jo oskrbuje električni tok, ako bi temperatura grozila preseči 105 stopinj. — Nadalje ima laboratorij aparat, konstruiran po Soxhletu, ki služi za ekstrakcijo maščobe iz snovi. Z njegovo pomočjo je možno točno ugotoviti, koliko je v snovi maščobe. — Polarimeter služi za ugotavljanje količine sladkorja v kakšni snovi, električna peč, ki razvija toploto 850 do 1000 stopinj Celzija, pa služi za upeljevanje raznih snovi. Polem ima laboratorij še aparat za destilacijo vode, vacuum sesalke in druge potrebne pripomočke.

V eni od treh sob laboratorija je urejen digestorij, to je prostor, ki se da hermetično zapreti. To je potrebno pri takšnih poskusih in reakcijah, kadar se razvijajo škodljivi plini, tako da oseba, ki dela, ne pride z njimi v dotik.

Poleg vsega naštetega pa dobi laboratorij v kratkem še nov aparat, ki pomeni pravo čudo na polju analitiške kemije. Je to analitiška kvarčeva svetilka, s katero je mogoče brez posebnih reakcij in poskusov na podlagi fluorescenčne analize dognati celo vrsto lastnosti in osobin raznih snovi. Tako je mogoče s to svetilko ugotoviti anilinska barvila v živilih, med drugim n. pr. dokazati barvanje klobas, kar je dandanes zelo običajno. Dalje je možno dognati, ali je kakšno žito uporabno za setev, dalje kakovost sladkorja, ali je mlečno-skrobni ali grozdni sladkor, starost jaje, stopnjo sladkorja v marmeladah in drugih sadnih mezzah, dalje rezanje vina za jabolčnikom, dokazati navzočnost tujih snovi v začimbah, dognati, ali je jesih napravljen iz alkohola ali z razredčenjem ocetne kisline, določiti stopnjo kislobe v barvanih raztopinah (titracija) in še mnogo drugih koristnih reči. Aparat pa je sposoben še tudi za druge stvari, ki ne spadajo v okvir laboratorija za preizkušanje živil. Tako je z njim mogoče dognati, ali je dragoceni kamen pravi ali potvorba, dalje prozornost in stopnjo svežosti in kamenju in celo za kriminalne stvari je uporaben omenjeni aparat. Z njim bo mestni laboratorij mnogo pridobil.

Poleg tega ima laboratorij več omar posod, epruvet in mnogo kemikalij, ki so potrebne za poizkuse.

Postopek pri preizkušanju

Zakon o nadzorstvu nad živi in njegov pravilnik določata, da morajo organi tržnega nadzorstva stalno pregledovati vse lokale, v katerih se opravlja promet, pridelovanje in predelovanje živil in pijač vseh vrst, začimb in sredstev za popravo

okusa in videza itd. Pregledati je treba tudi vse priprave, ki se pri tem uporabljajo. Ako se ob priliki takšnega pregleda organu tržnega nadzorstva zazdi kakšno živilo sumljive kakovosti, vzame vzorec in ga prinese v laboratorij. Tu se napravi kartotečni listek, na katerega vpisuje analitik izsledke in opazovanja preizkusa. Kartotečnemu listku se priloži po možnosti še dokazilo, n. pr. v obliki vlakna, na katerega se je čimžala barva, dokaz, da je bilo živilo umetno barvano. Te dni je imel vodja laboratorija posla z analiziranjem jesih, ki ga prodajajo ljubljanski trgovci. Na njegovi mizi je ležalo polno kartotečnih listkov, katerim so bila priložena vlakna najrazličnejših barv, dokaz, da je jesih, ki ga uživamo v Ljubljani, večinoma umetno barvan. Le malo priloženih vlaken je bilo belih. Na podlagi kartotečnega lista se nato napiše spridevalo in plačati je treba analitsko takso, ako se je izkazalo, da vzorec živila, ki ga je vzel organ, ne odgovarja. Ako pa se izkaže, da je živilo dobro, potem ni treba plačati takse. Taksa se plača tudi, ako kakšna stranka sama prinese blago v analizo. Ako pa zakon predpisuje še ka-

Poravnajte takoj naročnino za „Domoljub“!

Pridobite novih naročnikov. — Do 12. februarja t. l. je še čas, da si pridobite pravico do ene od 700 bogatih nagrad, ki bodo dne 26. febr. z žrebanjem razdeljene med naročnike „Domoljuba“.

zen zaradi prodajanja pokvarjenega živila, se odstopi stvar pravnemu referentu v nadaljnje postopanje.

Mestni laboratorij za preizkušanje živil opravlja svoje delo dan za dnem in preizkusi ogromno vzorcev raznih živil. Tako je n. pr. lansko leto analiziral 4000 vzorcev mleka. Rezultat teh analiz je bil, da je bilo 90 odst. mleka dobrega, 10 odst. vzorcev pa ni odgovarjalo in to deloma zaradi tega, ker je bilo mleko posneto, zalito z vodo ali onesnaženo. Še mnogo več analiz pa bo utegnil na pravih laboratorij, ko bo dobil novo kvarčevno svetilko, o kateri smo govorili zgoraj. Zdaj je mestni tržni urad pripravil že vse potrebno, da bi laboratorij dobil pravico preizkušati tudi vino in kakor se zdi, bo ta stvar kmalu ugodno rešena. Dolej je imel izključno pravico preizkušanja vin za Slovenijo Državni vinarski in sadjarski zavod v Mariboru.

Francoski katolicizem v službi preskušane domovine

Kakor hitro je izbruhnila nova svetovna vojna, se je cvetoča moč francoskega katolicizma takoj zavedala svojega poslanstva v novih razmerah. Omenimo neke poskuse, ki so jih organizirali katoličani za vojske in še posebej za vojske-duhovnike, za begunce in za zaledje. Ena prvih skrbi je bila, da katoliške organizacije v vseh večjih krajih ustanovijo »zatočišča in ognjišča« za vojske (Foyers du soldat). Njihov namen je, da imajo vojski kam iti, da se odpočijejo, zabavajo, berejo, pišejo itd. Krajinski duhovnik postane njihov duhovnik, ki uredi zanje tudi posebno mašo. Župljani skušajo z raznimi darovi in podporami (operejo jim perilo in zasijejo obleko) olajšati njihovo težko službo. Ako se za taka »zatočišča« vojaškega katoliškega življenja ne more pobrižati župnik, ga organizira kak vojak-duhovnik. Vse katoliške organizacije mu gredo na roke.

Pod vodstvom francoske Katoliške akcije so uredili tudi zbiranje dobrih knjig za vojske. Do 28. oktobra 1939 je centrala tega gibanja (Le livre du soldat) v Parizu prejela kot dar 20.000 knjig, ki jih je razposlala na fronto. Po deželi je še doslej osnovilo že 55 podružnic, ki naj zbirajo knjige in jih pošiljajo vojaškim edinicam svojega okrožja. Poleg te so še druge organizacije, ki se pečajo z zbiranjem in razpošiljanjem dobrih knjig. Posebno so živahne francoske katoliške žene. Organizirale so že celo obrt za izdelovanje različnih družabnih iger, ki jih pošiljajo vojakom, Organizacija katoliških pisateljev je pripravljena pošiljati svoje predavatelje in artiste povsod tja med vojske, kamor bi jih povabili duhovniki ali člani Kat. akcije. Enako so organizirali izposojanje iger, filmov in pesmi za vojske. Dobro je urejeno tudi razpošiljanje katoliških listov in revij. Nekaj posebnega je pripravila Zveza bivših bojnikov-duhovnikov. Po Parizu in drugod zbira mala darila (tobak itd.), ki naj bi jih duhovniki vseh veroizpovedi delili na fronti vojakom.

Izredno velikodušno so se odzvali katoličani, ko je bilo treba zbrati sredstva, da 15.000 mobiliziranim duhovnikom prekrbijo vse, kar rabijo za daritev sv. maše (prenosni oltar, kelihji itd.). Ti duhovniki dobijo v gotovih središčih tudi vse potrebno vino in hostijo. V večjih krajih so jim pripravili posebno zatočišča. Usmiljenke v Rouenu, da jim perejo in zasijejo perilo. Menoge organizacije so jim stavile na razpolago razne nabožne predmete. Posebno dobro je organizirana akcija za vojaško molitvenike.

Nič manj skrbno so se kat. organizacije zavzele za begunce, ki so morali v par urah zapustiti vse svoje in iti v tuje kraje. Liga franc. žena kat. akcije, dalje vsa stanovska gibanja in Katoliška nacionalna federacija, ki jo vodi general Castelnau, so se združile v plemeniti socialni in krščanski tekmi za najbolj potrebne, ki so »ljudje, Francozi in kristjani in jim je zato treba na pomoč«, tako so svoje vernike pozvali skofje.

Kmalu so zbrali zanje 3 milijone frankov v danju in mnogo tona blaga, ki so ga razvozili v razna

laborišča. Skrbno so po vseh občinah kat. žene prevzele nalogo, da pregledajo, kaj je bilo že storjenega in česa je še treba, da tudi temu hitro odpomorejo.

Za tiste, ki so morali zapustiti Pariz — več kot dva milijona ljudi — je kardinal Verdier ustanovil posebni odbor, da vodi dela krščanske pomoči. Ustanovili so 4 središča, kamor nosijo denar in blago. Vse pariške ženske redovne hiše so se obvezale, da darove sprejemajo in jih odnašajo v »središča«. Zbrali so tudi več velikih avtomobilov, ki jih imenujejo »kardinalovi kamioni«, ki zastoj vozijo vse darove v tiste kraje, kjer so pariški evakuiranci.

Nekaj posebnega je pomoč, ki so jo organizirali za veroke življenje tistih lara, ki so vled mobilizacije izgubili duhovnika. Vedeti moramo, da mora danes skrbeti en duhovnik večkrat za 15, celo za 20 župnij; župniki, ki so imeli po 4 ali 5 kaplanov, so ostali sami, če sploh so. Ker je zalo premnogo župnij brez moči, so podvzeli sledeče zanimive korake.

1. Katoliški odbor za kino in radio je organiziral za vsako nedeljo ob 10 »mašo po radiu«. V Radio-studiju je res maša za tiste, ki sicer ne morejo do nje. Duhovniku pri maši odgovarjajo na glas skauti, drug duhovnik mašo vmes tudi razlaga in vodi petje. Stevilna zahvalna pisma prihajajo za to možnost vsaj od daleč poslušati pravo mašo.

2. Po farah, kjer ni duhovnika, to organizirali, da se ob uri farne maše ljudje sami zberejo v cerkvi, kjer pojejo in molijo. Sicer svetujejo, naj se molijo marsikatero mašne molitve, vendar ne vse in ne tako, da bi ljudje mislili, da je možna maša brez duhovnika.

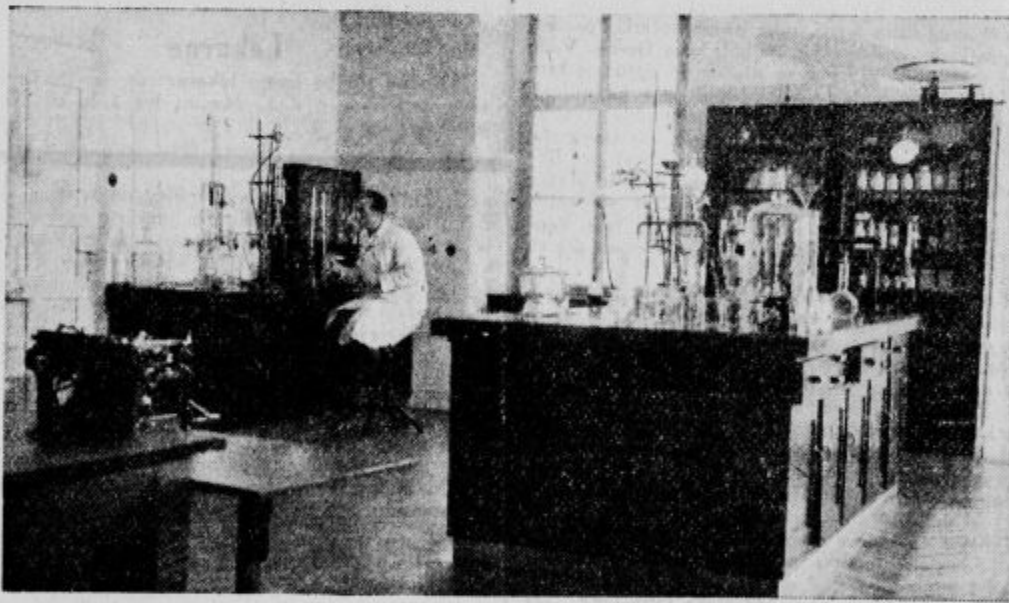
3. Keaver Prouvest je v severni Franciji organiziral že l. 1936 posebno dobro delo. Zbral je sredstva in vozove za prevoz duhovnikov v tiste kraje, kjer duhovnikov ni. Na ta način je omogočil do aprila 1938 1650 sv. maš. Sedaj pa, ko so duhovniki odšli k vojakom, je to delo še posebno važno. Upajo, da se bo razširilo povsod, saj je »smrtno žalostno in župniji, če je brez zvonov, brez molitve in brez daritve«.

4. V škofiji Besançon so podvzeli tudi nekaj posebnega. V cerkvah so postavili nabiralnike za mile darove za maše za pokoj padlih vojakov. S tem so tudi največjim omogočili sodelovanje pri najpotrebnejši duhovni milošini.

Take in podobne ustvaritve se javljajo med francoskimi katoličani, ki se svoje posebne naloge v težki uri svoje domovine popolnoma zavedajo in morejo biti zgled katoličanom tudi v drugih deželah.

V Sikstinski kapeli bodo filmali

Nemški cerkveni listi poročajo, da je filmski režiser Kurt Oertel dobil dovoljenje, da sme v sikstinski kapeli opraviti filmske posnetke. Oertel ima pravkar v izdelavi veliko filmsko delo o Michelangelu.

Glavna soba laboratorija

Boguslav Kuczynski:

Beg iz Varšave

Tedaj se je premaknil. Kmalu pa se je ustavil na postaji. Enkrat. Drugič. Ljudje so se zgrinjali od vseh strani in prosili za božjo voljo, naj jih sprejmejo v vagon. Bog ve, koliko časa so čakali. Pritisnili so na vsa vrata. Konduktarji so jim branili vstop. S silo so jih izrinili ne brez kletev, preprirov in trganja. Ostala je samo še preprosta ženska, ki je molče prosila in jo je Stachowiak potegnil v vagon. Usedla se je na svoj kos. Videti je bilo, da je služkinja kje v Varšavi in se sedaj vrača na svoj dom. Ostal je tam še visok in star kmet. Teža je Stachowiak potegnil med vrata obeh oddelkov in mu pošepnil, naj za sedaj počaka na tem mestu.

V sosedni vagon je neki možki, ki je bil že precej pijan, na vse načine skušal namestiti vso svojo družino. Po peronu so prišli konduktarji iz drugih oddelkov.

»Nosimo tajne akte!« so se opravičevali in ga odrinili. Sredi joka in stoka se je družina pijanega možkega morala odmakniti.

Vlak je počakal le še za trenutek in se pomaknil. Tedaj se je nasiloma odprla vrata sosednjega vagona in na stopnicah je stal mlad policaj.

»Ta dama se bo peljala v tem kupeju,« je rekel in stopil s prehoda. Takoj je skočil z voza. Vstopila pa je mlado dekle v smučarskih hlačah in aksamitni bluzi.

»Ni prostora!« so zakričali ljudje, stisnjeni v tistem kupeju. »Tu ga ni in jo sovražno odrivali.

Marija se je sklonila k dekletu. »Pri nas pa bi še bilo za enega,« ji je rekla. »Vse čite se!«

Večer je bil jasen. Dekle v smučarskih hlačah ni hotelo sedeti.

Moški, ki je stal na prehodu pri vratih, se je sporazumeval s prijatelji, ki so se obečali na stopnjice.

»Vrgli nas bodo iz vagona. Bolje je, da sami poskačemo dol!« je rekel in odprl vrata. »Skočimo!« je rekel nekdo s stopnjice. In vsi so poskakali z vlaka, ki je vozil počasi s postaje.

V kupeju pa so nekateri že dremali. Stachowiak se je nagnil k Mariji in jo nagovarjal, naj se vleže na svoje in njegovo mesto.

»Jaz itak ne mislim sedeti,« jo je pregovarjal. Vzel je s police pled in ga ji položil pod glavo. »Zaspaj mirno! In lahko noč!«

Marija se mu je nasmehnila in napravila nekaj prostora pri sebi. »Kar sedi se ti!« In je sedel. Nasmehnil se je ji je hvaležno, vendar ga je jezila prisotnost vseh teh ljudi. Skrivnoma ji je stisnil dlan. Pokazala je z očmi na druge ljudi. Tedaj pa je šepnil:

»Puls!«

Dvignil je njeno roko in jo dolgo držal v svoji.

Spet so se ustavili na majhni postaji. Tu ni bilo ljudi, ki bi se prerivali v vagon. Vendar pa so mladi fantje in dekleta tekla ob vlaku s čašami v rokah in z vedrom toplega čaja. Pozdravljali so jih kot uboge begunce.

»Ni še dolgo, kar smo odšli iz Varšave!« je rekel Stachowiak in ga je bilo sram.

»Ne škodi! Nič zato!« ga je pregovarjal mladi človek s študentovsko čepico in mu potisnil čašo čaja v roko. Melanija in hčerka sta že imela čaja. Stachowiak je za zatek ponudil ženi.

»Napaj se!« ji je rekel in je sedaj on sam tako nagovarjal ženo, kakor so prej njega. »Ne veva namreč, kdaj bova spet prišla do čaja.«

Marija je izmila.

Tudi tukaj bi mogli biti srečni, ko bi se

tako vozili,« je rekel Stachowiak, vrnil čašo, se zahvaljeval pri oknu, ko je vlak že odhajal. »Nasvidenje! Srečno pot!« so mahali gostitelji s perona in pogostenci so jim odzdravljali.

Vlak je zavozil v prazno polje. Meseč je bil že na nebu. Stachowiak se je vrnil k Mariji. Posedel je malo na robu klopi in zaspal. Takoj se je Marija umaknila s svojega mesta in sedel je zraven. Tako sta se vozila skoraj eno uro. Potem je vlak obstal ne polju. Stachowiak se je zbudil in mu je bilo nerodno. Takoj je začel organizirati spanje v kupeju. Kako to? Celo Melanijina prtljaga je bila še vse doslej na klopi. Tja je namestil žensko. Tudi sluge z ministrstva financ so potegnili k sebi svoje noge, kajti na pol so skoraj ležali na klopih. Zdaj so sedeli na svojih mestih.

Spet je potegnil vlak in so zaspali nazaj. Stachowiak je stal pri oknu. Vozili so počasi, vedno bolj počasi. Obstali so enkrat, drugič, tretjič. Vedno pogostje se je ustavljal vlak. Vsi v kupeju so že spali.

»Zdi se mi, da zdaj ne bomo prišli več daleč,« je pripomnil konduktar, ki je šel mimo vagona.

Stachowiak je zmignil z rameni, kajti ni se mu zdelo verjetno, da bi sedaj čakali ves dan tu na pustem polju. Usedel se je in zadremal.

V jutru sta se prebudila vsa srečna, da sta zapustila Varšavo. Tudi drugi so bili istega mnenja, kajti v njihovem oddelku pa tudi v sosednjem kupeju so se samo še norčevali iz letalskih napadov ter razdijskih alarmov. Ljudje so ponavljali kakor otroci: »Pozor! Pozor! Prihaja napad. Pozor! Sel mimo. Pozor! Preiščite natankole!«

Vlak je šel vedno počasneje, počasneje in obstal blizu male postaje. Ljudje so trumoma silili iz vagonov. Bilo pa je še prezgodaj. Stachowiak je šel iskati tople vode. Niso pa vedeli,

kako dolgo se bodo tu zadržali. Videti pa je bilo, da bo vlak kmalu odpeljal.

Tudi Marija je stopila iz vlaka.

Šla sta nekaj korakov ob tiru. Tu je bil jarek. Stachowiak je podal Mariji roko in bila sta na odprtem krompirišču.

Na tem mestu je čakal vlak ves dan in je prenesel vse zračne napade. V začetku sta šla Stachowiak in Marija precej daleč od postaje. Skakala sta v jarke obenem z drugimi. Potem pa mu je padlo v glavo, da bodo še najboljše zaklonišče pred morebitnimi bombnimi razstrelki stopnjišča pri vagonih, kajti ob napadu se takoj lahko skrijejo pod vagon. Spominjal se je pripovedovanja ljudi, ki so preživeli obstreljevanje vlaka s strojnimi puškami. Tega se je najbolj bal. Vsa hip je skrivoma pogledal na Marijo. Bila je mirna. Mislila je bolj kot na nevarnost na mater in na svoj dom in o tem, kako bi dobila kje mirno mesto, da bi mogla delati in si služiti kruh. Nista pa govorila o koncu tega romanja.

Zato pa je mislil na to Stachowiakov soočlec Zbiarski. Stopil je k njemu in rekel: »Predstavi me vendar gospodični. Ko bomo prišli v Lublin, bomo tam vendarle morali na kak način preganjati čas.«

Stachowiak ga je prepustil Melaniji in njegovi hčerki.

Tekom dneva se je vlak vendar le pomaknil še za nekoliko deset kilometrov. Zvečer pa so se odpeljali dalje. Spet je prišla mučna noč v vlak.

Zjutraj pa sta se prebudila v lepi okolici. Nista sta se več bala, da bi vlak utegnil odpeljati brez njiju. Sprehajala sta se po bližnjem gozdu. Šla sta precej daleč od postaje.

Prav do njiju so pribražali ljudje vsi preplašeni, ko so prileteli sovražno aeroplani. In tako sta ves dan, ki je bil poln zračnih napadov kot prejšnji, preživela v »skritem prostoru«.

Droline novice

Koledar

Cetrtek, 8. februarja: Janez Matajaki, spokornik; Juvencij, mlaj ob 8.45. Herschel napoveduje dež in eneg.

Petek, 9. februarja: Apolonija, devica, mučenica. Ciril, Aleks.

Novi grobovi

† V Ljubljani je v 87. letu svojega življenja mirno v Gospodu zaspal gospod Anton Bizjak, bivši krojaški mojster, gostilničar in posestnik. Pogreb bo danes ob pol treh popoldne izpred hiše Bohoričeva ulica 16 na pokopališče k Sv. Križu. Naj mu sveti večna luč zalujočim naše iskreno sožalje!

† Na Vrhniki je v 65. letu svoje starosti umrl gospod Pavel Sedej, bivši trgovec in posestnik. Pogreb bo v petek, 9. februarja ob treh popoldne iz hiše žalosti na Vrhniki, Svabičeva ulica 4, na pokopališče v Sinji gorici. Naj v miru počiva! Zalujočim naše iskreno sožalje!

Osebnostne novice

— Gosp. dr. Legiša Viktor, sekundarni zdravnik državnega zdravilišča v Topolšici, je opravil višji strokovni izpit za naslov asistenta. — Čestitamo.

— Iz železniške službe. Pri železniškem ravnatelstvu so bili upokojeni: v IV. skupini Ivan Suhadolnik, višji svetnik, v V. skupini Fortunat Kink, inšpektor, Avgust Zadnik, inšpektor, Alojzij Grošelj, inšpektor in Kaffou Ivan, inšpektor; v VI. skupini višji kontrolorji Alojzij Plantan, Karel Blaž in Alojzij Bukovec; v VII. skupini Franc Polak, višji prometnik, Ludovik Pintar, višji nadzornik proge, Ignacij Serbec, višji nadzornik proge, Ivan Obratunec, višji prometnik, Viljem Zupan, višji prometnik in Leopold Juh, višji nadzornik proge.

— Poroka. V ponedeljek se je poročil v župni cerkvi v Ambrusu ambruski rojak, sedaj trgovec in gostilničar na Vrhovcih pri Ljubljani g. Anton Vidmar z gđ. Angelco Zupancič. Zenin in nevesta sta iz uglednih katoliških družin. Iskreno čestitamo!

JUNAKI SIBIRIJE

samožrtovanja, plemenitosti, svobode in suženjstva. Kino Matka, tel. 21-24. Ob 16. in 19. in 21.

— Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce, da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga! Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnin je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani. To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopušte odlašanja.

— Misijon bodo imeli v župniji Cankovi, okraj Murska Sobota, od 11. do 18. februarja. Vodili bodo misijon o. franciskani: p. Otmar Vostner z Brezji; p. Gabriel Planinšek iz Maribora; p. Benvenut Winkler iz Ljubljane. Želimo gđ. misijonarjem obilo božjega blagoslova!

— Opozorilo borcem za osvoboditev naše severne meje. Vabimo vse one, ki so se v letih 1919-20 borili za našo severno mejo, pa niso še državljani Jugoslavije, da se v lastnem interesu čim prej prijavijo radi podelitve spominke kolajne. Vsa tozadevna pojasnila prejmejo v društveni pisarni Legije koroskih borcev na Cankarjevem nabrežju 7-1 v Ljubljani. Rok za prijavo za podelitev spominke kolajne bo skoro potekel, zato naj vsakdo, ki misli, da je upravičen do tega odlikovanja, čimprej zgloši. Vsak, ki se prihlasi, naj prinese seboj eventualno

Kaj pravite?

Naneslo je, da smo se pri gospodu, ki ima dijaške podpore in stipendije čez, zanimali za imena podpirancev, ki jih je narodna vlada, pokrajinska uprava, veliki župan in banovina podpirala pri študiju in za katere je šlo podpora že v težke stiske, ali gospodje podpiranci kaj mislijo na to, da so v cesli in družbenem občestvu dolžni, da bi podpore crcali. Ne oblastu, ker to ni mogoče, toda družbi! Ali kaj očetniki, ali kaj trgovci, ki so rasko šola dacerši s pomočjo oblatniš podpir in s pomočjo stipendij, ali kaj zdravnik na to mislijo?

Dobili smo odgovor obenem z listo znanih ljudi, da pač o nekaterih celja, da skukajo od svojega premoženja nekaj pritrpati za študente, a poročeni ne. Če bi vsi, ki imajo zdaj že težko premoženje, storili svojo nepisano dolžnost, ne bi bilo treba ne banovini ne oblatni skrbeti za dijaške, ker bi se oskrbeli biški podpirani dijaški.

Kako se nekateri udeležujejo v svoji srčni dobronosti do dijaške? Tako, da intervirajo zanj in strahno zameri, če ni bil njegov klient deležen celike podpore. Zgodilo se je, da je milijonar interviriral za dijača in se posebe zahvalil, ker je prejel 150 din od banovine.

Vsek prosilcev se ponavadi nabere do 700 in mnogo jih je, ki bi radi šli z banovinsko stipendijo najmanj v Pariz vsaj pet let.

Tudi to vprašanje je treba razčistiti! Po dcajšetih letih je že časi! Ali smo že prišli na misel, da bi naši prvi podpiranci napravili koncert in bi ob tej priliki vsaj naši bogati ljudje darovali kaj za študente? Če bi šlo ose po pranci, bi ne smela biti z banovinskim preračunom posluška za študente, tako pa jo je treba čistiti.

Mecenstvo je pri nas zelo redka stvar in če je kdo mecen, je rad na tuj račun. Recimo, dobi nekje denar — nič ne de, če si sam bogat — in ta denar daš pod svojim imenom za dijaške, da si doblatnik in se tudi kot tak pred študenti ponaš. Se več: menda se najde clocek, ki s podeljevanjem tujega znanega denarja — dasi je sam bogat in je bil za svojega študiranja podpiran — vrki nedopusten pritisk na dijaške, če več, računsi si stroške, ki jih ima pri tem razdeljevanju, in stroški gredo v tisočke.

Hateli smo listo priobčiti, a je »oni gospod rekel, ki ima stipendije čez«, da bi to bilo izsiljevanje.

Če bi se ne snoval odbor za to reč, bi ga predlagali mi. Kaj pravite, ali bo imel odbor kaj uspeha?

vojaške listine, s katerimi lahko izpriča, da se je v resnici udeležil borb na naši severni meji. — Glavni odbor LKB.

— Zborovanje Belokranjske podružnice Slomškove družbe bo v nedeljo, 11. februarja ob pol dne popoldne v ljudski šoli v Črnomlju. Na dnevnem redu so poleg drugega tudi predavanja: Površinska oblika Bele krajine (prof. J. Kos). Učitelj na vasi (gđ. Komarova) in Učne enote (nadzornik Vončina). Vsi člani vljudno vabljeni!

Še do 12. februarja t. l.

si lahko pridobite pravico do ene od 700 lepih nagrad, ki jih za svoje naročnike razpisuje „Domoljub“! Poravnajte takoj naročnino za „Domoljub“!

— V Službenem listu kraljevske banke uprave dravske banovine od 5. t. m. je objavljena »Uredba o dopolnitvi zakona o podaljšavi veljavnosti, spremembah in dopolnitvah odredb dosedanjih finančnih zakonov, ki se nanašajo na »samoupravo teleca«, dalje »Uredba o prenosu gotovine sklada finančne straže v sklad za pobiranje lihotapetva«, »Navodilo o izplačevanju nagrade honorarnim uslužbenim in dnevniciarjem Pošte hranilnice, poklicanim na vojaške vaje«, »Sprememba prvega odstavka člena 6. pravilnika o prometu z devizami in valutami« in »Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o odmeri in pobiranju davka na luksuz s spisom luksuznih predmetov«.

— Pri oglašju razpis službe mesta obč. tajnika v Slovenju z dne 31. jan. t. l. v Domoljubu z dne 6. febr. se mora pravilno glasiti: Občina Ambrus, okraj Novo mesto razpisuje pogodbeno mesto občinskega tajnika.

— XVII. redni letni občni zbor Združenja elektrotehničnih obrti dravske banovine v Ljubljani bo brinovi dvorani restavracije t. l. ob 9 zjutraj v Gambrovi dvorani restavracije L. Račič v Mariboru. Udeležba je za vse člane združenja strogo obvezna. Izostanek se kaznuje z globo. — Predsednik.

— Neznani dobrotnik je daroval za reveža v mariborski bolnišnici, ki sta mu nogi odpadli, 50 din.

— Na Fari pri Prevaljah je imela redni občni zbor krajevna organizacija Legije koroskih borcev v Guštanju. Ta postojanka obsega obsejne občine Dravograd, Guštanj in Prevalje. Poročila društvenega predsednika so bila zelo zanimiva ter dokazala, da se nekdanji borci dobro zavedajo, kako potrebno je v današnjih dneh krepiti državljansko zavest ter se pri tem brigati tudi za socialno stran našega območnega prebivalstva. Zborovanju je prisostvoval v imenu glavnega odbora Legije iz Ljubljane, njen podpredsednik tovarš Dominik Marušič, ki je temeljito razpravljal o naših narodnih, strogo narodno-obrambenih pa tudi organizacijskih zadevah. Vsa odobranja je pričelo, da se obmojni borci zavedajo važnosti svoje organizacije, katero bodo tudi v bodoče z vsemi svojimi močmi podpirali. Novemu odboru predseduje zopet tov. Gačnik iz Guštana.

— Cigarete »Morava« v škatlicah po deset komadov. Uprava državnih monopolov je, da bi ustregla kadicem, ki radi kade cigarete »Morava«, odredila, da pridejo te cigarete v promet v škatlicah po deset komadov. Nove škatlice so podobne tistim, v katerih je po dvajset komadov, samo da so manjše.

Ženski soed daje prednost našim elegantnim, lahkim, robu, prostim očalam, katere se nabavite pri

LJUBLJANA PASAŽA NEBOTIČNIKA

— Južno vreme traja še naprej, vendar je temperatura za spoznanje zdrsnila navzdol. V Ljubljani, Mariboru in Dubrovniku je v torek deževalo. V Ljubljani je bil celo prav hud nali, saj je padlo 7,8 mm dežja. Najvišja temperatura je bila zabeležena včeraj v Kumborju, in sicer 15 stopinj nad ničlo, najnižja pa v Mariboru 1 stopinjo pod ničlo. V Dubrovniku so imeli 14 nad ničlo, v Splitu 12, v Beogradu med 0 in 4, v Zagrebu med 0 in 2 itd. Oblačno je bilo povsod. V Ljubljani je včeraj zjutraj kazal termometer 0,5 nad ničlo, barometer pa 767,4. Vremenski napoved na napoveduje še naprej večinoma oblačno in megleno vreme ter nespremenjeno toplotno zraka.

— Gg. rezervni oficerji! Vse, kar potrebujete za Vašo uniformo, doblite najceneje pri tvrdki A. Kassig, Ljubljana, Miklošičeva c. 17 — blizu glavnega kolodvora.

— Z nožem v trebuh. V notranjskih Begunjah so v neki gostilni fantje proslavljali pustni torek? Bili so zelo živahni in ker so se pridno zalivali s pijačo, se je med njimi kmalu pojavila bojevitost, ki je privedla do pretepa. V pretepu se je nekdo zakadil v posestnikovega sina Hrena Antona iz Begunj ter mu zasačil nož v trebuh. Hrena so včeraj zjutraj prepeljali z vlakom v Ljubljano, kjer ga je na kolodvoru prevzel reševalni avto in ga odpeljal v bolnišnico. V bolnišnici pravijo, da je njegova poškodba smrtonovarna.

— Pri zaprtju, motnji in kobari, vzemite zjutraj na prazen želodec en kozarec naravnega »Franz-Joseta« grenčice.

— Nesreče na deželi. V ljubljansko bolnišnico so pripeljali več ponesrečenec z dežele. — Pri smučanju si je zlomil nog delavec sin Rudolf Volčič iz Stražišča pri Kranju, ki se je smučal nekje pod Sv. Joštom. — Dinarica Jera Krizman iz Horjula je padla na gozdni poti

in si zlomila desno roko. — Delavec Rudolf Završnik iz Komende je pred hišo padel in si zlomil levo nogo. — Posestniku Ivanu Petrinu iz Braslovca je pri sekanju drv odletela trska v oko in mu ga občutno poškodovala.

Po državi

* Izredno jubilejno leto za hrvatske kraje. Sarajevski nadškof dr. Šarič je izjavil dopisniku zagrebškega »Jutarnjega lista«, ki ga je vprašal, kaj je bilo sklenjeno na seji poslovnega odbora škofovskih konferenc v Zagrebu: »Ni navada, da se izdaja poročilo o sejah poslovnega odbora škofovskih konferenc. Samo s plenarnih sej izdajamo poročila, hočem vam pa kljub temu povedati sklepe, ki bo prav gotovo zanimali vso našo hrvatsko javnost. Poslovni odbor škofovskih konferenc je sklenil naprositi Sv. stolico, da ob priliki 1300 letnice, odkar je hrvatski narod povezan s Sv. stolico, prglasi za hrvatske kraje jubilejno leto in sicer od praznika sv. Petra in Pavla 1940 do istega praznika 1941. V tem jubilejnim letu bodo glavne slovesnosti v Rimu, kamor bodo Hrvatje poročali v velikem številu, nato v Splitu, mestu Zvonimirovem, kamor je naslednji sv. Petra pred 1300 leti poslal svojega odposlanca, ter končno v Zagrebu — glavnem mestu vsega hrvatskega naroda, kjer bo vsehrvatski evarhiistični kongres. Te slovesnosti bodo brez dvoma veličastne in koristne za hrvatski narod. Tu se bo Hrvatska pokazala kakor Piemont in srce vsega Hrvatstva.«

* Preračun banke uprave v Skoplju za leto 1940-41 je za 5 milijonov in pol višji kakor prejšnji. Zvišali so ga zaradi odplačevanja nove banke palače, največ pa zaradi novih izdatkov za zaščito prebivalstva pred napadi iz zraka. Kljub večjim izdatkom pa preračun ne določa nobenih novih dajatev ali davkov, ker pač računa na večji donos sedanjih davkov.

* S strehe dvonadstropne hiše padel in ostal živ in zdrav. Streško Mrzaj je v Zagrebu s strehe dvonadstropne hiše metal sneg. Bil je privezan, pa se je vrv pretrgala in Mrzaj je padel 15 do 17 metrov globoko na ulico. Ljudje, ki so bili tam v bližini, so bili silno prestrašeni, ko so videli Mrzaja, kako je padel na tla. Mrzaj nekaj minut od strahu ni mogel priti k sebi, vendar se mu je kmalu razveljal jezik in postal je junak dneva. Pri padcu se ni prav nič poškodoval. Mrzaj hvali Boga, ker mestna občina v tisti ulici ni odmetala snega, ki ga je rešil smrti.

* Angleži zaplenili naš parnik. Angleska kontrolna vojna ladja je v bližini Preveze zaplenila naš potniško-tovorni parnik »Beograd«, last »Jadranske plovidbe«, ki opravlja redni promet med našimi in grškimi priistanišči. »Beograd« se je vračal iz Grške. Med drugim je v Pireju naložil del tovora za Trst. Ko so Angleži pregledovali tovor in parnikove listine, se jim je del tovora zdel sumljiv. Zato so parnik zaplenili in ga odvedli na Malto. Tam bodo tovor izkrcali, nakar bodo parnik izpustili. To je sedaj že tretji jugoslovanski parnik, ki so ga Angleži odpeljali na Malto. Prvi je bil »Lovćen«, ki je bil ustavljen na povratku z interbalkanske proge, drugi je bil »Predsednik Kopajtice« na povratku iz Grčije, in sedaj »Beograd«.

* Gradnja avtomobilske ceste Sarajevo - Split. V tehničnem oddelku banke izpostave v Splitu je bila te dni prva licitacija za gradnjo prvega dela velike avtomobilske ceste Split-Sarajevo in sicer med Solinom in Kileom. Preračunska vsota znaša 5.300.000 dinarjev. Licitacija ni uspela, ker ni bilo nobenega ponudnika. Sedaj bodo razpisali drugo licitacijo v skrajšanem roku.

* Sneg kopni — reke naraščajo. Iz Slavonskega Broda poročajo: Ker se je temperatura dvignila, se je začel sneg hitro tajati, reke pa naraščati. Posebno so naraščale bosanske reke, najbolj reka Bosna. Vode nosijo s seboj velike ledene plošče, ki ogrožajo mostove, ki so večinoma leseni. Najbolj je v nevarnosti most pri Modriču, kjer so se nagomladile velike množine ledenih plošč, vsled katerih zastaja voda, ki se je razlila po njivah. Tudi leseni most pri Bosanskem Samcu je v nevarnosti, da ga ledene plošče podro. Naraščali so tudi številni potoki in povzročili krajevne povodnje. Led na Savi se tudi že taja, vendar se še ni začel premikati. Sava je v enem dnevu narasla za 80 cm.

* Strašen zločin mladega fanta. Ivan Marković iz Mačkova pri Čakovcu, star šele 15 let, se je zaljubil v Ano Kuzmič. Ker je bil ubog, je šel v Nemčijo na delo. Ko se je vrnil, je zvedel, da mu je dekle postalo nezvesto in se je odločilo za drugega fanta. Posebno hudo mu je bilo, ko so mu povedali, da je k temu dekle prisilil njen oče Franjo Kuzmič. Te dni je prišel Marković pred hišo Kuzmiča in poklical Ano. Ko je prišla, se je poslovil od nje. V tem hipu pa je stopil iz hiše njen oče Franc. Marković je takoj stopil proti njemu in ga ustrelil. Strel je zadel Kuzmiča v srce in je bil takoj mrtev. Nato je fantič pomeril samokres proti sebi in sprožil. Padel je, zadet v glavo, mrtev na tla poleg Kuzmiča.

* Z revolverjem nad profesorja latinščine. Da imajo prav tisti, ki tožijo o posurovelosti današnje mladine, dokazuje spet primer, ki se je pripetil na gimnaziji v Leskovcu. V šestem razredu je profesor latinščine Viktor Oberemok bral učencem rede, ki jim jih je dal v prvem tečaju. Ko je končal, je vstal dijak Vojislav Radovanović, ki je slabo odrezal, in s povzdignjenim glasom vprašal profesorja, če mu je migne vesti dal slab red. Ironično je odgovoril profesor: »Roka se mi ni tresla, ko sem vpisal nezadostno«. V naslednjem trenutku je Radovanović potegnil iz zepa samokres in ga nameril na profesorja, ki se je hitro sklonil za katedro. Vsi dijaki so v strahu pričakovali, kaj bo. Toda pričakovani strel je izostal. Orožje je k sreči odpovedalo. Dijaki so se vrgli na Radovanovića in ga razorožili ravno, ko je drugi pomeril s samokresom.

* Specialist »za pljučno jetiko. Zaradi mazaštva se je zagovarjal pred belgradskim sodiščem Danilo Gajić, imenovan »doktor«. Gajić je bil »specialist« za pljučno jetiko, ki jo je zdravlil z neko pijačo. To zdravilo sicer ni prav nič pomagalo, vendar pa Gajić ni noben bolnik ovidil. Iz enostavnega vzroka, ker so že vsi bolniki v grobu. Pač pa so svoji bolnikov vložili proti mazaču tožbo. Pred sodiščem se je izkazalo, da je Gajić zahteval samo za preiskavo — 200 dinarjev, torej toliko, kakor vseučiliški profesor. Zanimivo je, da so bolniki, ki sicer vedno godinjajo čez zdravniške račune, temu mazaču prav radi plačevali honorar. Za zdravljenje je Gajić zahteval celih 2000 dinarjev. Zdravilo pijačo je preizkusil že pri svoji ženi, ki pa je seveda umrla. To ga pa ni oviralo, da na bi priporočal svojega čudežnega zdravila. Nevarnega mazača je sodišče obsodilo na dve leti ječe.

* »Robinzon« razkrinkan kot nevaren vlomilec. Na Donavi pri Beogradu je zapuščen otok, ki mu pravijo Ratno ostrvo (vojni otok). Na tem otoku se je pred tremi leti naselil mož, ki si je postavil kočico iz bicevja. Živel je kakor pravi Robinzon. Ribiči, ki so ga imeli za posebneža, so ga pustili v miru. Niti slutili niso, da gre za nevarnega vlomilca, ki si je nadel krinko Robinzona, da bi lažje izvedel svojo roparske pohode. Jovan Maješević, tako se piše »Robinzon«, je imel čoln, s katerim se je ponoči vozil v Beograd. Nihče ne bi v dobro oblečenem možu, ki je stopil iz čolna, spoznal puščavnika na otoku, ki

Ljubljana, 8. februarja

Gledališče

Dramat: Cetrtek, 8. febr.: »Praznik cvetočih česnje«. Premiera! abonma. — Petek, 9. febr. ob 15: »Striček Vanja«. Dijaska predstava. Izven. Globoko znizane cene od 14 din navzdol. — Sobota, 10. febr. »Na prisojni strani«. Red A. — Nedelja, 11. febr. ob 15: »Princeza in pastirček«. Mladinska predstava. Znizane cene od 20 din navzdol; ob 20: »Praznik cvetočih česnje«. Izven. Znizane cene.

Opera: Cetrtek, 8. febr. zaprto. — Petek, 9. febr.: zaprto. — Sobota, 10. febr.: »Gorenjski slavicček«. Red B. — Nedelja, 11. febr. ob 15: »Lumpaci Vagabundus«. Izven. — Ob 20: »Frasquita«. Izven. Gostovanje Zlate Gjungenac.

Radio Ljubljana

Cetrtek, 8. febr.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Operetni napavi (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Operni trio — 14 Poročila — 18 Pester spored Radij. orkestra — 18.40 Slovensčina za Slovence (dr. R. Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Ministrstva za ljudsko telesno vzgojo — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Kvarter Fantje na vasi — 20.45 Reproduciran koncert simf. glasbe — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V odhidi igra Radijski orkester.

Drugi programi

Cetrtek, 8. februarja: Belgrad: 20 Humor, 21 Narodne pesmi — Zagreb: 20 Beranovičeve in Dvorakove skladbe: Bratislava: 20.15 Klasična gl. — Sofija: 20 Vokalni in instrumentalni konc. — Angleške postaje: 20 Filharmonični konc. — Ankara: 19.30 Ork. konc. — Bernolmster: 20.45 Prenos iz Basla — Budimpešta: 20.30 Spominski večer madžarskih pesnikov — Bukarešta: 20.15 Filharmonični konc. — Trst-Milan: 17.15 Vok. konc. — 22.20 Violina — Rim-Bari: 21 R. Straussova opera »Elektra« — Florencia: 19.30 Simf. gl. — Oslo: 20 Filharmonični konc. — Sottens: 21.15 Haydn-Mozart — Stockholm: 20.30 Ork. konc.

Prireditve in zabave

Igro »Podrti križ«, ki so jo z lepimi uspehi igrali mnogi naši podeželski odrji, uprizori v nedeljo, 11. decembra ob 5 popoldne igralska družina naša »Stolne pravrote« na odru franciskanske dvorane. Vstopnice se dobivajo po bičajnih cenah v trafiki Soukal, Pred škofijo. Nikomur ne bo žal, če si ogleda to, baš za postni čas zelo primerno igro.

XIV. koncert ljubljanske filharmonije bo v petek, 9. t. m. ob 20 v uniojski dvorani. Na eporedu so Čajkovski V. simfonija, Smetanova »Vltava«, Bravničarjeva »Belokrajinska« in Baranovičeva »Srce iz lečta«. Prodaja vstopnic je pri blagajni kina Union.

Sestanki

Vsem članom, starešinam in podpornim članom sporoča FO Ljubljana-mesto, da bodo redni sestanki vedno v cetrtek v dvorani št. 1 na poti franciskanskega samostana, neglede na to ali bo sestanek objavljen v »Slovenec«, ali ne. Novi člani vljudno vabljeni!

Predavanja

Sadjarstvo in vrtnarsko društvo Vič. Drevi ob pol 8 predava g. Brecljnik: »Kaj rabi sadno drevje, da dobro rodi«. Predavanje v ljudski šoli. Vabljeni!

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

se je potikal po otoku bos in oblečen v stare cunje. Z vitrihi in drugim vlomilskim orodjem opremljen se je podal na »delo«. Dosele ko možu dokazali nič manj kakor 26 vlomnih tatvin, ki so mu prinesle obilno klen. Plen je odnesel še ponoči v Ripani, kjer ga je pričakovala njegova ljubica Marica Lazič, ki je s pomočjo Maleševičeve svaka, godbenika Jakovljeviča spravila v denar ukradeno blago. Preden se je zdelo, je bil Malešević spet na svojem o. je odgovarjal v svoji robinzonski obleki sedel na šalji vprašanja ribičev, ki so se v svoji vožli misli. Sedaj je ta triperesna detelja, ki se je pridružila še Jakovljevičeva žena, za trdnimi zapahi. Ratno ostrvo pa je zgubilo svojo edino zanimivost, svojega Robinzona.

Anekdota

Italijan Martin Poli, ki se je rodil v Luequesu, spada med najbolj obiskane ljudi, ki jih je dala znanost. Njegovo delovanje na polju fizike je posebno za časa njegovega bivanja v Rimu leta 1691 doseglo take uspehe, da mu je kardinal Alfieri dovolil, da odpre javni laboratorij. Po svojih številnih potovanjih po raznih delih Apeninskega polotoka je stopil Poli v zvezo s številnimi takratnimi učenjaki in leta 1700 je dobl naslov lekarnarja.

Ko se mu je posrečil velik izum, ki bi se mogel dobro uporabiti v vojski — šlo je namreč za zmes, ki je bila desetkrat bolj uničevalna kakor topovski smodnik —, je učenjak šel v Pariz, da bi svojo iznajdbo ponudil Ludoviku XIV., ki se je prav takrat bojeval z Nemčijo. Ludovik je zelo pohvalil njegov izum, vendar pa mu je dejal: »Vaš izum je zelo bistroumen, ampak učinek je strašen in grozen. Tako uničevalna sredstva uporabljati v vojski bi bilo preveč grozno. Prepovedujem vam, da bi ta izum objavili v moji kraljevini. Potrudite se rajši, da ga čimprej pozabite. S tem boste naredili uslugo človečanstvu.« Da ne bi Poli svoj izum prodal Italijanom, mu je kralj podelil naslov »kraljevskega inženirja« in ga imenoval za zunanjega člana Akademije znanosti.

Možek, vodovod je zmrznil!
Hvala Bogu, vsaj ne bo več kapljalo od pipe!

LJUBLJANA

Pustni terek je minil

Ljubljana, 7. februarja. Kratak je bil letošnji predpust, zato je bilo predpustno ranje in veselje precej zgosteno: prireditve so se vrstile dan za dnem, društva in organizacije, ki smatrajo za eno svojih glavnih dolžnosti, prirediti predpustni ples ali maskerado, so se morala naravnost boriti za lokale in termine, če so hotela priti na svoj račun. Poleg teh tako imenovanih »boljših« prireditev, ki so našle mesto po raznih dvoranih, je bilo še nešteto »domaćih zabav« po ljubljanskih gostilnah in krčmah, zlasti na periferiji Ljubljane. Pravijo, da so takšne zabave boljše uspele, kakor one po dvoranih. Pustnega korza hvala Bogu letos ni nihče smatral za potrebno prirediti.

Krona veseljenja in ranja v vsakem predpustu je pustni terek in tako je bilo letos tudi v Ljubljani. Včeraj si je skoraj vsakdo, tudi tisti, ki je morda ves predpust ždel doma, privoščil sebi primernega razvedrila. Kar nas je takole bolj v letih in nas pete več ne srbe, cenimo ob takšnih prilikah dobro jedajo in nanjo primerno količino zlate kaplje. In tako so bili snoči vsi vinski hrami v Ljubljani nabito polni, tako da je bilo težko najti prostora, ako si bolj pozno začel in če si menjal lokal. Ljudje so si privoščili zemskih dobrot, kolikor so mogli, premnogi so pri tem mislili na to, da na pustni terek prihodnjega leta morda ne bo več priložnosti za takšne reči. Mladina pa se je seveda vrтела po raznih prireditvah. Najbolj uspešna snočnja prireditev je bil brez dvoma »Bohemijski večer« gledaliških igralcev, ki je bil v kletni dvorani pri Mikliču in katerega čisti dobiček je bil namenjen bolnišnici fondu gledaliških igralcev. Tam je bilo veselje in ranje res sproščeno, toda ves čas na dostojni višini. Isto je treba reči v splošnem tudi za ostale prireditve in sploh za snočnje razpoloženje Ljubljane. Bilo je seveda tudi nekaj izjem, ki si jih »prestreljene« srečeval davi, no pa brez tega v Ljubljani nikdar ne gre, tudi če ni pusta. Do izgrediv pa ni prišlo nikjer. Tudi pustnih maskar je bilo na ulicah videti zelo malo.

PRAVI SAN PEDRO MATE ČAJ

se lahko uživa skoro v vsaki kolčini, tudi za žejo, saj ga pijejo v njegovi domovini Južni Ameriki, kot narodno in edino pijačo. Dobi se samo v originalnih zavojih po din 5.— in din 18.—.

Drogerija GREGORIC, Ljubljana, Prešernova ul. 5.

I Duhovna obnova pri franciskanih. Danes zvečer se prične v ljubljanski franciskanski cerkvi tridnevna duhovna obnova. Pobožnosti v tem smislu še in v tej smeri še v našem mestu ni bilo. Bodo namreč prve takozvane »Liturgične duhovne vaje«. Središče vse te naše liturgije je sv. maša in zato se bomo poglobljali v to središče naše sv. vere. Duhovne vaje bo vodil strokovnjak liturgičnega gibanja g. konz. svetnik in spiritual, Anton Karo iz Maribora. Večerni govori danes, jutri in v soboto ob 6.30. Jutranji govori v petek, soboto in nedeljo pa bodo ob 5.30 zjutraj. Sklep bo v nedeljo ob 4 popoldne.

I Mesečna rekollekcija za ljubljanske gg. duhovnike bo izjemno v četrtek, 8. februarja ob 5 popoldne v Domu duhovnih vaj. Zbirališče v hišni kapelici. Po meditaciji predavanje pred g. ravnatelja Jagodica: »Nadškof Jeglič kot duhovnik.« — Vodstvo Doma.

Najmodernejše perilo

v svili in volni ter razne novosti za dame, gospode in otroke v novotvorjeni prodajalni

Tekstilna industrija »ŠIK«

Ljubljana, Miklošičeva cesta 18.

I XIV. prosvetni večer, ki bo v petek, 9. f. m. ob 20 v franciskanski dvorani, bo zelo zanimiv zlasti za naš obrtniški in trgovski stan. Predaval bo dr. Pavel Blaznik, profesor iz Celja o srednjeveških cepih med Slovenci. Čehi so se ohranili v naših krajih tj. stoletje. Velike važnosti so bili čehi za Ljubljano, Kamnik, Kranj, Skofjo Loko in Trzin. Čehi so se razvili deloma iz cerkvenih bratovščin, tako na primer: Bratovščina krojačev v Ljubljani, v Skofji Loki so bili na taki podlagi organizirani čevljarji in krznarji, v Kranju mesarji in slično. Drug čehi pa so bili ustanovljeni popolnoma

Francoski poveljnik odlikuje vojaka s vojaškim križcem.

na novo in so jih poklicali v svet predvsem gospodarski razlogi. — Priznanemu znanstveniku predavatelju se je posrečilo, da je odkril zanimivo poglavje v naši zgodovini, zato bo predavanje, ki bo opremljeno s skioptičnimi slikami, zelo zanimivo. — Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi in v trgovini Sifligoj za franč. cerkvi.

I Podelitev literarnih nagrad mesta Ljubljane. Danes na obletnico smrti pesnika dr. Franceta Prešerna podeli župan mesta Ljubljane g. dr. Juro Adlešič literarno nagrado, ki jo je mestna občina ljubljanska iz svojih skromnih sredstev ustanovila za spodbudo in priznanje slovenskim pisateljem in pesnikom ter jo podeljuje vsako leto na obletnico Prešernove smrti, kakor je lani ob 90letnici smrti največjega pesnika prvič s to nagrado odklovala avtorje najboljših leposlovnih del minulega leta. V pravilniku določeno razsodišče prisloja nagrade kot priznanje za dela, ki so izšla v tisku ali so bila vpripravljeni v Narodnem gledališču v Ljubljani ali Mariboru v zadnjem koledarskem letu. Pravico do nagrad imajo vsi slovenski leposlovci ter razsodišče predlaga nagrade po svobodnem preudarku. Vodi ga edino želja pospeševanja slovenskega izvirnega leposlovja in usmerjanja pravega umetniškega okusa pri izbiri že izdanih del. Po soglasnem predlogu razsodišča, ki so bili v njem pod predsedstvom prosv. inspektorja v p. g. Josipa Westra še gg. prosv. inspektor Silvo Kranjec in univ. prof. dr. France Stele kot člana mestnega sveta ter urednik Božidar Borke za Društvo slovenskih književnikov in dramaturg Jože Vidmar za Pen-klub, bo danes podeljena nagrada za leto 1939 za poezijo za »Dvanajsta ura« pesniku g. dr. Igu Grudnu in nagrada za prozo za roman »Požganica« pisatelju Prežihovemu Vorancu. Ker je letos nagrada razdeljena samo na dva dela, je višja kakor lanske leto, poleg tega pa dobi vsak nagrajenec na ročno posnetem papirju tiskano diplomu s pečatom mesta Ljubljane in podpisu župana ter članov razsodišča. Podeljena vsota nikakor ni merilo za višino odlikovanja in časti, saj nagrada ljubljanskega mesta predstavlja najvišje odlikovanje kulturnega središča slovenskega naroda. S podelitvijo literarnih nagrad je sedanja mestna uprava spet na najdostojnejši literarni način proslavila obletnico smrti dr. Franceta Prešerna. Županovim čestitkam obema odlikovancema se pridružuje kulturna Ljubljana kot predstavnica kulture vsega slovenskega naroda.

I Za mestne reveže je poslal g. Jos. Svetič, župnik v Divači pri Trstu, 500 din v spo-

MARIBOR

Mariborska hišna in zemljiška posest

Zanimivosti iz mariborskega katastra: Maribor je pravo vrtno mesto, nad polovico ga je v javni lasti

Dobili smo vpogled v skrivnosti mariborskih katastrskih map in podatkov, tako da lahko prikazemo Mariborčanom sliko njihovega mesta z doslej nepoznanih strani. Maribor ima le majhno zemljiško površino — ki znaša jedva 705 hektarjev. Vsaka okoliška občina ima več površja kakor mesto. Zanimiva pa je razdelitev mestnega površja. V katastrskih mapah je ocenjeno od celotne mestne površine 68 ha in 56 ar. kot njive, 29 ha in 24 a pa kot travniki. Oboje se nahaja v pretežnem delu na zapadnem delu Koroskega predmestja v smeri proti Kamnici. Vrtovi zavzemajo v Mariboru 295 ha — tako da uživa upravičeno sloves in naziv kot mesto vrtov. Menda nima nobeno mesto v naši državi toliko vrtov kakor Maribor. Stavbe zavzemajo v mestu 76 ha in 13 a površine, k stavbam pripadajoča dvorišča pa 56 ha in 34 a. Zelo velika površina mesta odpade na neproduktivni svet — na ulice, trge, nabrežja, poti itd., in sicer nič manj kot 180 ha. Zanimivo je, da je nad polovico zemljiške posesti v javni lasti — lastniki so država in državne ustanove: železnice, vojaški erar, finančna uprava, verska uprava, potem banovina, pred

vsem pa mestna občina. 17 ha površine mesta je v rokah juridičnih oseb — raznih družb, tako da odpade na zasebnike le 319 ha. Javno lastnino predstavljajo predvsem prometne naprave — ulice, ceste, trgi, žel. proge in naprave, nekaj javnega zemljišča je tudi v vrtovih, pretežni del zasebne lasti pa tvorijo vrtovi. Mariborsko posest predstavlja zdaj 2653 posestev, ki so v rokah 1779 posestnikov. Zanimivo sliko daje mariborska hišna posest: vseh stanovanjskih hiš je v Mariboru 1948, gospodarskih poslopij pa 1031. Tudi med hišami jih je veliko v javni lasti — namreč 252 stanovanjskih hiš in 72 gospodarskih poslopij. Največji posestnik v Mariboru je mestna občina. V vseh mariborskih stanovanjskih hišah je 7608 stanovanj in 1350 obrtnih lokalov. Mariborski posestniki čisto izjavljajo, da je mariborska posest prezahtevna. Pogled v zemljiško knjigo pa pravi, da temu ni tako. Vsa mariborska posest je obremenjena s 124 milijoni din vknjižb — predznanbami pri tem niso upoštevane. Če vzamemo velikost in položaj mariborske posesti v poštev, tako obremenitev z dolgi govorijo ni prevelika.

m V Ljudski univerzi bo v petek predaval prof. Viktor Petkovšek o naših planinah poleti in pozimi. Skioptične slike!

m Prosvetni večer bo drevi ob osmih v dvorani na Aleksandrovi cesti 6. Predaval bo prof. Viktor Smolej o temi: Od Tater do Baltika.

m Število obrti se je zvišalo. V mesecu januarja je bilo v Mariboru izdanih 17 novih obrtnih dovoljenj, črtanih pa je bilo 10, tako da je število obrti v Mariboru zopet poraslo.

m Nagla smrt dveh znanih Mariborčanov. V terek zvečer so našli na hodniku pred njegovim stanovanjem na Aleksandrovi cesti 19 nezvestnega skladatelja in bivšega ravnatelja mariborske Glasbene Matice, Josipa Hladeka-Bohinjskega. Poklicana je bila policija ter je prišel tudi zdravnik dr. Pihlar, ki je ugotovil smrt od srčne kapi. — Včeraj zjutraj pa so našli v njegovem stanovanju v Ulici kneza Kocelja 18, mrtvega ravnatelja tukajšnje podružnice Celjske posojilnice, g. Franca Piška. Pokojnik je bil svoje čase dolgo let ravnatelj Posojilnice v Narodnem domu, znan narodnjak in gospodarstvenik.

m Smrt pod ruševinami gospodarskega poslopja. Posestnik Jožef Senekovič pri Sv. Benediktu v Slov. gorah je v svoje gospodarsko poslopje, ki je bilo že zelo staro, povabil svoja dva sinova in nekega tesarja, da bi si ga ogledali in ugotovili, kako bi ga bilo najlažje podpreti. Pri tem ogledovanju pa se je stropa pod težo snega udrla. En tram je Senekoviča tako nesrečno zadela, da je obelzel mrtev.

m Nepredviden kolezar povzročil smrt. Včeraj se je pred okroglim sodiščem v Mariboru zagovarjal 29-letni Franc Svršnjak iz Maribora, ki je lanskega leta v septembru s tako naglico vozil s kolezom po cesti, da se ni mogel ogniti Uršuli Božičkovi, ki mu je prišla po cesti nasproti. Z vsilo je zavozil v njo in jo tako močno podrl, da je žena dobila hude notranje poškodbe, zaradi katerih je umrla. Obtoženec se je zagovarjal, da ženske ni videl, ker mu je četa vojakov zaprla pogled čez cesto. Obsojen je bil na 3 mesece zapora počeno na tri leta.

m Spretno prevare. Trgovcu Ivanu Lahu na Glavnem trgu je na pustni terek popoldne telefoniral nekdo, ki se je izdal za prof. Beveca, naj mu pošlje na stanovanje v Miklošičevi ulici 2-II. tri steklenice desertnega vina. Obenem je naročil, naj dotična oseba, ki bo prinesla vino, prinese s seboj tudi drobšč, ker bo plačal s 1000-dinarskim

Due siroti

Prekrasno filmsko delo slavnega francoskega romanopisca Victorja Hugoja, ki na prečudljiv način predstavlja usodo dveh mladih deklet. Danes ob 16. in 21. uri. KINO SLOGA tel. 27-30

Seviljski brivec

Lep in izredno zabaven film po motivih istoimenske Rossinijeve komične opere. — Reprezentativno filmsko delo z najboljšimi predstavniki španske umetnosti! — Razkošje, humor, ples, muzika in petje! Ob 16. in 21. uri Kino Union tel. 22-21

min svojega brata g. prof. Frančiška Svetiča, umrlega 20. aprila l. l. v Kamniku na Sutni. češ, da je bil njegov blagi brat v Ljubljani ubog dijak ter zato misli, da je prav, če ob bratovi smrti pomaga ljubljanskim revežem. G. Josip Olup, trgovec na Starem trgu, je daroval 200 din mesto venca pok. ge. Strumbelj-Českuti; člani zadruga »Mali dom«, Srbska ul. 8, so darovali 200 din v počasčenje spomina g. Josipa Mayerja; g. Franjo Pristavec, lastnik realitete pisarne in hišni posestnik, je pa poslal 400 din mesto venca g. Bizjaka, a mestna vrtovarija je v znamenje teh odkupnin od razkošja pri pogrebnih položila na krite preproste vence. G. Jože Kalan, trgovec, je podaril dva para čevljev v vrednosti 250 din; g. Avgust Erklavec, Povšetova ul. 10, je pa spet poslal po 30 kg kislega zelja in repe kuhinji v stari cukrarni, ki jo dobrotljivo stalno zaklada s svojimi izvrstnimi izdelki. G. Cezar Menardi st., trgovec na Bregu št. 20, je iz neke pravne zadeve naklonil 450 din. Mestno poglavarstvo izreka vsem dobrotnikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpisanih, prav posebno pa našo dobro javnost opozarja na darilo župnika g. Svetiča, ki se je ob smrti svojega brata spomnil ljubljanskih revežev, da se na ta način njegov pokojni brat tudi še po smrti oddolži dobri Ljubljani, ker ga je podpirala kot uboga dijaka.

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes ob 8. uri zadnjikrat barvani velefilm

Robin Hood Medeni meseci

ZNIZANE CENE!

I Bolničarji, bolničarke Rdečega križa — v petek, dne 9. f. m. ob 19.30 v dvorani Delavske zbornice predavanje docenta šef-primarija dr. Lavriča o trebusnih poškodbah v vojni. — Udeležba obvezna!

bankovcem. Trgovce je res poslal svojega vajenca z vinom ter 740 din gotovine. Vajenca je v omejenih hiši sprejel že v I. nadst. boljše oblečen gospod ter mu dejal, naj izroči drobšč — 740 din kar njemu, steklenice pa naj odda v stanovanju v II. nadst., kjer bo dobil bankovce za 1000 din. Vajenec je denar možu izročil, v II. nadst. pa je zaman iskal stanovanje prof. Beveca in tudi možki, kateremu je dal denar, je medtem že izginil. Policija pa je že ugotovila, kdo si je izmislil to spretno prevaro ter bo krivca kmalu dobila v roke.

m Pod plazom snega, ki se je spustil s strehe na Koroski cesti 6, se je zgrudila na tla čevljarjeva soproga Ana Druzovič. Sneg jo je čisto pokopal, tako da so ji morali pasanti pomagati na noge. K sreči pa je ostala pri tem brez poškodb. m V zadnjem hipu preprečena žaložnja. Na cesti pred tekstilno tovarno Doctor in drug se je pripetil včeraj dopoldne razburljiv dogodek, ki bi se bil za las zaključil s krvavo tragedijo. Pred vzhodom v tovarno se je pojavil nadmlinar v Rosenbergovem mlinu, Bogomir Rozman, ter je prosil vratarja, naj mu poklee iz tovarne njegovo bivšo ženo, ker ji mora nekaj važnega povedati. Rozman je od svoje žene ločen in oba sta si izbrala nove življenjske druge. Kljub ločitvi pa je Rozman očitno še vedno zelo ljubosumen na prvo ženo ter jo je že jeseni nekoč napadel. Ko je včeraj žena prišla iz tovarne ter se približala možu, je ta nenadoma potegnil samokres ter je počil strel, ki pa k sreči ni zadel. Preden pa je Rozman mogel sprožiti še enkrat, so ga prijeli delavci, ki so se nahajali v bližini, ter mu namero preprečili. Izročili so ga policiji, kjer je Rozman izjavil, da ni nameraval streljati na ženo, temveč se je hotel pred njenimi očmi ustreliti.

Gledališče

Četrtek, 8. februarja ob 20: »Othello«, Red A.

Celjske novice

c Krajevna organizacija JRZ ima drevi ob pol 7 v Društvenem domu v Samostanski ulici svoj redni sestanek, na katerem bo poročal o občinskem gospodarstvu finančni referent celjske mestne občine g. ravnatelj Cernelč Oskar. Članstvo vabimo, da se udeleži tega predavanja polnoštevilno.

c Duhovniki celjske podveze zborujejo danes v Ljudski posojilnici v Celju. Začetek tečaja bo ob 10 dopoldne.

c Ob obletnici Prešernove smrti bo priredilo Ljudsko vseučilišče v Celju drevi ob 8 v risalnici meščanske šole v Celju seminar o Prešernovi ostalinah. Seminar bo vodil prof. dr. P. Strumšek.

c f Luhn Karolina. V Liscach pri Celju je umrla v 58. letu starosti posestnica Karolina Luhn. Pogreb pokojne bo v petek, 9. februarja ob 4 pop. z mestnega pokopališča. Naj rajnika, ki je bila dobra mati in podpirateljica našega časopisa ter dobrotnica revežev, v miru počiva. Svojem naše iskreno sožalje!

c f Andrej Pere. V Celju. Cesta na grad je umrl 87letni Andrej Pere. Pokojni je bil stalen naročnik našega lista. Pogreb bo v petek, 9. februarja ob 2 pop. iz hiše žalosti v Celju na okoliško pokopališče. Naj mu sveti večna luč!

c f Janič Amalija. V Gosposki ulici je umrla v 91. letu starosti zasebnica ga. Janič Amalija roj. Uhlich. Pokojno so posebno dobro poznali revež, katerim je bila vedno velika dobrotnica. Pokojna je bila tudi velika podpirateljica cerkve. Sin pokojne, Maks Janič, je bil pekovski mojster, gostilničar in veleposelnik ter bivši mestni svetnik. Pogreb pokojnice bo 8. febr. ob 4 pop. iz Gosposke ul. 3 na mestno pokopališče. Naj v miru počiva!

c V Celju porabimo vsako leto več plina. Statistika mestne plinarne v Celju izkazuje, da so v preteklem letu naredili iz 708,4 t plinskega premoga 233.837 kub. metrov plina, 39,9% več kot l. 1938, porabili 465,1 t koksa, 42,6% več kot predlani in 37,8% katrana — 82% več kot predlani. Tudi število konzumentov se je zvišalo od 501 na 528.

c Osemindnevni turni smučki tečaj bo priredila Savinjska podružnica SPD v drugi polovici februarja pri Mozirski koči na Golteh. Pojasnila in prijave v pisarni SPD v Celju, hotel Beli vol.

c Pridobitev za nameščence. Na zadnji seji Društva združenih privatnih in trgovskih nameščencev, podružnica v Celju, je bilo sklenjeno, da dobimo tudi v Celju poverjeništvu novo ustanovljene zadruge, ki naj bi bila nameščencem nekaka kreditna zadruga in ki bi pomagala nameščencem v stiskah in potrebah. Za to so bili na merodajnem mestu že storjeni potrebni koraki.

c 3 leta robije za uboj. Celjsko okrogno sodišče v Celju je obsodilo na 3 leta robije 19letnega hlapca Obrulja Alberta iz Resnika pri Zrečah, ki je na novega leta dan popoldne v neki gostilni pri Sv. Kungundi zabodel z nožem v sree Franca Videčnika, da je ta takoj izdihnil.

Sv. Frančišek v Savinjski dolini

Po 15 letih smo imeli zopet sv. misijon, in sicer od 26. januarja do 4. februarja. Cetudi je bilo veliko snega, se niso dobri farani prestrašili težkega pota vsak dan po dvakrat v cerkev. Veseli smo bili vsi, da je mraz toliko popustil, da nas ni vsaj preveč zeblo. Svojo dolžnost so opravili vsi farani. Ganljivo je bilo gledati ves teden množice mož in fantov, žena in deklet, ki so se zgrinjale v starodavno in slavno cerkev sv. Frančiška Ksaverija. Med misijonom je donela pod oboki veličastne cerkve pretrpetljiva molitev in mogočna pesem. Obhajilna miza je bila vsak dan oblegana, saj je bilo razdeljenih v misijonskem tednu okoli 3000 sv. obhajil, fara pa šteje komaj 1300 duš. To je dokaz, kako smo se Ksaverijanci ogreli pri evharističnem Soncu. Nikoli ne bomo pozabili prizora, ko smo v nedeljo zvečer spremljali Gospoda Zveličarja v slovesni procesiji. V sneg je bila razozrana široka cesta, ki se je po njej vila goreča vrsta vernikov s prižganimi baklami. Med potjo smo prepevali, da je z grška odmevalo daleč po dolini. Procesijo je vodil ob asistenci sosednih gospodov g. dekan msgr. Alfonz Požar iz Recice. To je bil že drugi misijon v dvajsetih letih, odkar imamo pri nas dobrega g. župnika Ivana Vogrnica. Sv. misijon sta vodila frančiškana p. dr. Oracijan Heric in p. Odilo Hajšek, oba iz Ljubljane.

KULTURNI OBZORNIK

Viri za zgodovino Slovencev v izdaji slov. Akademije

M. Kos: Urbarji salzburske nadškofije

Slovenska Akademija znanosti in umetnosti je začela z izdajanjem svojih knjig ter s tem stopila v pravo, živo življenje. Doslej je začel s svojimi knjigami šele Filozofsko-zgodovinski razred ter je izdal istočasno tri knjige, ki torej predstavljajo prve knjige slovenske Akademije znanosti in umetnosti ter so temeljni kamni treh zbir, ki jih začnemo, namreč: Virov za zgodovino Slovencev (M. Kos: Srednjeveški urbarji za Slovenijo), Korespondence pomembnih Slovencev (F. Kidrič: Zoisova korespondenca 1808—1809) ter Filozofske sekcije (F. Veber: Vprašanje stvarnosti, dejstva in analize). Tako je postavljen temelj filozofsko-zgodovinskemu razredu, ki obravnava predvsem slovenske narodne znanosti, posebno važne za spoznavanje slovenstva v sedanjosti in preteklosti.

Viri za zgodovino Slovencev izhajajo v velikem formatu, običajnem pri znanstvenih publikacijah, ter tudi v tem pogledu dajejo publikacijam pomen, ki ga imajo. Kakor je svoj čas prof. Fr. Kos začel izdajati pri Leonovi družbi — ker ni bilo Akademije, kamor bi spadalo — Gradivo za zgodovino Slovencev, tako sedaj njegov sin, predstavnik slovenske znanosti na slovenski univerzi in v slovenski akademiji, prof. dr. Milko Kos, nadaljuje njegovo delo z izdajo Virov za zgodovino Slovencev, kjer naj bi bilo ponatisnjeno in kritično zbrano vse tisto gradivo, ki osvetljuje slovensko preteklost od kakršnekoli strani in predstavlja vrednost za slovensko zgodovino.

V vrsti teh Virov je začela Akademija objavljati starejše urbarje, ki se nanašajo na ozemlje, na katerem so Slovenci še danes naseljeni. Osnovna meja teh starejših urbarjev, ali srednjeveških, sega do l. 1500. Začenjajo pa se neke v 12. stol. ter predstavljajo najstarejše virov za spoznavanje posebnih razmer slovenskega naroda ter pripadnosti raznim cerkvenim in političnim skupinam, njihovo notranjo ureditev, zlasti socialno stanje ter narodnostno, ki se kaže v imenih vasi, mest in ledin. Taki urbarji, ki so ohranjeni v arhivih raznih gospodsk (cerkvenih in svetnih), so danes neprecenljive vrednosti kot viri vsega, kar vemo o Slovincih v davnosti.

V uvodni besedi, v kateri akademik Kos govori o načrtu Virov, ki jih s to izdajo začnemo, podaja kronološki pregled vseh doslej znanih srednjeveških urbarjev, ki pridejo v poštev za današnje slovensko ozemlje, njihov opis, časovni vzrok, njihov izvor, hranilnice ter tudi že njihovo objavo (delno ali celotno). S tem razgrne pred nami 95 važnih virov za našo zgodovino od leta 1150. do leta 1500., kakor je časovno mejo določil že zgoraj. Nekaj teh virov je objavil že njegov oče v Gradivu, nekaj tudi znanstveniki, nekaj jih čaka objava prav v tej ediciji, nekaj pa jih objavlja in komentira sedaj sam v tem prvem zvezku, ki obsega Urbarje salzburske nadškofije.

Urbarji salzburske nadškofije se nanašajo na dve naši pokrajini: 1. na brežiški in sevnški okraj ter 2. na salzbursko posest na Štajerskem v sedanjem ptujskem in ormoškem okraju. Za prvo pokrajino pridejo v poštev urbarji iz l. 1309. ter 1448., ki so hranjeni v Državnem arhivu na Dunaju, za drugo pa iz l. 1322. iz Deželnega arhiva v Gradcu. Kos opisuje najprej celotne kodekse, v katerih se nahajajo ti za nas važni zapiski, katere potem dobesedno s komentarjem objavlja v tekstih na str. 71—134, z imenikom krajev in oseb ter stvarnim imenikom. Ta kritična objava tekstov je

najvažnejši del cele izdaje ter bo za vedno tvorila prvi vir vsakemu znanstveniku, ki bo hotel svoje razprave postaviti na trdno podlago, kajti v celoti mu bodo lahko nadomestili vpogled v izvirnike, ki so težko dostopni.

V splošnem pa bo poučnejša Kosova obdelava gradiva teh tekstov in njih vključitev v pomen za zgodovino teh krajev. V dveh poglavjih: 1. Salzburska posest na štajerskem Posavju in 2. Salzburska posest na štajerskem Posavju je monografično obdelal vso zgodovino salzburske posesti v teh krajih: nastanek salzburske posesti okoli Ptujja, meje in obseg na obeh bregovih Drave ter širjenje posesti proti vzhodu na škodo Ogrske. Kolonizacijo na salzburski zemlji v Podravju ter oris posesti, ki jo je neposredno upravljala salzburska nadškofija, in posesti, ki jo je dajala drugim v fevd. Prav tako je Kos postopal tudi pri posavski posesti z orisom nastanka in obsega, politične in kolonizatorične penetracije proti vzhodu, fevdov in pomena posavskih gradov, med katerimi je igral veliko vlogo celjski grad. Celjski grofje so bili največji fevdniki tega kraja, ki so pritegnili salzbursko posest v območje deželnega sodišča v Podsedri. Ta poglavja obravnavajo politično zgodovino teh okrajev.

Zanimivejše morda za nas pa so naslednja poglavja o upravi teh krajev, o prebivalstvu in socialnem stanju v tistih časih. Tako nam Kos opisuje školovsko upravo, ki so jo predstavljali vice-dom, oficial, oficij (urad), sodin, birci, graščaki, predvsem pa župani. Tu je razgrnil pred nami ves problem slovenskih županov, kakor ga je svoj čas sprožil prof. Peisker in so mu sledili tudi nekateri slovenski znanstveniki (Levec itd.), trdeč, da so bili župani neka kasta obubožanih plemičev, ter mu je oporekal prof. Dopich, ugotavljajoč, da so župani predstavljali že tedaj neko oblastno funkcijo. Prav ob brežinskih urbarjih, ki so tu objavljeni, je nastal ta znani znanstveni dvoboj in profesor Kos se ob tej — po kritičnem razboru teh urbarjev glede županske posesti — izjavi za Dopichovo tezo, da so župani predstavljali neke oblasti v vasi. Ta ugotovitev v tej znanstveni knjigi je gotovo važna in vredna poudarka pri tem poročevanju. Nadalje govori Kos tu o plemičih, kmetih, tržanih in meščanih ter razbira imena in priimeke prebivalcev z ozirom na presojo narodnosti, ugotavljajoč, da je bilo to v taki ogromni večini slovensko, da kak razpršen neslovenski drobci te splošne slike ne more spremeniti.

Pri nadaljnjih poglavjih o dajatvah, služnosti (tlaki in pluzni tlaki) ter pri postanku urbarjev za te okraje pa ugotavlja, da se je tedaj tudi ta del naše zemlje (Slovenske gorice) nahajal v težki gospodarski krizi, ki je hudo pritiskala tamošnjega kmeta in viničarja.

To je vsebina te prve zgodovinske knjige naše Akademije, v kateri je podan pogled v dve naši obrobni pokrajini v srednjem veku ter obenem tudi v notranjo upravo drugih krajev, ki se niso morda veliko ločili od teh (županij). Knjiga, ki pomeni temeljno gradivo in temeljno obdelavo tega gradiva za sevnški in brežiški okraj ter Slovenske gorice. Po svoji znanstveni objavi tekstov ter uvodu pomeni trden temelj Virov za zgodovino Slovencev, kakor jih začnemo izdajati s to knjigo slovenske Akademije, vredna tega imena tudi po delih, ki izhajajo iz njenega kroga, kakor kaže prav ta objava srednjeveških urbarjev. id.

Slovenski pravnik, letnik 54, št. 1—2, prinaša naslednjo vsebino: dr. Rudolf Sajovic: Privilegij denarnih zavodov in izvršba na nepremičnine. — Dr. Argust Munda: Preprosta reformacija in pogled z vidika sodne prakse. — Dr. Ivan Grabič: Novi trgovski zakon in javni notarij. — Za temi tehničnimi razpravami sledi književna poročila, razne vesti in razglasi pravnikov za ustanovitev »Pravniškega doma«.

»Vrtec« št. 6 prinaša na uvodni strani pesem Griše Koritnika »Zima«. Nadaljuje se celoletna povest Julija Slapska »Zgodba o pastirju Pavlu. Venčeslav Winkler je prispeval povestico o skopulu Matjažku. Fr. Ločniškar pesem »Pust«. Metod Jenko »Povest o zlatu«. Jan Plestenjak »Spore«. Fr. Ločniškar »Na svečnic« (pesem). Pod naslovom »Doma, v naravi in po svetu« so članki: Pavel Kveder: Planica — smučarski raj; R. J.: Naš Mojko; Ahačič Marija: Golšave; Ivan Dodič: Pehtra baba pod Triglavom (gorjanska narodna pripovedka). Pod rubriko »Dobra volja najboljša« pa so Spisi Durekovega Jurčka, ki jih daje v javnost Franjo Čiček in ki spadajo med najbolj brano živno novega »Vrtca«. Ivan Dodič opisuje Slona Bebiha in njegove norčije. Za najmlajše pa je napisala Krista Hafner Palčka Petra, Končič Ahačičeva prinaša slike »Naša oves«, Griša Koritnik pesem »Kovač«, Ivan Čampa opis »Praščica« po F. Timmermannu. Milan Skrbinek pa opisuje svoje igralske spomine: Bil sem še otrok, ko smo že igrali... Stevilko zaključujejo pisma mladih narčnih »Vrtca« ter uganke in rebusi: Trdi orehi. Prenovljeni »Vrtec« se lepo razvija ter ga toplo priporočamo vsem otrokom, pa tudi staršem, da ga narode svojim malčkom, saj stane le eno s tremi mladinskimi knjigami čred le 25.00 din, ki se lahko plačujejo v devetih mesečnih obrokih po 2.50 din, kar je vendarle vsakemu mogoče žrtvovati za dobro živno svojemu otroku. »Vrtec« dopolnjuje letos že 70 let ter spada med najstarejše slovenske mesečnike. Tudi to ga priporočuje, kajti čas sam odstranjuje, kar ni dobro, dobremu pa da uspevati in rasti in se mladiti...

Zadruga profesorjskega društva v Belgradu je izdala »Sacerdote ruske pripovedke«. Prevedel jih je Stevan Janić. Zastopano je 19 pisateljev (Gorki, Rjeminov, Zamjatin, Fedin, Pilnjak, Ivanov, Seifulina, Zoščenko, Lavrenjev, N. Tjihanov, J. Ljebjinski, V. Kavjerin, A. Pjergudov, Katajev, Vl. Sirin, V. Grosman, Tatjana Tes, Jelena Karaljina in Vjačeslav Šiškov). Cena 80 din.

M. Pešić je izdal na 170 straneh knjigo »Savremeni psi« (v seriji »Ljudi i dela«, Belgrad), v kateri so članki o Tinu Ujeviću, Ivi Andriću, Crnjanskem, V. Živojinoviću, Velmarju Jankoviću, Toši Manojloviću, Hamzu Humu, pok. Dušanu Radiću, Rastku Petroviću in še o nekaterih novejših srbskih književnikih. Cena 30 din.

V tisku je drsko obsežno delo Sterana Jakovljevića, avtorja »Srbske trilogije«, ki bo naslovljeno »Smena generacij« in bo obsegalo dve knjigi po 500 strani. V njem bo prikazano povojno belgradsko življenje. Delo bo izdala Izdavaško-prosvetna zadruga (Iproz), Frankopanova 15, Belgrad. V predplačilu več ko popularna cena 120 din za obe knjigi.

Angleški vojaki, na Maginotovi črti, ki so ko nalašč postavljeni za fotografski posnetek.

Narečje nemških letalcev

Vsi stanovi in vsi poklici govorijo med seboj neko čudno narečje, ki ni razumljivo za tistega, ki ni pripadnik tega stanu ali poklica. V vojašnicah je navadno še več takih izrazov, med sedanjjo vojno pa se je med nemškimi letalci vdamačila govorica, ki je pač nekaj posebnega.

Nemški letalci pravijo letalom nekako tako, kakor se jim v spomin vtisne oblika letala tedaj, ko ga prvič opazijo. Tako pravijo nekaterim letalom »kaj za kopele« (Badewanne), »čolna«, »zaboje«, »majolika« ali »bokale«.

Letalo iz kovine je »osel iz pločevine« (Blech-osel), bombnik je »Graupelmoritz« — spomladanski naliv; težko letalo je dobilo ime »pohišten voz«. Malo enosedežno lovsko letalo je dobilo ljubko ime »Püppchen« — punčka. Zdelanemu letalu pravijo »Klanotte« — staro železo.

Vsi letalci se nazivajo »Emil«, vsi opazovalci-izvidniki na letalih pa se kličejo »Francis«. Izvidniku pravijo tudi »naočniki generalnega štaba«. Mladi letalci slišijo na ime »zajčki«, stari letalski mojster pa sliši na ime »kanon« — top. Vodja letalske izvidnice je »Wimpelmann« — letalski zastavonoša, stari letalec pa je »Friedens-emil« — mirovni Emil. Letalska posadka je »Fliegerhe« — zakumska zveza letalcev.

Bombe so »jajca« ali pa »cigare«. Metali bombe se pravi »senkeln«, to je metali kaj skozi luknjo; kadar gredo letala nad sovražno fronto,

tedaj se gredo potepati. Zaromet, ki jih je izsledil, je »svetlobni črv«, protiletalske bombe in granate so »garje«, tisti, ki je sestreljen in se goreč spušča na tla, je doživel »vročo kopel«.

Vremenske postaje ne uživajo med letalci velikega ugleda, ker jih »Emil« in »Francis« na splošno proglašajo za »krive prerokbe«.

Načrti za bodočnost — stoletnega človeka

Auguste Albert Pinson, bivši bančnik, je nedavno v francoskem mestecu Sartrouvilleu blizu Pariza obhajal svojo stoletnico. Hkrati pa je obhajal še nekaj drugega: poroko s svojo 75 letno gosposinjjo.

Prav za prav zdaj še niti ne bi bila smela biti svatba, ki naj bi se vršila šele po tej vojni. A vprav na svoj stoti rojstni dan je zbolel. Ker pa se je sam zaradi svoje zares precej visoke starosti bal najhujšega, in se je njegova gosposinja tega iz razumljivih vzrokov še bolj bala, se je tedaj poročil in izpil s tudi nekaj steklenic šampanjca.

Bodi, da je bil vzrok šampanjec, bodi sploh dobra volja, eno je res: gospod Pinson je bil drugi dan že skoraj zdrav in čez nekaj dni je že začel opravljati svoja navadna dela na vrtu, ki je nanj jako ponosen. »Po vojni« je dejal stoletni novoročenec, »bom namesto fiziolo raji posadil cvetoč, ker je cvetača najljubša jed moje žene...«

ŠPORT

V nedeljo tek na 30 km v Mojstrani

Tekmovanje se bo letos vršilo v Mojstrani na 30 km dolgi progi, ki bo v eni zanki obšla vse tri gorske doline, ki imajo svoje izhodišče v Mojstrani. Vrata, Kot in Krmo.

Vztrajnostni tek je gotovo najnapornejša smučarska disciplina — letos pa bo to tekmovalstvo za naše smučarje še toliko težje, ker je nemška smučarska zveza prijavila za naše prvenstvo 8 svojih najboljših z znanim bivšim Italijanom Vincenzom Demetelzom na čelu. In sicer so to: Kritzer (Wien), Kasebacher (Innsbruck), Koch (Celovec), Russ (Beljak), Kullnig (Celovec), Wieser (Arnoldstein) in Rössner (Graz), poleg Demetza (sedaj Innsbruck).

Večni Smolejev konkurent Demetelz je letos v odlični formi, zato pa ima naš Smolaj prednost domačega terena. Dvoboj obeh v Mojstrani bo seveda glavna in največja privlačnost tekmovalstva in v nedeljo bomo imeli prvič v Jugoslaviji priliko, videti oboje srednjeevropske najboljša smučarja-dolgooprogaša na tekmovalni progi. Seveda poleg njih in ostalih že navedenih nemških tekmovalcev še vso jugoslovansko smučarsko elito. — Tekmovanje se bo pričelo ob 9 zjutraj.

Občni zbor Kolesarskega društva »Sava«

Kolesarsko društvo »Sava« v Ljubljani je imelo svoj XV. redni letni občni zbor v restavraciji pri »Amerikancu«. Udeležba je bila zelo velika. Otvoril je občni zbor predsednik Batjel, ki je uvodoma pozdravil navzoče članice in članke ter zastopnike, in sicer: za Slovensko kolesarsko zvezo predsednika podpolkovnika g. Jakliča, za kolesarsko podzvezo g. Vospernika, za kolesarsko društvo »Zarja« g. Plankarja, za kolesarsko društvo »Ljubljana« g. Gasperšiča, za kolesarsko sekcijo športnega kluba »Hermes« g. Otrina.

Nadalje se spominja umrlih članov v preteklem letu, in sicer: ustanovnega člana Besednika Gjura ter požrtvovalnih odbornikov Dolenca Janka in Milavca Jerneja, katerih spomin so navzoči počastili s trikratnim slavo.

Nato je bil prečitan zapisnik zadnjega občnega zbora, ki je bil soglasno sprejet. Iz tajniškega poročila je bilo razvideti, da so se že izvršile predpriprave za cestne medklubske dirke, ki so bile določene na nedeljo 8. oktobra pr. l. Ker so pa med tem nastopili težki časi, so se morale dirke na nedoločen čas preložiti, toda kar smo hoteli v lanskem letu izvršiti, smo morali prenesti v letošnje leto. Prepričani ste pa lahko, da se bo predvidena dirka v najlepšem redu izvedla. Iz blagajniškega poročila je bilo razvidno, da je stanje društva zadovoljivo. Prav tako je bilo poročilo revizorjev vzeto na znanje ter predlagana razrešnica odboru je bila sprejeta soglasno.

Nato so bile volitve ter je bil soglasno izvoljen sledeči odbor: predsednik Batjel Franc, podpredsednik Rozina Ivan, tajnik Gregorčič Adolf, blagajnik Lazar Ferdo, odborniki: Kristan Franc, Slamič Milko, Schoss Karel, Culot Karel, revizorji: Križnar Ivan, Stular Franc. V razsodišče so bili pa izvoljeni: Ahačič Luka, Jereb Rudi, Starič Fr., Kalc Jakob, Cotar Anton in Južnič Karel.

Pri raznoterostih so se oglasili k besedi: predsednik Slovenske kolesarske zveze podpolkovnik g. Jaklič in za kolesarsko sekcijo športnega kluba »Hermes« g. Otrina. Predsednik Batjel se je za njihova izvajanja iskreno zahvalil v imenu odbora, kakor tudi vsega članstva.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

SK Ljubljana. Zaradi nepredvidenih razlogov je občni zbor kluba preložen od 8. na 19. februarja t. l.

ASK. Na splošno željo odidejo tekmovalci na Črni vrh šele v petek, 9. februarja ob 11.40 in ne že danes kakor je bilo prvotno objavljeno. Vsi tekmovalci naj prinese s seboj tudi

planinske legitimacije, ker bi v slučaju prevelikega števila za četrtinsko vožnjo šli s planinskimi, to je s polovično vožnjo. Vsi ostali ASK-ovci in prijatelji kluba pa se odpeljejo že v soboto, 10. februarja ob 15.40 in ne v nedeljo zjutraj. Za prenočilo je preskrbljeno (5 din od večera). Vse udeležence prosimo, da so pol ure pred odhodom na postaji. Kakor pravijo vremenska poročila, bo smuka odlična. Izven konkurence bodo tekmovali tudi naši številni in odlični tekmovalci »Gorenjske«. Ljubitelji belega sporta pohitite ta dan na Črni vrh in s tem podprite našo športno mladino!

Letos ne bo tekm za Davisov pokal in je zaradi tega odpadla poleg Wimbledonškega turnirja tudi ta velika svetovna teniška prireditev.

ZFO

II. del smučarskih tekem ZFO:

Tek in skoki v Mojstrani

v soboto in nedeljo, 10. in 11. februarja

Prihodnjo soboto in nedeljo bodo tekmovali naši fantje v drugem delu letošnjih zimskošportnih tekem v takozvani norveški kombinaciji, to je v teku in skokih ter v tekmi štafet in samostojnih skokih. Te tekme bodo v Dovjem-Mojstrani, kjer se vse pripravlja, da bo tudi ta del tekme postal drugi veliki zimskošportni praznik mladine, ki je včlanjena v Zvezi fantovskih odsekov.

Zanimiva bo že borba v teku, saj bodo tekle nekateri naši priznani tekači. Skoki za kombinacijo bodo še bolj vlekli, četudi gleda tu vsak tekmovalce zlasti na izvedbo, da dobi čim več točk in igra dolžina skoka podrejeno vlogo. Nad vse zanimive bodo seveda teki štiričlanskih štafet na progi 4krat 10 km. Borba bo na vsej progi gotovo zelo zanimiva. V nedeljo za zaključek prireditve pa bodo tekme v samostojnih skokih, pri katerih se bodo borili naši najboljši skakalci za prvaka zveze v skokih za leto 1940.

V nedeljo torej v v v Mojstrano na praznik naših fantov-smučarjev!

Druge smučarske tekme FO Podbrezje

V nedeljo je priredil FO Podbrezje smučarske tekme za člane in mladce. Na programu je bil tudi tek za mladce 3 km in za člane 6 km, ki pa je moral zaradi zelo slabega vremena odpasti. Vršile so se le skakalne tekme na lastni mali skakalnici. Rezultati so bili kljub slabemu snegu zadovoljivi in sicer:

Člani: 1. Prevodnik Franc (17. 18 m). 2. Jeglič Neško (17.5 17.5 m). 3. Grašič Pavel.

Mladci: 1. Rozman Franc (11.5, 13 m). 2. Pirih Janez (11, 12 m). 3. Pavlin Franc.

Najdaljši skok dneva je pri solo-skokih postavil Jeglič Neško s skokom 19.5 m.

Po končanih tekmah so bila v društvenih prostorih razdeljena lepa in praktična darila, ki so jih dobili prvi štirje v vsaki skupini.

Smučske tekme stiškega okrožja

Štiško okrožje bo priredilo v nedeljo, 11. februarja ob 3 popoldne smučarsko prvenstvo v 2alni. Na sporedu je tek članov (ca 5 km) ter mladcev (ca 2.5 km), štafeta članov 4krat 1000 m, ter skoki članov in mladcev.

Smučarske tekme Krekovega FO Škofja Loka

bodo v nedeljo, 18. februarja t. l. v Škofji Loki in sicer v smuku in teku skozi vrtca (slalom). Podrobnosti še objavimo.

Največje cerkve sveta

V cerkvi sv. Petra v Rimu so najdaljše cerkve sveta, ki so hkrati tudi največje, znamenovane z medenimi progami v tlaku srednje ladje. Spodnja so bile podane v rimskih komolcih, toda ko so leta 1934, tlak obnovili, so napravili le podatke v metriskih merah.

Najdaljša in največja cerkev sveta je cerkev sv. Petra v Rimu, ki meri znotraj 186 metrov in 36 cm, z zidovjem vred pa 192 m 76 cm. Na drugem mestu je katedrala sv. Pavla v Londonu, ki meri 152 m in ki so jo l. 1673 do 1710 sezidali na temeljih prejšnje katoliške katedrale. Potem je stolnica v Firenci, St. Maria del Fiore z dolžino 149 m 28 cm in s svojo mogočno kupolo, ki jo je Brunellesco zgradil in ki spada k enim od najkrajših spominov vseh časov. Četrta v vrsti je 138 metrov in 69 cm dolga katedrala v Reimsu. Tej sledi stolnica v Kölnu, ki je dolga 134 m 94 cm, dalje je cerkev sv. Petronija v Bologni z dolžino 132 m 54 cm. Za to pride na vrsto ena najslav-

nejših katedral krščanstva in sicer metropolitanska cerkev preblašene Device v Sevilji v dolžini 132 metrov, ki so jo l. 1401 postavili na mesto bivše mošeje. Sebe na 10. mestu je cerkev »Noter Dame« v Parizu, ki je dolga 130 metrov. Naslednji dve cerkvi nas povedeta spet v Rim, to je cerkev sv. Pavla z dolžino 127 m 36 cm in lateranska bazilika, ki meri 121 m 84 cm. S 118 m 60 cm dolžine se pridruži sedmeroladijska stolnica Naše ljube gospe v Antverpnu, ki je največja gotška cerkev v belgijski Flandriji. Pot nas privede spet nazaj v Italijo in sicer k cerkvi sv. Justinijana v Anconoreju, ki je dolga 118 m 50 cm in nato cerkev Porcijunkule v Assisiju z dolžino 114 metrov 76 cm. Katoliška westminstrska katedrala v Londonu, ki je bila sezidana v tem stoletju, ima dolžino 110 m. Zadnja izmed največjih cerkva sveta je Hagija Sofija v Carigradu, ki meri 109 metrov 57 cm in je bila nekoč najslavnejše svetišče vzhodne cerkve.

Občni zbor Touring kluba

Ljubljana, 7. februarja.

V ponedeljek zvečer je bil redni občni zbor Jugoslovanskega Touring kluba, podružnica Ljubljana, ki se ga je udeležilo 78 članov. Banskoupravo je na občnem zboru zastopal g. Vodopija, Zvezo za turistični promet dr. Ciril Žižek, MK Ilirijo g. Vok in MK Hermes g. Bregar. Občni zbor je začel predsednik g. inž. Bartl, ki je pozdravil vse navzoče in nato v daljšem govoru orisal delo in prizadevanja Touring kluba v petih letih njegovega obstoja. Ugotovil je, da je Touring klub v teh petih letih vestno izpolnjeval zastavljene si naloge in da si je pridobil velike zasluge za naš turizem.

Tajniško poročilo je podal g. Janez Jerman. Iz njega posnemamo, da je imel Touring klub na koncu leta 1939 675 članov, od katerih je bilo 256 avtomobilistov, 57 motociklistov, 275 kolesarjev, 14 splošnih turistov, trije kajakaši in 30 pridobitnikov. Poleg tega pa sta pri klubu afilirana še MK Hermes s 450 člani, motociklisti in MK Ilirija s 144 motociklisti. Člani odbora so se v preteklem letu udeležili različnih anket, med drugim tudi esetanka v mestni občini zaradi morebitne evakuacije otrok iz Ljubljane. Touring klub je obljubil pri tem delu vso podporo. Izletov v tem letu ni bilo. Glade omejitve prometa z motornimi vozili je prevzel Touring klub potrebne korake, da bi se te uredbe omilile. Sodeluje v akcijskem odboru, ki je poslal več deputacij na pristojna mesta. V preteklem letu je Touring klub izdal 102 kolesarska triptika, 137 triptikov za motocikliste in 234 triptikov in kartov za avtomobiliste. Zanimivi so podatki o obisku tujih avtomobilistov, ki so prišli v našo državo čez Jezersko, Podkoren in Planino. Lansko leto je prišlo čez te prehode 5380 avtomobilistov, 350 motociklistov in 358 biciklistov.

Blagajniško poročilo je podal g. Kham, Franc, nato pa je bila na predlog revizorja g. Rebolja sprejeta razrešnica odbora.

Pri volitvah je bil z malimi spremembami izvoljen dosedanjí odbor na čelu z inž. Ivanom Bartlom. Pri slučajnostih je padlo precej koristnih pobud in predlogov.

Fantovski uboj

Sv. Lovrenc na Dr. p., 6. febr.

Zalostno pojo naši farni zvonovi. S krvjo je oblit naša cerkev, ki sega v šir in dalj; uboj, uboj... Res, težko nam je poročati o krvavi dogodki na pustno nedeljo zvečer. A rajši o svoji bolečini pišemo sami, kot da bi drugi pisali o nas.

Angleški vojaki pripravljajo top proti tankom. — Vaje francoskih vojakov s strojnimi v zaledju.

Jakob K. Heeri

Berninski kralj

Roman o švicarskega pogorja.

»Hvala vam, Driosch,« pravi deželni sodnik hladno in vljudno, »novica je dragocena. Z zadevo se nam zdaj uradno ni treba več baviti, zakaj, kjer ni tožnika ni sodnika.« In obrnjen proti Pejderju Golziju nadaljuje: »Tako, zdaj smete oditi.«

In v ozar se je na vrat na nos pobral iz dvorane. Sodnemu dvoru se je pa razločno videlo, kako mu je pri Drioschevem poročilu odleglo. Rešilo je moze iz strašne zagate, da bi pod pritiskom tuje sile klicali na odgovor lastne rojake, ki jih v svojem srcu sami niso obsojali in hlinili neko kaznujočo vneto, da bi zaradi kršitve nepristranosti ne zadela vse doline občutna kazen.

Milostno, da, z občudovalnim smehljajem so odpuščili Cilgijo Premont in Marka Paltrama.

Pomladni mrak je legel na zemljo in ljudje so odhajali, ko so še hitro izvedli, kako srečno se je stvar iztekla, na pot po domovih. — Nerazdružno spojeni po slavi pogumnega dejanja sta po cestah Gornjega Engadina spremljali vračajoče se ljudi imeni Cilgija Premontove in Marka Paltrama.

Mladi plemeniti prijatelji iz a Portinega zavoda so peli hvalo v prvi vrsti Cilgiji Premont.

»Kajpak, to je ona. Čudno je samo, da ni nihče v zavodu kaj opazil.«

In obnavljati so mnogotere spomine, kako srečno je umela Cilgija Premont posredovati med željami gojencev in trdno voljo človekovega loba a Porte, ki se s šegavim prigovarjanjem svoje edine učenke in ljubljence ni mogel nikoli upreti.

Konrandin Flugl je gorel in plamtel za njo. V glavi so se mu porajali že prvi verzi ode na Cilgijo.

Po pravici. Noben ji ni bil dolžan toliko hvale ko on. Z matersko skrbjo deklet se je zavzemala za nedozorelega, nerodnega mladeniča in odvrnila preneke a Portin grom od nedolžne glave raztresenca, ki je v svojo nerodnost dajal vedno dovolj povoda za grajo. Bija je edina zaupnica njegovega mladega pesništva, edina, ki je vedela, da mu sprejemljivo srce gori v globoki vdanosti za zorno, plavalasno sosedo v St. Moritzu, Drioschevo Menjo.

Zarel je za Cilgijo Premont in jo spoštoval, ode pa ni dovršil,

zakaj hipoma se je spomnil, kako bučno bi se mu smejala, ako bi ji njegovi verzi prišli kdaj pred oči.

V svitu pomladanskih zvezd, ki so se iskrale nad vrhuncem bledeblestečih Bernine, je jezidil župnik Tass s svojo nečakinjo proti domu. Zaliti ga je hotelo, da se mu Cilgija ni bila zoupala že takoj ob prihodu, toda takšno je pač bilo to dekle! Tudi ga je silila moč, ki ji je bila dala molčati, da je občutil do nje veliko spoštovanje: bila je vendarle pristna Bündnerka — ena izmed žen, ki znajo stati in molčati kakor skala v gorah!

Doživela in storila je nekaj velikega!

In drugače tako tihovodri župnik je vzdihnil. Njegovo lastno mirno življenje se mu je zadelo ko dolga pot v sanjah.

Med jezo je skušal razpoznati Cilgijin obraz, toda v temi je videl samo nejasne obrise.

V njegovem samotnem življenju je bilo to vedro dekle pozen sončni žarek, vendar ga je njena živa, vroča kri navdajala s skrbjo in ga težila. Mar ni usojeno hoditi tako nadobudnim človeškim bitjem po najtrši poti, mar si ne stro, ko so premagali vse težave, nazadnje vendarle peruti?

Iz daljave se je oglasilo veselo ukanje domov se vračajočih fantov. Tedaj je našel tudi župnik zopet svojo vedro pristrčnost: »Dekle, kakšne mi uganjaš! — Da, a Porta ima prav, kar trdi o tebi.«

»Kaj pa trdi?«

»Da si ena izmed tistih, ki jih ne moremo nikoli do dna razumeti. Tvoja nedolžna porednost in razigranost sta pri tebi samo delavniki, nedelja pa so čisto drugačne misli in te stremijo tako visoko in tako globoko, da se tihe skrbi zate človek ne more nikoli popolnoma iznebiti.«

»To je a Porta, moj ljubi učitelj, povedal zelo lepo,« je rekla Cilgija z nadihom posmeja.

»In če pride zdaj Sigismund Gruber, vajin tirolski begunec, in te zasnuabi, kaj mu boš odgovorila, Cilgija?«

»S snubcem se ne vem kaj početi,« se je zasmejala po deklisko prešerno.

»Toda mladi Gruber pride, Driosch je povedal. — Vsi škripci, ki je tičal v njih, niso bili dovolj hudi, da se ne bi v Fetanu zagledal v tvoje oči, in stari ne nasprotuje, kajti poznal je tvojega očeta.«

Cilgija je pomolčala, nato pa rekla zamisljeno in toplo: »Hvala Bogu, da sem se iznebila bremena te tajnosti. — Bojim se pa, stric, da ne bi mogla biti srečna z možem, ki sem ga slišala mofedovati za življenje. O ljubezni imam tako čudne predstave. Menim, da bi ma

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(275) »Postavi se s hrbtom proti meni,« je prijazno zatrobental Sambo. Vlada je slušal njegov ukaz, saj je brez težkoč še vedno razumel živalsko govorico. Slon mu je močno pihnil v ušesa, in sultan se je začel smejati. Slednji je Sambo odnehal, saj je že njemu samemu skoraj sapa pošla.

(276) »Moja ušesa so spet v redu!« je veselo vzkliknil sultan in je poskakoval in plesal kot otrok z otrokoma. Jan je radostno mahal z vejico, in služinčad je začudeno strmela, kaj da se dogaja na vrtu. In Sambo? Ta jo je čimprej popihal od tod.

in dobavo gramoza. Obenem pa prispeva cestni odbor občinam znesek 50.000 din za vzdrževanje občinskih cest. Omeniti moramo tudi zbiranje gradbenega sklada za preložitve banovinske ceste II. reda šte. 189 pri steklarni v Hrastniku in preureditve banovinske ceste II. reda šte. 188 v Gaberskem. Mem novogradnjami sta predvideni dve večji deli in sicer: nadaljevanje preureditve banovinske ceste II. reda šte. 190 v vasi Brnica in preložitve banovinske ceste II. reda šte. 288 Jurkloster—Laško v odseku Sv. Lenart—Stopce (klanec »Škradenki«) v dolžini 1.600 km.

Jesenice

Za volitve obratnih zaupnikov KID, ki bodo v petek, dne 9. februarja, so vložene štiri liste. Nasilec liste ZZZ (zeleni) je tov. Smolej Albin. To listo volijo vsi organizirani in neorganizirani delavci. Podružnice ZZZ jeseniškega okrožja opozarjamo, da je volilni listek z navodili za volitve dotičan in razposlan. Ako ga kdo ni prejel ali hoče imeti še več letakov, naj sporoči jeseniški organizaciji ZZZ.

Telovadni tečaj za triglavsko okrožje FO bo v nedeljo, 11. t. m. ob 8 zjutraj v telovadnici Krekovega doma. Tečaj vodi telovadni učitelj iz Ljubljane. Udeležba za vse vaditelje FO je obvezna.

»Krik iz Matterhorna«, veleplaninski »slager« film, predvaja Kino Krekov dom v četrtek, 8. febr. ob 8 zvečer in v soboto, 19. febr. ob 4 popoldne. »Žigosa«, pretresljiva družinska drama, se predvaja v petek, 9. febr. ob 8 zvečer in v soboto, 10. februarja ob 8 zvečer. Za dodatek drugi teden.

Kamne žolčne, ledvične, v mehuru razstaplja in zdravi njihove bolezni DUBRAVKA ČAJ

Mnogo jih je že ozdravelo, poskusite tudi Vi! Zavitek Din 307. Izdeluje: Kem. farm. laboratorij lekarnarja Mr. Ivana Andrije Molar R. S. br. 14471 25/V. 1938

Naprodaj je kompletna parna naprava

obstoječa iz stabilnega parnega stroja 175 HP s kondenzacijo in pripadajočim Tischbein-kotlom s pregrevanjem. Ogrevalna plošča 125/132, 10 Atm. — Ponudbe na upr. »Slovenec« pod »Parna naprava« 1680

Dragocene freske španskega slikarja Goye so rešene

Akademija lepih umetnosti v Madridu je izdala potrebna navodila, da se ohrani ena od najbolj dragocenih cerkvenih umetnin Španije. To so slavne freske Goye v kupoli cerkve sv. Antona v Floridi. Freske so zdaj močno poškodovane, ker so desetletja dolgo ni nihče brljal zanje in ker so utrpeli hudo škodo v bivši državljanski vojni. S pomočjo najnovejših tehniških sredstev bodo te freske iz še ohranjenih ostankov tako obnovili, da bodo videti take, kakor jih je naslikal Goya.

Duhovno branje za ruske vojne ujetnike

Londonski »Times« so pred nekaj dnevi objavile poročilo posebnega dopisnika iz Finske o ruskih vojnih ujetnikih in o prijaznem ravnanju z njimi. Ujetniki, tako pravi poročilo, dobivajo čtivo v ruskem jeziku. Predvsem so to knjige ruske klasične literature, pred vsemi pa sveto pismo in verski spisi, ki so jim jih dale na razpolago različne knjižnice, posebno iz Helsinkov. »Dajemo jim priliko, katere doma nimajo,« je dejal načelnik taborišča vojnih ujetnikov in je pri tem pokazal knjigo »Božja beseda«, ki so jo dali nalašč za to na svetlo.

moral mož presegati kakor gorski velikan in bi žarela od njega svetloba zame in za mnoge druge. Potem bi ga mogla ljubiti in mu služiti kakor dekla, da, bojim se, da bi ga ljubila preveč.

Pontresinske luči so se zasvetile in konja sta obstala sama pred župniščem.

3

Poletje je prišlo.

Župnik Tass je odšel v St. Moritz na posvetovanje. Cilgija sedi pri odprtem okno s knjigo na kolenu. Vonj nageljnov, najljubših cvetic engadinskih žen, se širi po župnišču, popoldnevna tišina čeni v sobi, opaženi z macesnovino in limbovino, ter ovija preprosto razljano, s cveticami poslikano staro pohištvo.

Deklica pogleda od knjige na dve stari sliki, ki kljub črvivima okviroma in čeprav so jima barve v dolgem času potemnele, predstavljata najodličnejši okras sobe in pričata na prvi pogled, da ju je slikala mojstrska roka. Podobi se dopolnjujeta.

Ena predstavlja izrazito moško glavo z asketičnimi potezami. Močno vzbočeno čelo je železno, ustnice so ozke in trde, v črnih očeh ti iskra fanatizma, toda v glavi, ki pripada možu med štiridesetimi in petdesetimi leti, leži jasno viden izraz duhovne veličine. Bela nabornica in pridigarska suknja izdajata protestantskega župnika. Dopolnilna podoba je čudovito sladko in deviško čisto žensko lice z vsemi čari mladosti in globoke pristrčnosti. Preprost venček cvetja se vije nad čistim čelom okoli temnih las, na čelu samem se pa razločno vidi brazgotina, ki sladko lice nekoliko kazi, vendar počiva v mandija-stih temnih očeh tihi mir poveljane duše.

Na obeh podobah je v levem spodnjem kotu karminastordeče zepisano nekaj besed.

»Affliget eam et subjectus est!« se glasi podpis na moški sliki, »Amabat eum et vicit« na ženski.

Cilgija je zaverovano ljubila obe podobi, in kadar se je čutila osamljeno, se je utegnilo zgoditi, da se je pobožno zatapljala v podobu, ki je predstavljala žensko, in razglabljala o prečudni zgodbi, ki sta jo naznačevala podpisana izreka. Večina obiskovalcev pa, ki so prihajali v župnišče, je hodilo z besedo malobrižnega sočutja mimo obeh dragocenih podob. »Tako, tako,« so pravili, »to sta torej Pavel Vergerij in Katarina Dianti, prvi protestantski župnik v Pontresini in njegova boljša polovica.«

1 Tepel jo je in bil premagan!

2 Ljubila ga je in je zmagala!

Naznanilo

* katerim cenjeno občinstvo vljudo obveščam, da je tvrdka

JAŠ & LESJAK

v Mariboru, Ulica 10. oktobra št. 2

prenehala obstojati

Stejem si v prijetno dolžnost, da se vsem svojim cenj. odjemalcem najlepše in najtopleje zahvaljujem za v tako obilni meri izkazano mi zaupanje skozi 19 let mojega delovanja.

Pri tej priliki naznanjam cenj. občinstvu, da bodem v kratkem času odprl popolnoma novo, moderno urejeno trgovino in se priporočam blag. naklonjenosti tudi za novo podjetje.

Kje se bo nahajala nova trgovina v Mariboru, bodem cenjeno občinstvo pravočasno obvestil.

Z odtičnim spoštovanjem

Jaš Maks

Razpis

Občina Polje ob Sotli, srez Smarje pri Jelšah, razpisuje mesto pragmatičnega

občinskega tajnika

Predpogoj: Verziran v vseh občinskih poslih, posebno v vojaških zadevah ter vodstvu občinske blagajne. — Pravilno opremljene prošnje po čl. 7. in 8. uredbe o občinskih uslužbenih je vložiti do 20. februarja 1940 pri podpisani občini.

Polje ob Sotli, dne 5. febr. 1940.

Prodaja lesa

Parna žaga »Gorjanci«, d. z. o. z. v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6, proda iz svojega gozda na Gorjancih, na panju, okoli 10.500 m³ smrekovega žagarskega in tramskega lesa, 8200 m³ bukovega lesa za hlode in 39.000 prm lesa za bukova drva. — V najem odda tudi žago na Gorjancih. — V pošte pridjevo interesenti, ki kupijo celotno množino lesa.

V neizmerni žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znanecem, da je umrl naš iskreno ljubljani soprog, oče, brat in stric, gospod

PAVEL SEDEJ

bivši trgovec in posestnik

v 65. letu starosti. — Pogreb nepozabnega pokojnika bo v petek, dne 9. februarja 1940 ob 3 popoldne iz hiše žalosti na Vrhniki, Švabičeva ulica 4, na pokopališču v Sinji gorici.

Vrhnika, Slov. Javornik, Jesenice, Ljubljana, 7. febr. 1940.

Ivanka Sedej, soproga; Pavel, Vinko, sinova; Gizela, Ančka, Stefka, Rozika, Verica, Jožica, hčerke.

Umrl nam je naš blagi oče, gospod

Andrej Perc

dne 7. februarja 1940 v sedem in osemdesetem letu starosti. Pogreb bo v petek, dne 9. februarja, ob 2 popoldne iz hiše žalosti v Celju, Cesta na grad 9, na okoliško pokopališče.

Maša zadušnica bo v soboto, dne 10. februarja, ob 6. zjutraj v farni cerkvi.

V Celju, dne 7. februarja 1940.

Martin Perc, sin; Neža Perc, hči; Rozalija Perc, sinaha; Marija, Bernardka, Romana, Cvetka, Martinko, vnuk in vnukinje.

Zahvala

Vsem, ki so z nami sočustvovali in spremili na zadnji poti našega moža, očeta, deda in tasta, gospoda

Sebastijana Čenčurja

železniskega uradnika v pokoju

se iskreno zahvaljujemo. — Zahvaljujemo se posebno docentu g. dr. Matku za požrtvovalno in uspešno lajšanje trpljenja ter častiti duhovščini.

Maša zadušnica bo brana v soboto, 10. februarja 1940 ob pol 8 v cerkvi sv. Petra.

Ljubljana, dne 7. februarja 1940

Zalujoče rodbine

MALI OGLASI

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din; žentovanski oglaš 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglaš 15 din. — Mali oglaš se plačuje takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlitna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znakom.

Službe iščejo

Dekle

ki zna dobro kuhati in vsa gospodinjska dela opravljati, pridna in pošena, želi službe k dobrim ljudem. Naslov pri upravi »Slovenca« 1497.

Krojaški pomočnik

za konfekcijo ali za velike komade išče stalno službo v Mariboru ali v okolici. Naslov v upravi »Slovenca« Maribor pod št. 256. (a)

Službodobe

Mlajšo postrežnico

pošteno in zanesljivo — sprejmeta zakonca. Naslov v upravi »Slovenca« pod 1678. (b)

Hlapec

ki je služil pri konjenici, priden in pošten, dobi boljšo službo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 1407. (b)

Železarske pomočnike

sprejme strojno-tehnična veletgovina. Ponudbe z navedbo plače in dosežanje zaposlitve poslati na podružnico »Politike«, Novi Sad pod znakom »Vojvodjanski velegradi«.

Služkinjo

do 35 let staro, ki zna nekoliko kuhati in druga gospodinjska dela, takoj sprejemem. Plača po dogovoru. Oglasiti se je pri Pani Poljanc, Radeče pri Zidanem mostu. (b)

Služkinja

mlajša, vajena dobre kuhe in vseh hišnih del, se sprejme za izven Ljubljane. Mora biti zelo snažna. — Plača 350 din. Nastop takoj. Predstaviti: Strossmayerjeva ulica 5/1. (b)

Čitajte »Slovenca«

Kupimo

Bukova drva

za kurjavo, sveža, in bukove hlode, kupujemo v vsaki količini. — Ponudbe na I. Meštrovič, Zagreb, Zrinjevac 15, tel. 23-612.

Vsakovrstno zlato srebro in briljante kupuje vsako količino po najvišjih cenah

A. Božič, Ljubljana
Františkanska ulica 3.

Cunje

mehke, čiste, kupuje Litografija Čemažar, Ljubljana, Igriska 6. (k)

Kupim

več rabljenih vsakovrstnih železnih sodov kakor tudi pločevinastih kant. Ivan Prešern, Kranj. (k)

Vsakovrstno

zlato kupuje
po najvišjih cenah
CERNE, juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 3

Tkalne stroje

dobro ohranjene — kupim.
Ponudbe upravi »Slovenca«
pod značko »Takoj« 1667.

STROJI

Parni stroj

150/400 ks ali lokomobilo, dinamo in več elektromotorjev za istosmerni tok kupim. Informacije honoriram. Perles, Osijek.

Posestva

Prodaj hišo

po nizki ceni, Ljubljana-Vič, prometni kraj za trgovca ali obrtnika. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 1465. (p)

Prodaj

iz zdravstvenih razlogov posestvo, žago in mlin, njive, travnike, v prometnem kraju, blizu žel. postaje. Naslov v upravi »Slovenca« pod 1476. (p)

Vnajem

ISČEJO:

Skladišče

v sredini mesta iščemo za takoj. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Skladišče« 1653. (m)

Prostorno skladišče

za suho blago, v središču mesta, vzamem takoj ali pozneje v najem. — Pismene ponudbe na naslov, ki ga pove uprava »Slovenca« pod 1658. (m)

Razno

Davčne prijave

prošnje za odpis davkov sestavlja strokovno Davčna poslovalnica, Ljubljana, Kolodvorska 41. (r)

Zahvala

Pokopali smo 5. februarja srčno ljubljeno, dobro gospodično

Marijo Stussiner

Tyrševa cesta 17. Vsem požrtvovalnim spremljevalcem na njeni zadnji poti — najtoplejša zahvala.

Ljubljana, 8. februarja 1940.

Angela Pruhiner

Zahvala

Ob smrti našega ljubljene soproga, očeta, strica, gospoda

Franca Trosta

mestnega učitelja v pokoju

nam je došlo toliko dokazov plemenitega sočustvovanja, da izrekamo tem potom vsem našo iskreno zahvalo.

Zahvaljujemo se vsem udeležencem njegove zadnje poti za poslednjo čast, ki so mu jo izkazali, posebej še prečastiti duhovščini, pevskemu zboru Glasbene Matice, gospodom stanovskim tovarišem in darovalcem vencev.

Ljubljana - Dunaj, dne 7. februarja 1940.

Zalujoči ostali.

Umrl je naš skrbni oče in dobri mož, gospod

Alojzij Pregelj

centr. nadzor. drž. žel. v pokoju

po kratkem trpljenju, previden s tolažili svete vere. Pogreb dragega rajnega bo v petek, dne 9. t. m., ob 9 dopoldne s sveto mašo na farno pokopališče v Litiji.

Litija, dne 7. februarja 1940.

Rodbina Pregelj

Umrl je v 87. letu starosti naš skrbni oče, stari oče, tast, svak in stric, gospod

Anton Bizjak

bivši krojaški mojster, gostilničar in hišni posestnik

previden s tolažili svete vere. — Na zadnji poti spremimo blagopokojnega v četrtek, 8. febr. 1940 ob pol 3 pop. izpred hiše, Bohoričeva ul. 16, na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maša zadušnica bo brana v sredo, 14. febr. 1940 ob 7 v farni cerkvi sv. Petra.

Ljubljana, Maribor, Salzburg, dne 7. februarja 1940

Zalujoči ostali

Zapustila nas je po daljši mučni bolezni naša mamica, gospa

Karolina Luhn

previdena s svetimi zakramenti, v osem in petdesetem letu starosti. — Pogreb nepozabne pokojnice bo v petek, 9. februarja ob 4 popoldne z mestnega pokopališča. Sveta maša zadušnica bo darovana v soboto, dne 10. februarja 1940 ob pol 7 zjutraj v opatijski cerkvi v Celju.

Celje, Budimpešta, 7. februarja 1940.

Zalujoči: Karolina por. Kronstein, hčerka — Ervin in Viktor, sinova